

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง

การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

(โครงการ "การปฏิรูประบบสื่อ: การกำกับดูแลเนื้อหาโดยรัฐ
การกำกับดูแลตนเอง และสื่อภาคประชาชน")

โดย พิศรอรอง งามสุต รัตนันท์และนิธิมา คณานินันท์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีนาคม 2547

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง

การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

(โครงการ "การปฏิรูประบบสื่อ: การกำกับดูแลเนื้อหาโดยรัฐ
การกำกับดูแลตนเอง และสื่อภาคประชาชน")

โดย พิรงรอง รามสูต ธาระนันท์และนิธิตา คณานิธินันท์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนับสนุนการวิจัยโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
มีนาคม 2547

(ความเห็นในรายงานฉบับนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทคัดย่อ

การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

การวิจัยเรื่องการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตจัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอแนวคิด บทบาทขององค์กร ตลอดจนกระบวนการต่างๆ เกี่ยวกับการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในต่างประเทศและในประเทศไทย เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ปัญหาและนำเสนอแนวทางสำหรับผู้บริหารนโยบาย ทั้งนี้ โดยการใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การสำรวจความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม และการสำรวจเอกสาร เป็นวิธีการหลักในการวิจัย

เมื่อพิจารณาจากกลไกหลักที่ใช้ในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต อันประกอบด้วยกฎหมาย มาตรการ บทลงโทษ (Legal sanction) การปิดกั้นและกั้นกรองเนื้อหา (Blocking and filtering system) กฎ กติกา มารยาท (Codes of conduct) สายด่วน (Hotlines) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) พบว่าประเทศต่างๆ ได้ใช้กลไกดังกล่าวนี้ ผสมผสานกันในการกำกับดูแลในประเทศของตน ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ใช้การบังคับด้วยกฎหมาย และการปิดกั้นเนื้อหาที่ไม่พึงประสงค์เป็นแนวทางหลักโดยกระทำผ่าน Singapore Broadcasting Authority (SBA) ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้แนวนโยบายที่เปิดกว้างและให้ภาคเอกชนเป็นผู้นำในการกำกับดูแลกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เพื่อวางกฎหรือกติกากลางในการกำกับดูแลเนื้อหาและพฤติกรรมทางอินเทอร์เน็ต และในส่วนของสหภาพยุโรป (EU) ได้มีการพัฒนาและรับรองแผนการสร้างอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัยกว่าใน EU (EU Safer Internet Action Plan) โดยเป็นแนวทางของการสร้างวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบร่วมกันในการใช้อินเทอร์เน็ต

สำหรับประสบการณ์ของประเทศไทยนั้น การกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นทางการเป็นหน้าที่ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยได้มีการจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลใหม่ ชื่อว่า คณะกรรมการสืบสวน ป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หรือ Cyber-inspector ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบดูแลเนื้อหาที่มีความเสี่ยงต่างๆ บนอินเทอร์เน็ต และเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะปิดกั้นเว็บไซต์อะไรบ้าง และ ในแง่กฎหมายของไทย ยังไม่มีกฎหมายใดควบคุมเนื้อหาอินเทอร์เน็ตโดยตรงออกมาบังคับใช้จึงต้องอาศัยกฎหมายที่มีอยู่เดิมปรับใช้เป็นกรณีๆ ไป ในขณะเดียวกันก็เริ่มมีความพยายามในการกำกับดูแลตนเองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตัวอย่างเช่น สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย ได้ร่วมกันพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพสำหรับสมาชิกสมาคมฯ ผู้ให้บริการเว็บไซต์แต่ละรายมีการกำหนดกลไกการตรวจสอบเนื้อหาภายในเว็บไซต์ ชมรมผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่จัดทำ "โครงการร้านอินเทอร์เน็ตที่ดี" ร่วมกับ

กระทรวงไอซีที ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตมีบริการ package ที่มีการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม ในส่วนของภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายความร่วมมือของนักกิจกรรม และนักวิชาการ รวมไปถึงกลุ่มผู้ประกอบการที่มีความห่วงใยก็มีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงที่มากับเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต ขณะเดียวกันโรงเรียน มหาวิทยาลัย และเครือข่ายการศึกษาอื่นๆ ต่างก็แสดงบทบาทของตนโดยเฉพาะในการส่งเสริมให้มีจรรยาบรรณในการใช้อินเทอร์เน็ต (etiquette) ในแต่ละบริบทที่เกี่ยวข้องของตน

ในท้ายที่สุดรายงานฉบับนี้มีข้อเสนอแนะว่า รูปแบบการกำกับดูแลที่ควรได้รับการส่งเสริมต่อไปในอนาคตคือ การสร้างวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบร่วมกัน การปิดกั้นเว็บไซต์ และการใช้กฎหมายเป็นหลักไม่น่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมในระยะยาวเพราะคุณลักษณะเฉพาะทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ต ดังนั้นจึงควรปิดกั้นเฉพาะเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย และควรใช้ภายใต้หลักการ “แจ้งให้ทราบแล้วเอาออก” (notice and take – down) อย่างไรก็ตาม การกลั่นกรองเนื้อหาที่ไม่ผิดกฎหมายแต่เป็นอันตรายควรจะทำในระดับผู้ใช้นั้น เพื่อไม่เป็นการไปละเมิดสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ และการแสดงออกของผู้อื่นในระบบ

Abstract

Content regulation on the Internet

This study looks at the topic of content regulation on the Internet and seeks to find a model that is appropriate for Thailand. It begins with a review of related theoretical perspectives and policy experiences in this area, both at international and national levels. The experiences of Singapore, the US, and the European Union were cited as distinct exemplary models in the regulation of content on the Internet. Then, a policy analysis of the Thai context is attempted. Various policy recommendations are given at the end as a synthesis from the prior findings and analyses.

Because of its many unique technological attributes, the Internet represents a new frontier in media regulation. The model that is used for existing mass media is not viable to cope with the robustness and dynamism of the Internet, not to mention its decentralized structure, interactive nature, and transborder and transjurisdictional characteristics, among others. Yet, the Internet is a highly penetrative medium that contains a diverse and relatively unfiltered content. The access of children and youth to such varied content is thus a hefty concern for governments, schools, and parents. Thus, the regulation of the Internet ought to incorporate these new dimensions – self-regulatory initiatives, international cooperation, integration of different interests represented by the diverse bodies of Internet use population, and a promotion of new culture of responsibility by all concerned parties.

Mechanisms that have been used and experimented with in the regulation of Internet in the overseas include the following: laws and regulations, blocking and filtering system, codes of conduct, hotlines, and media literacy. Different countries have mixed and matched these mechanisms in their Internet regulation experiences, to varying degrees of success and public satisfaction. Singapore has mainly experimented with legal sanction and blocking of objectionable websites, through the Singapore Broadcasting Authority (SBA) under which the regulation of Internet is assigned. On the other hand, the US, which has been the breeding ground for the Internet, has been employing an open policy where the private sector leads the regulatory course. The responsibility is relegated to a group of private stakeholders who come together to define rules and codes for the regulation in this new sphere. As far as Internet content is concerned, at least three such alliances or collaboration are viable. This includes: Internet Content Rating Association (ICRA) which focuses on classification and labelling of websites as well as developing filtering technology for illegal or harmful content; Worldwide Web Consortium (W3C) which develops the PICS (Platform for Internet Content Selection) software that supports rating and filtering technology; and Online Privacy Alliance which campaigns on promoting privacy awareness among Internet users and protection of privacy in personal information that flows in the Internet. Meanwhile, the European Union, following its adoption of the “EU Safer Internet Action Plan,” has endorsed a memorandum in the regulation of Internet content that promotes the building of a culture of responsibility as a cornerstone of regulation. By “culture of responsibility,” it means that a collaboration and common responsibility of all sides concerned, at both local and international levels, will be forged in these areas: 1) self-regulation of the Internet industry; 2) self-classification by Internet content providers (ICPs) and the use of

filtering system by users; 3) provision of hotlines for users; 4) law enforcement to support self-regulation; 5) promotion of media literacy especially Internet literacy.

In the Thai experience, formal regulation of Internet content is currently in the hands of the relatively new Ministry of Information and Communication Technology (ICTs). Since 2002, the ICTs Ministry has replaced the National Electronic and Computer Technology Center (NECTEC) in overseeing Internet content.¹ Quite recently, the ICTs Ministry has created a new regulatory body called the “Cyber-inspector,” of which the board comprises a group of selected senior government officials and high-ranking corporate executives. The task of the Cyber-inspector, which is sub-divided into five working groups, is mainly to oversee questionable materials, computer crimes and hacker problems as well as to make decisions on blocking of websites. The Ministry operates a hotline, which is (theoretically) accessible through the Internet and telephones. At present, the ICTs Ministry has about 1,300 websites on its blacklist (already blocked) out of about 10,000 websites that have been notified.

Alongside, the Office of National Police, which has been an active force in regulating Internet content from the outset, is cooperating closely with the ICTs Ministry and ISPs in filtering out illegal and harmful content as well as in tracking violators on the Net to prosecution. The Office of National Police also has a hotline that receives notification about problematic content from the public.

Noticeably, the approach undertaken by the ICTs Ministry and the Office of National Police departs significantly from that of NECTEC in the past. While NECTEC focuses more on promoting awareness about Internet risks through its research and public education activities, the ICTs Ministry-Office of National Police alliance are more keen on passing and enforcing regulatory measures and blocking of questionable content.

At present, there are no laws that deal specifically with the regulation of Internet content. Two information draft laws – the Computer Crime draft act, and the Data Protection draft act -- which have been in the legislative pipeline for a number of years, both contain a section on regulation of electronic or online content. For the time being, law enforcement agencies have to rely on existing laws that are applicable such as criminal laws under the section on obscene materials.

Meanwhile, self-regulatory initiatives are emerging in the Internet industry circle. For instance, the so-called Thai Webmaster Association (TWA) has drafted codes of conduct for adoption by their members while the Webmaster Council of Thailand (WCT) is recently established to enforce those codes and to act as mediator when problems are reported. As part of the WCT, a complaints-receiving committee will act as ombudsman to complaints and grievances about Internet content, using the adopted codes designed by the TWA as ethical guidelines. It is worthy to note that

---

¹ NECTEC assumed a leading role in Internet regulation in the early days of Internet diffusion as it plays host to the National Information Technology Committee (NITC). Since the bureaucratic reform in 2002, however, NECTEC's role has been limited to only technological research.

the structure of the WCT and the TWA's codes of conduct bear resemblance to the Press Council of Thailand and its codes. This is because the same group of people played a key role in the development of both organizations.

In addition to the above efforts, major web portals and search engine operators like www.pantip.com or www.siamguru.com have also introduced filter mechanisms as a built-in feature within their systems to help users screen out unwanted content. Operators of Internet cafes have also joined together to set up a professional association known as the Internet Entrepreneur of Thailand and introduced a "Good Net" concept to promote safe Internet environment at the members' locales. This concept was jointly developed with the ICTs Ministry and participating will receive low cost copyrighted software as incentives.

As far as Internet Service Providers (ISPs) are concerned, their role in content regulation is mainly in responding to requests from the ICTs Ministry and the Office of National Police in blocking websites at their proxy servers. Some ISPs also provide a special Internet kit known as "Cleannet" which is designed to enable younger kids to access only the already filtered Internet websites.

As for the civil society, NGOs, an alliance of activists and educators, and a coalition of concerned parents have played a prominent role in spreading awareness and understanding about risks in Internet content. ECPAT International, www.Thailandkid.com, www.Thaiparents.net are good examples in this regard. Meanwhile, schools, universities, and educational networks have also played a role in promoting netiquettes in Internet use.

In the final analysis, the study recommends that the regulatory model of a culture of responsibility be pursued. This is because it is built on joint efforts and common responsibility of all sides concerned, a trend which is already reflected in Thai society as evidenced in the findings of the report. Blocking of websites and reliance on legal sanctions are not recommended as long-term solutions because of the constraints posed by the many unique characteristics of the Internet as aforementioned.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

พิรงรอง รามสูต รณะนันท์ และนิธิมา คณานินันท์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิจัยนี้ศึกษา การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตและพยายามหารูปแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทย รายงานการวิจัยเริ่มจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและประสบการณ์การกำกับดูแลในต่างประเทศ โดยมี 3 กรณีศึกษา คือ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ต่อมาเป็นการวิเคราะห์การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในบริบทของประเทศไทย ในส่วนท้ายเป็นการให้ข้อเสนอ แนวทาง นโยบาย โดยจะเป็นการสังเคราะห์รวมจากผลการวิจัย และการวิเคราะห์นโยบายในช่วงต้น

เนื่องจากอินเทอร์เน็ตมีลักษณะเฉพาะทางเทคโนโลยีหลายประการ อาทิ โครงสร้างที่แพร่กระจายไม่รวมศูนย์ ลักษณะปฏิสัมพันธ์ การข้ามพรมแดน และขอบเขตทางกฎหมาย และพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่สูง ทำให้ไม่สามารถใช้แนวทางหรือวิธีการควบคุมกำกับดูแลตามที่ใช้ในสื่อเก่าได้ นอกจากนี้ อินเทอร์เน็ตยังมีอำนาจการแทรกแซงเข้าถึงผู้ใช้ได้สูง และมีเนื้อหาหลากหลาย ซึ่งอาจไม่ได้รับการกลั่นกรองเท่าสื่อชนิดอื่น การเปิดรับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน จึงเป็นประเด็นที่ผู้ปกครองและครูให้ความสนใจและวิตกกังวล การกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตจำเป็นต้องเข้าสู่มิติใหม่ ซึ่งรวมถึงลักษณะดังต่อไปนี้

- การคิดริเริ่มที่จะกำกับดูแลตนเองของภาคต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- การร่วมมือกันในระดับนานาชาติ
- การบูรณาการซึ่งผลประโยชน์ในทุกรูปแบบของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต
- บทบาทใหม่ที่แสดงถึง “ความรับผิดชอบ” ร่วมกันของผู้ใช้

สำหรับกลไกที่ใช้ในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย

1. กฎหมาย มาตรการ บทลงโทษ (Legal sanction)
2. การปิดกั้นและกลั่นกรองเนื้อหา (Blocking and filtering system)
3. กฎ กติกา มารยาท (Codes of conduct)
4. สายด่วน หรือ (Hotlines)
5. การรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy)

ประเทศต่างๆ ได้ใช้กลไกดังกล่าวเหล่านี้ ผสมผสานกันในการกำกับดูแลในประเทศของตน ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ใช้การบังคับด้วยกฎหมาย และการปิดกั้นเนื้อหาที่ไม่พึงประสงค์เป็นแนวทางหลักโดยกระทำผ่าน Singapore Broadcasting Authority (SBA) ขณะเดียวกันประเทศสหรัฐอเมริกาใช้แนวนโยบายที่เปิดกว้างและให้ภาคเอกชนเป็นผู้นำในการกำกับดูแลกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในภาคเอกชนในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตจะมารวมตัวกันเพื่อวางกฎหรือกติกากลางในการกำกับดูแลเนื้อหาและพฤติกรรมทางอินเทอร์เน็ต ตัวอย่างของกลุ่มในลักษณะดังกล่าวก็เช่น Internet Content Rating Association (ICRA) ซึ่งเป็นองค์กรที่พยายามจัดระเบียบเนื้อหาเว็บไซต์ ด้วยการแบ่งประเภท (classification) ติดป้าย (label) และการจัดทำเทคโนโลยีกั้นกรองสำหรับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายหรือเป็นอันตราย ปัจจุบันระบบการแบ่งประเภทและให้เรตติ้งเนื้อหาของ ICRA เป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างกว้างขวางทั่วโลกและ Online Privacy Alliance ซึ่งเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มอุตสาหกรรมและสมาคมต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยจุดหมายร่วมกันในการคุ้มครองดูแลความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต มีการกำหนดนโยบายด้านข้อมูลส่วนบุคคลของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้สมาชิกแต่ละรายนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสม ทั้งสององค์กรโดยเริ่มต้นเป็นการรวมตัวกันขององค์กรภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกาแต่ต่อมาได้ขยายเครือข่ายสู่ระดับสากล

ในส่วนของสหภาพยุโรป (EU) ได้มีการรับรองแผนการสร้างอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัยกว่าใน EU (EU Safer Internet Action Plan) โดยเป็นแนวทางของการสร้างวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบร่วมกันในการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งหมายความว่า ทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องแสดงความรับผิดชอบร่วมกันในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การกำกับดูแลตนเองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต
2. การแบ่งประเภทของเนื้อหา (โดยผู้ผลิตเนื้อหาเอง) และการใช้ระบบการกั้นกรองเนื้อหา (โดยผู้ใช้)
3. การมีสายด่วนให้ผู้ใช้
4. การบังคับใช้และดำเนินการตามกฎหมายเพื่อเสริมการกำกับดูแลตนเอง
5. การส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อ

ในประสบการณ์ของประเทศไทย การกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นทางการเป็นหน้าที่ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กระทรวงไอซีที) โดยทางกระทรวงไอซีทีเป็นผู้มารับผิดชอบต่อจากศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ที่เคยดูแลนโยบายด้านอินเทอร์เน็ตอยู่ก่อนหน้า พ.ศ. 2545 ที่มีการจัดตั้งกระทรวงไอซีทีขึ้นมา เมื่อประมาณกลางปี พ.ศ. 2546 กระทรวงไอซีทีได้มีการจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลใหม่ ใช้ชื่อว่า

คณะกรรมการสืบสวน ป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หรือ Cyber-inspector ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบดูแลเนื้อหาที่มีความเสี่ยงต่างๆ บนอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงอาชญากรรมทางเน็ตต่างๆ Cyber-inspector จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะปิดกั้นเว็บไซต์อะไรบ้าง สมาชิกของ Cyber-inspector เป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงของหน่วยงานราชการ และองค์กรธุรกิจที่มีความสนใจ และทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ต

นอกจากนี้ กระทรวงไอซีทียังมีสายด่วนสำหรับรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาหรือพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายหรือเป็นอันตรายบนอินเทอร์เน็ต โดยประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงสายด่วนดังกล่าวได้ทั้งทางโทรศัพท์ และทางเว็บไซต์ ปัจจุบันกระทรวงไอซีทีได้รวบรวมเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเป็นอันตรายอยู่ในบัญชีดำ (มีการปิดกั้นแล้ว) ประมาณ 1,300 เว็บไซต์ จากจำนวนประมาณ 10,000 เว็บไซต์ที่ได้มีการแจ้งเข้ามา

ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ร่วมมือกับทางกระทรวงไอซีที และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) อย่างใกล้ชิดเพื่อกลั่นกรองเนื้อหาที่เป็นปัญหาต่างๆ และในการสืบเสาะเอาผู้ที่กระทำการละเมิดทางอินเทอร์เน็ตมาลงโทษตามกฎหมาย ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติเองก็มีสายด่วนสำหรับแจ้งเหตุทางอินเทอร์เน็ตเช่นกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่า แนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตจากอดีตสู่ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมากจากแนวทางของ NECTEC เดิมที่เน้นการให้ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตมากกว่าการปิดกั้น หรือใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบัน

ทุกวันนี้ยังไม่มีกฎหมายไทยฉบับใดที่มีบทบัญญัติสำหรับกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตโดยตรง มีร่างกฎหมายด้านสารสนเทศ 2 ฉบับ คือ ร่างกฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเนื้อหาในรูปอิเล็กทรอนิกส์ หรือออนไลน์ แต่ก็ยังไม่ออกเป็นกฎหมายและไม่มีผลบังคับใช้ หน่วยงานด้านบังคับใช้กฎหมายจึงต้องอาศัยกฎหมายที่มีอยู่เดิมปรับใช้เป็นกรณีๆ ไป เช่น ประมวลกฎหมายอาญาในมาตราที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่เนื้อหา และวัตถุลามก เป็นต้น

ในขณะเดียวกันก็เริ่มมีความพยายามในการกำกับดูแลตนเองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตัวอย่างเช่น สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย (Thai Webmaster Association) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของ Webmaster จากทั่วประเทศ ได้ร่างและรับรองจรรยาบรรณสำหรับ Webmaster ขึ้นมาและมอบให้สภาการผู้ดูแลเว็บไทย (Webmaster Council of Thailand) เป็นผู้บังคับใช้ในวงการ webmaster และผู้ผลิตเนื้อหาทั่วไป

ทางสภาการผู้ดูแลเว็บไทยมีหน่วยที่รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับเนื้อหา และพฤติกรรมบนอินเทอร์เน็ต โดยกระบวนการตรวจสอบและพิจารณาเรื่องร้องเรียนจะใช้จรรยาบรรณที่ได้มีการรับรองแล้วประกอบกับธรรมนูญของ WCT เป็นแนวทาง ทั้งนี้จรรยาบรรณ และธรรมนูญดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับจรรยาบรรณและธรรมนูญของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเป็นอย่างมาก เนื่องจากกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอยู่ในทั้งสององค์กรเป็นคนกลุ่มเดียวกัน

นอกเหนือจากแนวทางการกำกับดูแลตนเองดังกล่าวแล้ว ผู้ให้บริการเว็บท่า และเว็บสืบค้นข้อมูลรายสำคัญๆ อย่าง www.pantip.com และ www.siamguru.com ก็ได้พัฒนากลไกการกลั่นกรองเนื้อหาเป็นส่วนหนึ่งของระบบเพื่อช่วยผู้ใช้ในการเลือกเนื้อหา ส่วนทางผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตก็มีการรวมตัวกันเป็นสมาคมโดยใช้ชื่อว่า “ชมรมผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่” (Internet Entrepreneur of Thailand) และได้นำเสนอแนวคิดใหม่ในการให้บริการภายใต้โครงการชื่อ “Goodnet” โดยเป็นการร่วมมือกันกับกระทรวงไอซีที ร้านที่เป็นสมาชิกโครงการ Goodnet จะต้องทำตามรูปแบบต่างๆ ที่ได้มีการกำหนดไว้ซึ่งรวมไปถึงการกลั่นกรองเนื้อหาในเครื่อง server ของร้าน ทั้งนี้ก็เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนที่เป็นลูกค้าของร้านมีการท่องอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัย ตามข้อตกลงกับกระทรวงไอซีที ร้านในโครงการ Goodnet จะได้ใช้ซอฟต์แวร์ลิขสิทธิ์ในราคาถูกเป็นแรงจูงใจตอบแทน

ในส่วนของ ISPs บทบาทหลักที่ปรากฏก็คือการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ proxy server ของตนตามที่มีการขอมานจากกระทรวงไอซีที และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ISPs บางรายก็มีการจัดหา package อินเทอร์เน็ตแบบที่เรียกว่า “Cleannet” ซึ่งจะให้บริการการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มีการกลั่นกรองเนื้อหาที่ไม่พึงประสงค์ออกไปแล้ว กลุ่มเป้าหมายหลักของบริการ Cleannet ก็คือ กลุ่มผู้ใช้ที่เป็นเด็กและเยาวชน

ในส่วนของภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายความร่วมมือของนักกิจกรรม และนักวิชาการ รวมไปถึงกลุ่มผู้ปกครองที่มีความห่วงใยที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงที่มากับเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต ตัวอย่างที่ดีก็คือ องค์กร ECPAT International เว็บไซต์ Thailandkid.com และเว็บไซต์ Thaiparents.net ซึ่งล้วนแต่ผลิตเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต และนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชนผ่านช่องทางต่างๆ ขณะเดียวกันโรงเรียน มหาวิทยาลัย และเครือข่ายการศึกษาอื่นๆ ต่างก็แสดงบทบาทของตนโดยเฉพาะในการส่งเสริมให้มีจรรยาบรรณในการใช้อินเทอร์เน็ต (etiquette) ในแต่ละบริบทที่เกี่ยวข้องของตน

ในท้ายที่สุดรายงานฉบับนี้มีข้อเสนอแนะว่า รูปแบบการกำกับดูแลที่ควรจะได้รับส่งเสริมต่อไปในอนาคตคือ การสร้างวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบร่วมกัน เนื่องจากเป็นวิธีการที่ร่วมกันทำเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และยังเป็นแนวทางที่มีการสะท้อนให้เห็นพลังในการปฏิบัติจริงของภาคต่างๆ การปิดกั้นเว็บไซต์ และการใช้กฎหมายเป็นหลักไม่น่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมในระยะยาว เพราะคุณลักษณะเฉพาะทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตที่ทำให้การปิดกั้นไร้ประสิทธิภาพไปโดยปริยาย การปิดกั้นควรจะทำเฉพาะกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย และควรใช้ภายใต้หลักการ “แจ้งให้ทราบแล้วเอาออก” (notice and take – down) ตามที่อธิบายไว้ในรายงานเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การกีดกันเนื้อหาที่ไม่ผิดกฎหมายแต่เป็นอันตรายควรจะทำในระดับผู้ใช้เท่านั้น เพื่อไม่เป็นการไปละเมิดสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ และการแสดงออกของผู้อื่นในระบบ

สารบัญ

บทคัดย่อ	i
Abstract	iii
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	vi
บทที่ 1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	2
อินเทอร์เน็ต – ประวัติและที่มาโดยสังเขป	2
ลักษณะเฉพาะของอินเทอร์เน็ตและมิติใหม่แห่งการกำกับดูแลเนื้อหา	5
การปกครองอินเทอร์เน็ต (Internet governance)	8
กลไกในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต	12
1. กฎหมาย มาตรการ บทลงโทษ (legal sanction)	12
2. การปิดกั้นและกลั่นกรองเนื้อหา (blocking and filtering system)	13
3. กฎ กติกา มารยาท (codes of conduct)	21
4. สายด่วนหรือ hotlines	22
5. การรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy)	22
บทที่ 3 การกำกับดูแลเนื้อหาของสื่ออินเทอร์เน็ตในต่างประเทศ	25
การกำกับดูแลโดยการปิดกั้น – สิงคโปร์	25
กฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต	26
การบังคับใช้กฎหมายและการกำกับดูแลในสถานการณ์จริง	28
การกำกับดูแลตนเองโดยมีภาคเอกชนเป็นผู้นำ-สหรัฐอเมริกา	29
การกำกับดูแลตนเองโดยการสร้างวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วม-สหภาพยุโรป(EU)	33
1) การกำกับดูแลตนเองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต	34
2) การแบ่งประเภทและจัดอันดับเนื้อหาและการใช้เทคโนโลยีกลั่นกรอง	35
3) การมีสายด่วน (hotline) ให้กับผู้ใช้	36
4) การบังคับใช้และดำเนินการตามกฎหมาย	41
5) การสร้างความรู้เท่าทันสื่อ (media literacy)	42
บทที่ 4 การกำกับดูแลเนื้อหาของสื่ออินเทอร์เน็ตในประเทศไทย	45
1. การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตของภาครัฐ	46
1.1 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	47
1.2 ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	54

1.3 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ	58
1.4 กฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต	62
2. การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต	64
2.1 การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยชมรมและสมาคมผู้ดูแลเว็บไซต์	64
2.2 การสร้างกลไกการกำกับดูแลเนื้อหาผ่าน เว็บไซต์	75
2.3 การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยชมรมและสมาคมผู้ประกอบการร้าน อินเทอร์เน็ตคาเฟ่	79
2.4 การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต	88
2.5 การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	94
3. การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาคประชาสังคม	95
3.1 End Child Prostitution and Trafficking of Children for Sexual Purposes (ECPAT) : องค์การพัฒนาเอกชนต่างประเทศที่มีบทบาทในการกำกับดูแล เนื้อหาในสื่ออินเทอร์เน็ต	95
3.2 เครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์การพัฒนาเอกชนและกลุ่มนักวิชาการไทย	97
4. การกำกับดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ตสำหรับเด็กและเยาวชน	100
ดูแลผู้ใช้	111
บทที่ 5 ปัญหาในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต	114
ปัญหาที่พบจากเนื้อหาประเภทต่างๆ ในประเทศไทย	114
ปัญหาและอุปสรรคในการกำกับดูแลเนื้อหาในประเทศไทย	115
บทที่ 6 แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	118
ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	118
ข้อเสนอแนะในภาพรวม	118
ข้อเสนอแนะในแต่ละภาคและกลไกที่เกี่ยวข้อง	120
ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ	120
ข้อเสนอแนะสำหรับภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต	121
ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย	121
ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ให้บริการสายด่วนทางอินเทอร์เน็ต	122
บรรณานุกรม	124
ภาคผนวก	126

สารบัญญัตราง

หน้า

ตารางที่ 1 รายชื่อสมาชิก The Association of Internet Hotline Providers in Europe (INHOPE)	40
ตารางที่ 2 แสดงประเภทการรับแจ้งเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาผิดกฎหมายของศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	56
ตารางที่ 3 แสดงมาตรการในการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมของ ISPs	90
ตารางที่ 4 การเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน	101
ตารางที่ 5 ตารางสรุปบทบาทของแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ต	110

บทที่ 1

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตเป็นประเด็นทางนโยบายที่รัฐบาลแทบทุกรัฐบาลทั่วโลกให้ความสนใจ เช่นเดียวกับภาคประชาสังคมและภาคอุตสาหกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างไรก็ตามจากการที่อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีพลวัตสูงและมีคุณลักษณะเฉพาะทางเทคโนโลยีหลายประการอันไม่เอื้ออำนวยต่อการควบคุมก็ทำให้รูปแบบการกำกับดูแลเนื้อหาแบบที่เคยใช้ปฏิบัติกันมาในสื่อประเภทอื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร หรือไม่สามารถนำมาใช้ได้เลยในหลายๆ กรณี ตัวอย่างเช่น การเซ็นเซอร์หรือตรวจสอบและตัดตอนเนื้อหาที่ออกอากาศ นับเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติได้เลยสำหรับเนื้อหาทั่วไปบนอินเทอร์เน็ต เพราะผู้จัดทำเนื้อหาจะเป็นใครก็ได้ และสามารถนำเนื้อหาขึ้นบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องผ่านตัวกลางอย่างกองบรรณาธิการของสำนักพิมพ์ หรือสถานีวิทยุหรือสถานีโทรทัศน์ ยิ่งไปกว่านั้น อินเทอร์เน็ต ยังมีลักษณะอันข้ามชาติ ข้ามพรมแดน เนื้อหาที่ไหลเวียนอยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่มีสัญชาติแน่นอน จึงทำให้ยากแก่การควบคุมยิ่งขึ้นไปอีก

กระนั้นก็ตาม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตในเชิงนโยบายก็ยังคงที่จะใช้กรอบในการกำกับดูแลเนื้อหาของสื่อเก่าในการพิจารณาอินเทอร์เน็ตโดยมองว่า อินเทอร์เน็ตก็เป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่มีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง และเนื้อหาที่เป็นอันตราย หรือมีความเสี่ยงบนอินเทอร์เน็ตก็สมควรที่จะได้รับการควบคุม โดยเฉพาะในส่วนของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เพราะเด็กและเยาวชนอาจจะยังขาดซึ่งวุฒิภาวะและวิจารณญาณในการบริโภคเนื้อหาอันมีความหลากหลายสูงมากและมีกรรล้นกรรองน้อยมากเมื่อเทียบกับสื่อแขนงอื่นๆ ดังนั้นทางภาครัฐและภาคเอกชนตลอดจนภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องจึงควรที่จะทำหน้าที่ในการรังสรรค์ให้เนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตเป็นไปเพื่อประโยชน์และการเรียนรู้ที่ดีของเด็กและเยาวชนให้มากที่สุด

รายงานฉบับนี้จะได้นำเสนอแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต รูปแบบของนโยบายและการปฏิบัติที่ใช้กันในประเทศต่างๆ บทบาทขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตและกระบวนการในการกำกับดูแลทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่ประสบ ในตอนท้ายจะเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะทางนโยบายเพื่อเป็นข้อคิดและแนวทางสำหรับผู้บริหารนโยบายต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อใหม่จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับประวัติความเป็นมาและพัฒนาการทางเทคโนโลยีพอประมาณ บทนี้จึงจะเริ่มต้นด้วยประวัติความเป็นมาของอินเทอร์เน็ตก่อนจะเข้าสู่แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ลักษณะเฉพาะของอินเทอร์เน็ตและมิติใหม่ในการกำกับดูแลเนื้อหาการปกครองอินเทอร์เน็ต กลไกในการกำกับดูแลเนื้อหาตลอดจนแนวคิดว่าด้วยการกำกับดูแลด้วยกฎ กติกา (code) ตามลำดับ

อินเทอร์เน็ต – ประวัติและที่มาโดยสังเขป

อินเทอร์เน็ต คือ โครงสร้างพื้นฐานทางข้อมูลข่าวสารอันประกอบขึ้นจากเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มาเชื่อมต่อกันเป็นจำนวนมากจากทั่วโลก โดย “เครือข่ายแห่งเครือข่าย” (network of networks) ที่ว่านี้จะอาศัยภาษาคอมพิวเตอร์กลางร่วมกัน มีมาตรฐานกลาง (standard protocol) ในการรับส่งข้อมูลร่วมกัน ทำให้คอมพิวเตอร์ต่างๆ ในเครือข่ายสามารถสื่อสารกันได้ จุดเริ่มต้นของอินเทอร์เน็ตคือ โครงการ ARPANet (Advanced Research Projects Agency Network) ของกระทรวงกลาโหมประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษ 1960 ซึ่งเป็นโครงการทดลองเพื่อค้นคว้าหาต้นแบบของเครือข่ายทางคอมพิวเตอร์ที่สามารถจะรับส่งข้อมูลและสื่อสารกันต่อไปได้ แม้เครือข่ายบางส่วนจะล่มสลายหรือถูกทำลายจากการโจมตีทางการทหาร

หากใช้เกณฑ์ทางด้านรูปแบบการใช้ประโยชน์และกลุ่มผู้ใช้เป็นสำคัญ สามารถแบ่งยุคของอินเทอร์เน็ตได้คร่าวๆ ดังนี้

1) ยุคแห่งเครือข่ายทางการทหาร

ในยุคแรก การใช้อินเทอร์เน็ตจะจำกัดอยู่ในวงการทหารโดยจะใช้สำหรับการรับส่งข้อมูลข่าวสารองและกิจการอื่นๆทางความมั่นคงโดยผ่านคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ (supercomputer) ของกองทัพซึ่งเชื่อมต่อกันและโยงใยติดต่อกับ supercomputer ในมหาวิทยาลัยชั้นนำของสหรัฐเพียงไม่กี่แห่งซึ่งร่วมอยู่กับโครงการ ARPANet เช่น Massachusetts Institute of Technology (MIT) และ University of California at Berkeley เป็นต้น ฐานของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในยุคนี้จึงค่อนข้างแคบและมีรูปแบบการใช้ประโยชน์ (application) จำกัด

2) ยุคแห่งเครือข่ายทางการศึกษาวิจัยและพื้นที่การสื่อสารในอุดมคติ
เริ่มตั้งแต่คริสต์ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา มูลนิธิเพื่อวิทยาศาสตร์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Science Foundation หรือ NSF) ได้ลงทุนขยายเครือข่ายพื้นฐาน (backbone network) ของอินเทอร์เน็ตต่อไปเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ที่นอกเหนือจากการทหารที่ทำให้อินเทอร์เน็ตในยุคนี้เป็นที่รู้จักกันในนามว่า NSFNET หลังจากที่ NSFNET ได้เปิดให้มหาวิทยาลัยและศูนย์คอมพิวเตอร์ที่มีศักยภาพใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้ ก็ปรากฏว่ามีเครือข่ายย่อย ๆ ของสถาบันต่าง ๆ ดังกล่าวกว่า 200 เครือข่ายเข้ามาขอเชื่อมต่อกับเครือข่ายพื้นฐานของ NSFNET เมื่อการไหลเวียนของข้อมูลหนาแน่นขึ้นมาก ส่วนของเครือข่ายพื้นฐานที่เป็นการใช้งานทางการทหารก็ถูกแยกออกไป ขณะที่ NSF ก็จะถูกดูแลทางด้านเครือข่ายพื้นฐานที่เป็นของประชาชน (civilian) ต่อไป ในยุคนี้อินเทอร์เน็ตถูกมองว่าเป็นเสมือนพื้นที่การสื่อสารในอุดมคติ เนื่องจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถสื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้อย่างกว้างขวางโดยใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) บริการกระดานข่าว (Bulletin Board Service หรือ BBS) และกลุ่มข่าว (newsgroup) ในส่วนของกระดานข่าวนั้นผู้สนใจสามารถส่งข้อความมาไว้ที่กระดานกลางให้ผู้อื่นได้อ่านและแสดงความคิดเห็นได้ ขณะที่กลุ่มข่าวผู้ใช้จะส่งเนื้อหาที่เป็นหัวข้อสนใจร่วมกัน เช่น กีฬา ลัทธิความเชื่อ การรณรงค์เคลื่อนไหวไปสู่กลุ่มที่เป็นสมาชิกร่วมกันที่ละหลาย ๆ คน เนื้อหาที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ตในช่วงนี้จะมีหลากหลายสูงและครอบคลุมทุกหัวข้อความสนใจของมนุษย์ซึ่งผู้ผลิตเนื้อหาและผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในยุคนี้ส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะไม่หวังกำไร (non-profit) มากกว่าถึงแม้จะมีผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) เกิดขึ้นมาบ้างแล้วเช่น Prodigy CompuServe และ America Online แต่ลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ตก็ยังเป็นไปเพื่อสันตนาการหรือตอบสนองความสนใจเฉพาะอย่างมากกว่าเพื่อหาผลประโยชน์ทางการเงิน นอกจากนี้การนำเสนอเนื้อหาในยุคนี้จะเป็นในรูปของตัวอักษรและตัวเลข (text) เท่านั้นยังไม่สามารถส่งเสียงกราฟิกส์ หรือภาพเคลื่อนไหวผ่านอินเทอร์เน็ตได้

3) ยุคแห่งเครือข่ายเพื่อการพาณิชย์
ถึงแม้ที่อินเทอร์เน็ตจะเริ่มเป็นที่ใช้กันตั้งแต่กลางคริสต์ทศวรรษที่ 1980 แต่ก็ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายจนประมาณต้นคริสต์ทศวรรษที่ 1980 ในปีค.ศ. 1996 มีการประมาณการตัวเลขผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกว่าสูงถึง 100 ล้านคน ซึ่งผู้ใช้ส่วนใหญ่ในยุคนี้จะเป็นธุรกิจหรือบริษัทต่าง ๆ ที่ต้องการประชาสัมพันธ์ตนเองผ่านอินเทอร์เน็ตหรือใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสื่อใหม่ในเชิงพาณิชย์ การใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตที่มุ่งเน้นเชิงพาณิชย์

เป็นผลจากการที่อินเทอร์เน็ตได้เข้าสู่รูปแบบใหม่ในการนำเสนอเนื้อหาสืบเนื่องจากการพัฒนาเทคโนโลยีไฮเปอร์ลิงค์ (hyperlink)² ขึ้นที่ห้องปฏิบัติการเทคโนโลยีเครือข่ายแห่งหนึ่งในยุโรปและการพัฒนาเทคโนโลยีไฮเปอร์เท็กซ์ (hypertext)³ หรือ graphic interface ที่มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ การพัฒนาเทคโนโลยีทั้งสองรูปแบบทำให้เกิดโฉมใหม่ของอินเทอร์เน็ตอย่างที่เรารู้จักกันในปัจจุบันคือ เวิลด์ ไรด์ เว็บ (World Wide Web) และนำไปสู่ลักษณะความเป็นสื่อประสม (multimedia) อย่างแท้จริง นอกจากนั้นในยุคนี้เองยังเป็นยุคของการถือกำเนิดเว็บไซต์ประเภทเว็บท่า (portals) มีการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ต่างๆ โดยมีการจัดเนื้อหาและบริการให้เป็นหมวดหมู่และมีกลไกในการค้นหาเว็บไซต์ภายในเว็บท่าเหล่านั้น

---

² เทคโนโลยี hyperlink ทำให้สามารถเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลและเนื้อหาซึ่งอยู่ในที่ต่าง ๆ เข้าด้วยกันอัตโนมัติ

³ โพรโตคอล(protocol) ที่ใช้ในการเชื่อมต่อข้อมูลแบบ hyperlink

ลักษณะเฉพาะของอินเทอร์เน็ตและมิติใหม่แห่งการกำกับดูแลเนื้อหา

อินเทอร์เน็ตมีลักษณะพิเศษทางเทคโนโลยีหลายประการที่มีผลกระทบต่อ การกำกับดูแลเนื้อหา ตัวอย่างเช่น

- การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารอันข้ามพรมแดนและข้ามอำนาจการควบคุมระดับชาติ
- การที่อำนาจในการควบคุมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารใดๆ อยู่ในมือของผู้ใช้(มากที่สุด)
- การที่ผู้จัดทำเนื้อหาไม่จำเป็นต้องอาศัยตัวกลาง(mediator) ในการนำเสนอเนื้อหาต่อผู้รับในวงกว้าง
- ลักษณะปฏิสัมพันธ์(interactivity) ในการสื่อสาร
- การเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารมวลชนให้เป็นการสื่อสารจากหนึ่งสู่หลาย(one to many) เป็น หลายสู่หลาย (many to many)

ในอดีตที่ผ่านมาการวางนโยบายสำหรับสื่อ (media policy) ในประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยมักมุ่งเน้นที่จะบรรลุถึงความสมดุลในวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการคือ

- 1) การปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่เป็นอันตรายหรือมีความเสี่ยง (protection of minors from dangerous or harmful content)
- 2) การรักษาและธำรงไว้ซึ่งเสรีภาพในการแสดงออก (safeguarding of freedom of expression)

การหาสมดุลยภาพระหว่างสองวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ถนัดนักในทางปฏิบัติ และมักเกิดประเด็นขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่เป็นอนุรักษ์นิยมกับกลุ่มเสรีนิยมในประเทศต่างๆ เสมอเกี่ยวกับ “ความพอดี” ของเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อ ในกรณีของอินเทอร์เน็ต การวางนโยบายด้านการกำกับดูแลเนื้อหาจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์อีกประการควบคู่กันไปด้วย นั่นก็คือ **การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและการแพร่กระจายทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในสังคมในวงกว้าง** เพราะฉะนั้นการเปิดกว้างทางด้านเนื้อหา กล่าวคือ การปล่อยให้ มีเนื้อหาจากทุกแหล่งในโลกเข้ามาไหลเวียนในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงได้ในระดับประเทศจึงเป็น “ภาวะจำยอม” อย่างหนึ่งสำหรับหลายๆประเทศ ซึ่งอาจจะมึนโยบายค่อนข้างอนุรักษ์นิยมด้านเนื้อหาในสื่อ การปิดกั้นในรูปแบบต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นวิธีที่ปฏิบัติกันมาในสื่อประเภทอื่นๆ ย่อมไม่ใช่แนวทางหากต้องการพัฒนาสังคมเข้าสู่การเป็นสังคมสารสนเทศต่อไป

อย่างไรก็ดี การแสวงหาสมดุลยภาพของวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการดังกล่าว เป็นเรื่องที่ยากยิ่งขึ้นเป็นพิเศษ เพราะลักษณะจำเพาะทางเทคโนโลยีและการแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในหมู่เด็กและเยาวชนของสื่ออินเทอร์เน็ต แนวทาง นโยบายสำหรับอินเทอร์เน็ตซึ่งถือเป็นสื่อระดับโลก (ดูแผนภาพที่ 1 ประกอบ) จึงจำเป็นต้องเข้าสู่มิติใหม่ในการกำกับดูแลโดยมีลักษณะสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

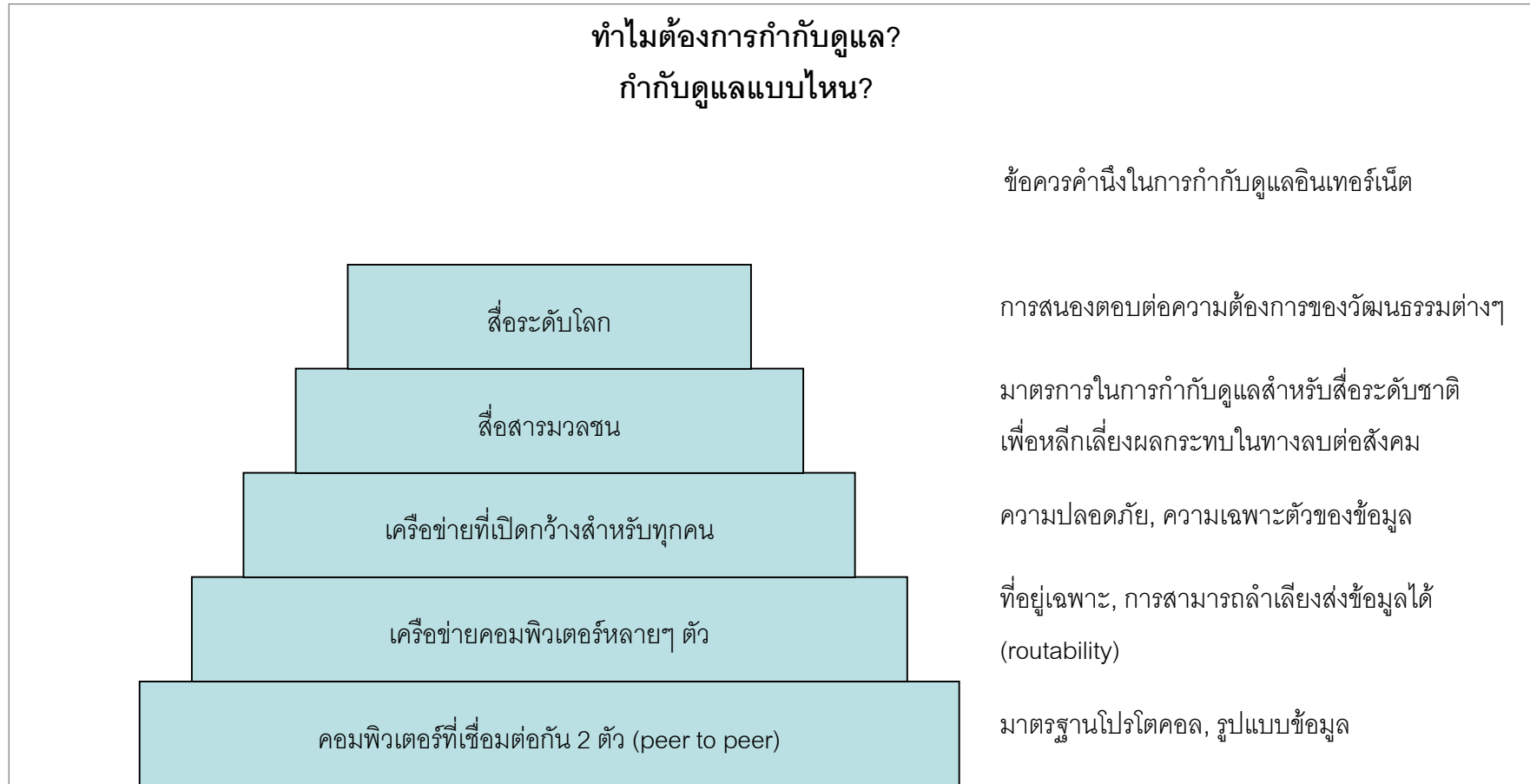
- การคิดริเริ่มที่จะกำกับดูแลตนเองของภาคต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- การร่วมมือกันในระดับนานาชาติ
- การบูรณาการซึ่งผลประโยชน์ในทุกรูปแบบของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต เช่น การเมือง ผู้มีอำนาจสอดส่องดูแล (regulation) อุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต กลุ่มบรรณารักษ์เพื่อสิทธิเสรีภาพ องค์กรพิทักษ์สิทธิเด็ก หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอย่างตำรวจ
- บทบาทใหม่ที่แสดงถึง "ความรับผิดชอบ" ร่วมกันของผู้ใช้⁴

---

⁴ Jens Watermann, Marcel Machill (eds) . (2000). Protecting our children on the Internet : towards a New Culture of Responsibility. Gutersloh : Bertelsman Foundation Publishers.

แผนภาพที่ 1

ทำไมต้องการกำกับดูแล?
กำกับดูแลแบบไหน?

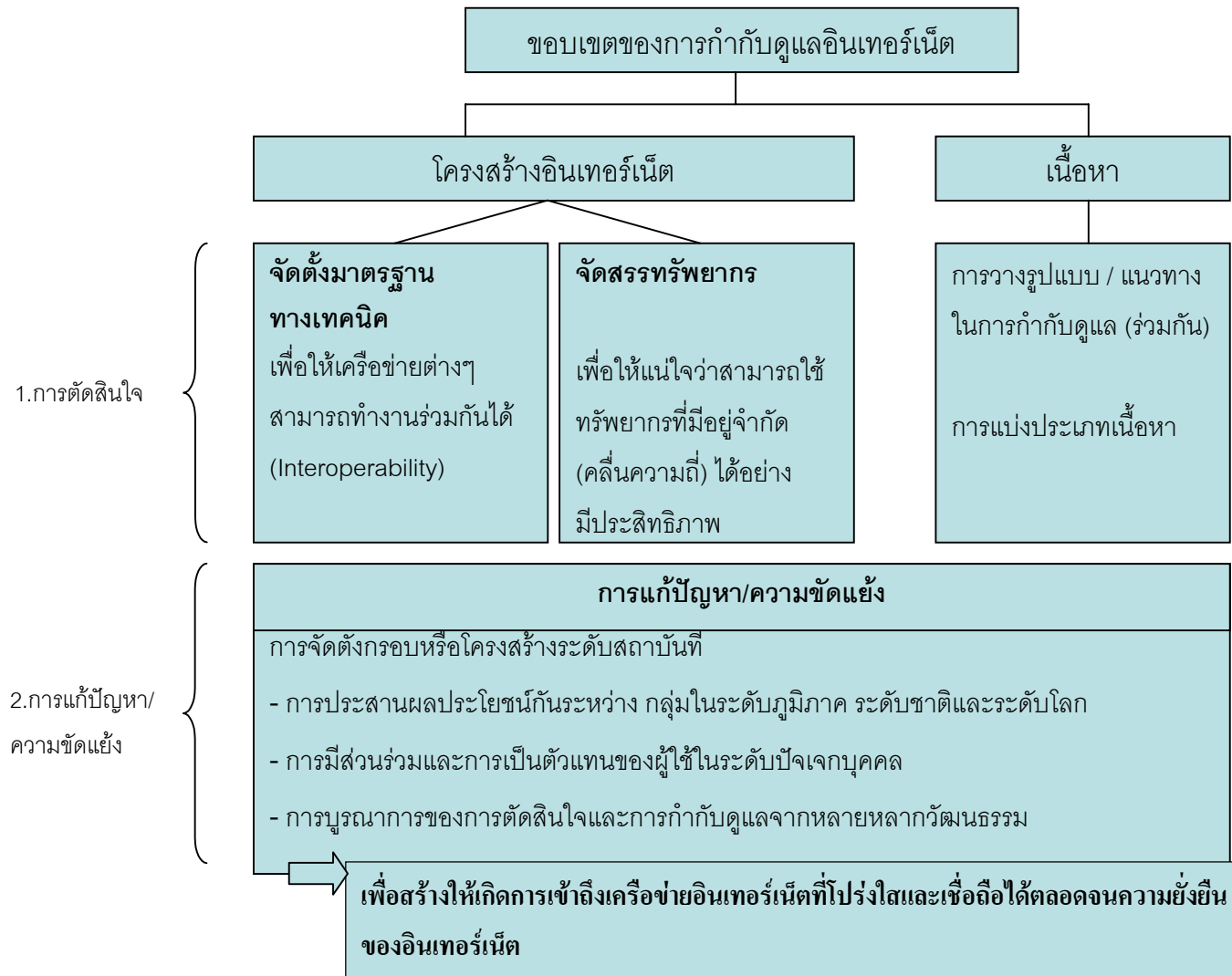
ที่มา: Thomas Hardt, 2003, *The Challenges of Regulating the Web: After ICANN, what?*, powerpoint presentation, Rethinking Media Policy in the Internet Age Workshop, Singapore, 10-11 March 2003, Chart 2.

การปกครองอินเทอร์เน็ต (Internet governance)

ในระดับสากล การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตถือเป็นองค์ประกอบหลักอย่างหนึ่งของการปกครองอินเทอร์เน็ต (Internet governance) ซึ่งแบ่งเป็น 2 เรื่อง ใหญ่ๆ คือ เรื่องของโครงสร้างและเรื่องของเนื้อหา (ดูแผนภาพที่ 2 ประกอบ) อย่างไรก็ตาม การแสวงหาทางออกแก้ข้อขัดแย้งใดๆ (conflict resolution) ที่เกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหาก็จะใช้แนวทางเดียวกันคือ การจัดตั้งสถาบันหรือกรอบทางนโยบายในระดับสากลที่สามารถจะประสานประโยชน์ในระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับโลก ตลอดจนสามารถจะบูรณาการวัฒนธรรมต่างๆ ที่มีความแตกต่างในลักษณะการปกครองและการตัดสินใจ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะให้ผู้ใช้นี้ในระดับปัจเจกสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ด้วย

คงเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายเนื้อหาและการสื่อสารที่มีแนวโน้มจะหลอมรวมสื่อรูปแบบต่างๆ และเนื้อหาประเภทต่างๆ มากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้ แนวทางในการกำกับดูแลเนื้อหาของอินเทอร์เน็ตในระดับสากลจึงต้องอาศัยการแบ่งประเภทและอธิบายลักษณะเนื้อหาเป็นวิธีการหลักวิธีการหนึ่งเพื่อจะช่วยให้สามารถจัดการกับเนื้อหาประเภทต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ดูแผนภาพที่ 3 ประกอบ) ทั้งนี้ในการแบ่งประเภทและอธิบายลักษณะเนื้อหาสามารถแบ่งตามเกณฑ์ต่างๆ อาทิ การแบ่งแยกประเภทให้เห็นชัดเจนของเนื้อหาที่เป็นปัญหา (เช่น เนื้อหาที่เป็นอันตรายหรือล่อแหลมสำหรับเด็ก) หรือ การแบ่งตามความน่าเชื่อถือหรือคุณภาพของข้อมูล หรือการแบ่งตามลักษณะของภาษาที่ใช้และรูปแบบความหมายหลักของเนื้อหา นั้นๆ หลังจากแบ่งประเภทเนื้อหาแล้วก็จะสามารถใช้วิธีการต่างๆ ในการจัดการกับเนื้อหา เช่น การจัดโซนหรือรวมกลุ่มเนื้อหาประเภทเดียวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน (zoning) การกั้นกรองเนื้อหา (filtering) โดยใช้เทคโนโลยีช่วยในรูปแบบต่างๆ หรือโดยการสอดส่องดูแลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (อาศัยการแบ่งเนื้อหาดังกล่าวเป็นเกณฑ์) เช่น ผู้ปกครอง ครู ผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น หรือการปล่อยเนื้อหาให้เป็นไปโดยไม่มี การกำกับดูแลควบคุมเลย (nano-regulation)

แผนภาพที่ 2

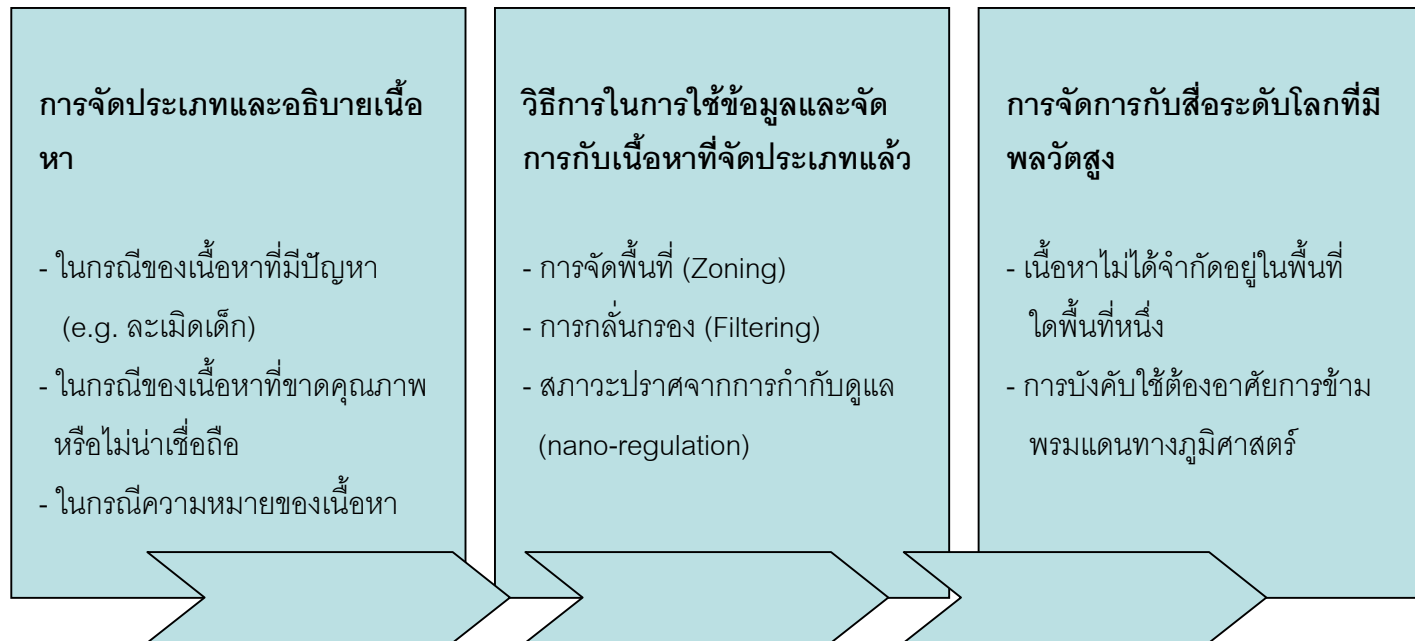

ที่มา: Thomas Hardt, 2003, *The Challenges of Regulating the Web: After ICANN, what?*, powerpoint presentation, Rethinking Media Policy in the Internet Age Workshop, Singapore, 10-11 March 2003, Chart 3

แผนภาพที่ 3

การกำกับดูแลเนื้อหา

ที่มา: Thomas Hardt, 2003, *The Challenges of Regulating the Web: After ICANN, what?* , powerpoint presentation, Rethinking Media Policy in the Internet Age Workshop, Singapore, 10-11 March 2003, Chart 9

อย่างไรก็ดี ปัญหาหลักในการปกครองอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะด้านเนื้อหา คือ การที่อินเทอร์เน็ตมีลักษณะอันข้ามชาติ (cross-national) และมีพลวัตสูง (dynamic and robust) ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายในระดับข้ามประเทศได้ กิจกรรมอันเกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ตมักจะมีลักษณะอันข้ามอาณาเขตตามกฎหมาย (trans-jurisdictional) ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่มีการดาวน์โหลดเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย ผู้ดาวน์โหลดซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศหนึ่ง (ประเทศ ก.) อาจถูกดำเนินการตามกฎหมายได้ แต่ผู้ที่ให้บริการเนื้อหาอาจจดทะเบียนโดเมนเนมอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง (ประเทศ ข.) ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวอาจจะไม่ผิดกฎหมาย ผู้บังคับใช้กฎหมายในประเทศ ก. จึงไม่มีสิทธิที่จะดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้ให้บริการเนื้อหานั้นแต่อย่างใด ผู้ศึกษาเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตหลายคนมีความเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายกับอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่ค่อนข้างไร้สาระ เพราะถ้าจะทำให้มีประสิทธิภาพจริงก็คือ สร้างกรอบทางกฎหมายที่เป็นสากลทั้งสาระและกลไกการบังคับใช้ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ

กลไกในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

1. กฎหมาย มาตรการ บทลงโทษ (legal sanction)

การบังคับใช้กฎหมายเพื่อกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตอาจจะอาศัยกฎหมายที่มีอยู่แล้วและมีความเกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กันได้ เช่น กฎหมายสื่อสารมวลชน กฎหมายว่าด้วยการเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นอันตราย (ภาพลามกอนาจาร) กฎหมายพิทักษ์คุ้มครองเด็ก เป็นต้น หรืออาจอาศัยการร่างและออกกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นโดยตรง เช่น การออกกฎหมาย Communication Decency Act หรือกฎหมายว่าด้วยการสื่อสารที่เหมาะสมในสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1996 เพื่อปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาออนไลน์ที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ⁵ หรือการพยายามร่างกฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย ซึ่งมีสาระเกี่ยวกับ เนื้อหา ลามกอนาจาร ที่เผยแพร่ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ด้วย

นอกจากนี้ ทางภาครัฐอาจออกมาตรการต่างๆ ในการกำกับดูแลเนื้อหาได้ เช่น ในประเทศสิงคโปร์มีการออกมาตรการไม่ให้สถานบริการอินเทอร์เน็ต ให้บริการเกมส์ออนไลน์ หรือ บางครั้ง มาตรการอาจเป็นผลจากข้อตกลงร่วมในระดับภูมิภาคก็ได้ เช่น ในสหภาพยุโรป (European Union หรือ EU) มีการร่วมกันพัฒนาและลงนามในแผนการส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัย (Action plan for the promotion of the safer use of the internet) เพื่อให้สมาชิกทั้งหมดของ EU นำไปเป็นกรอบสำหรับพัฒนานโยบายและมาตรการต่างๆ ในการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับประเทศ ซึ่งมีผลต่อทั้งภาครัฐ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ตลอดจนองค์กรและปัจเจกชนที่ใช้อินเทอร์เน็ต สำหรับบทลงโทษในกรณีของการละเมิดกฎหมายและมาตรการเพื่อกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต รายละเอียดจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของระบบกฎหมายในแต่ละประเทศ ตลอดจนทัศนคติในสังคมหนึ่งๆ เกี่ยวกับความรุนแรงของเนื้อหาที่อยู่ในข่ายของการละเมิด ตัวอย่างเช่น ในเยอรมัน มีกรณีที่ผู้บริหารระดับประเทศของ Compuserv ซึ่งเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ถูกศาลตัดสินจำคุกและปรับเป็นจำนวนเงิน 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากผู้ใช้บริการของ Compuserv ในเยอรมันคนหนึ่งได้ดาวน์โหลดเนื้อหาเกี่ยวกับลัทธินาซีใหม่ (Neo-Nazism) จากลิงค์ (link) ที่เชื่อมต่อกับเว็บท่าของ Compuserv ทั้งนี้กฎหมายเยอรมันมีข้อห้ามและบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับการเผยแพร่เนื้อหาเกี่ยวกับลัทธินาซีไม่ว่าจะผ่านสื่อประเภทใดแต่หากกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นในสหรัฐ

⁵ กฎหมายดังกล่าว ปัจจุบันล้าสมัยไปแล้วเนื่องจากทางสหภาพเสรีภาพพลเมืองแห่งอเมริกา (American Civil Liberty Union) ได้ประท้วงไปยังศาลฎีกาสหรัฐว่าเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวขัดแย้งกับบทแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่ 1 (The First Amendment)

อเมริกาที่ความตระหนักในเรื่องดังกล่าวไม่ชัดเจนและลึกซึ้งเท่า ก็ค่อนข้างเป็นที่แน่นอนว่าคงไม่มีใครถูกลงโทษเหมือนในเยอรมัน

2. การปิดกั้นและกลั่นกรองเนื้อหา (blocking and filtering system)

2.1 การปิดกั้นโดยภาครัฐ

การปิดกั้นเนื้อหาในลักษณะนี้เป็นวิธีที่ใช้กันมากในประเทศที่มีลักษณะการปกครองแบบอำนาจนิยม และมีการควบคุมสื่อสารมวลชนอย่างเข้มข้น การปิดกั้นมักจะทำในระดับเครือข่ายใหญ่ เช่น ระดับ gateway หรือ node ของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเทศ ซึ่งในลักษณะดังกล่าวมักจะเป็นผลจากนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐ เช่น ในประเทศจีน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะถูกออกแบบให้มีลักษณะรวมศูนย์โดยจะวางเครือข่ายโยงใยผ่าน gateway ในเมืองใหญ่ๆ เพียงไม่กี่แห่ง ทำให้สะดวกต่อการปิดกั้นเนื้อหาจากภายนอก⁶ ทั้งนี้รัฐบาลจีนจะใช้เกณฑ์กว้างๆ ในการเลือกปิดกั้นเนื้อหาโดยพิจารณาจากเนื้อหาที่เข้าข่าย "ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี" ในทำนองเดียวกัน ประเทศสิงคโปร์ควบคุมเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตโดยใช้เกณฑ์และหน่วยงานในการกำกับดูแลเดียวกับหน่วยงานที่ดูแลเนื้อหาในวิทยุและโทรทัศน์คือ Singapore Broadcasting Authority (SBA)

2.2 การปิดกั้นแบบ notice and take-down

นอกจากลักษณะการปิดกั้นที่เป็นมาตรการของภาครัฐโดยตรงแล้ว การปิดกั้นอาจเกิดขึ้นโดยการแจ้งเหตุ(notice) จากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ประสบพบเห็นเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยแจ้งเข้าไปที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) หรือที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ เช่น ตำรวจหรือ กระทรวงการสื่อสาร เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อทาง ISP ได้รับการแจ้งเหตุแล้วก็ควรที่จะตรวจสอบดูว่าเนื้อหานั้นไม่เหมาะสมจริงหรือไม่ ในระดับใด หากเข้าข่ายที่ผิดกฎหมาย ทาง ISP ก็ควรที่จะทำการปิดกั้น (take-down) เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อผู้ที่เป็นสมาชิกของ ISP โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตามในกรณีที่เป็นเนื้อหาที่ไม่ผิดกฎหมายแต่อาจมีอันตรายจากความไม่เหมาะสมต่างๆ ISP อาจไม่ทำการปิดกั้นด้วยตนเอง แต่มอบให้อยู่ในวิจรรย์ญาณของสมาชิกผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่จะพิจารณาเองว่าควรกลั่นกรองหรือไม่ โดยทั่วไปการปิดกั้นแบบ notice and take-down จะทำร่วมกับการกลั่นกรองโดยผู้ใช้และกลไกอื่นๆเช่น จรรยาบรรณ กฎ กติกา มารยาท และสายด่วน

⁶ Andrew L. Shapiro. (2001). *The Control Revolution : How The Internet is Putting Individuals in Charge and Changing the World We Know*. New York : Public Affairs.

2.3 การกลั่นกรองในระดับผู้ใช้ (user-oriented filter system)

การกลั่นกรองในระดับผู้ใช้ จำเป็นต้องอาศัยการแบ่งประเภทเนื้อหา (content classification) หรือการจัดอันดับหรือเรตติ้ง (rating) ประสิทธิภาพการกลั่นกรองจะสูงเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของระบบการแบ่งประเภทเนื้อหาซึ่งลักษณะทางเทคนิคที่มีความสำคัญมากก็คือ ศัพท์ที่ใช้และความเที่ยงตรงรัดกุมทางภาษาในการอธิบายเนื้อหา เกณฑ์และระดับชั้นทางเทคนิคในการกลั่นกรอง ระบบการกลั่นกรองที่ดีควรคำนึงถึงประโยชน์และควรมีส่วนร่วมจากสามฝ่ายคือ ผู้ใช้ ISPs และผู้ให้บริการเนื้อหาเว็บไซต์ โดย ISPs และผู้ให้บริการเนื้อหาควรมีแรงจูงใจในการ “เรท” (จัดอันดับและอธิบายเนื้อหา) ของตน ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาประเภทใดและผู้ใช้ก็ควรจะสามารถเข้าถึงและมีความเชื่อถือเชื่อมั่นในระบบการกลั่นกรองนั้นๆ ด้วย (ดูกล่องข้อความที่ 1)

ทั้งนี้เนื้อหาอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อระดับโลก ผู้เกี่ยวข้องจึงควรที่จะพยายามหาศัพท์ในการกลั่นกรอง (ทั้งที่ใช้ในระบบเรตติ้งและโปรแกรมกลั่นกรอง) ที่เป็นที่ยอมรับและเข้าใจได้ในระดับสากล เพื่อที่ว่าระบบการกลั่นกรองที่ต่างกัน จะสามารถทำงานร่วมกันและสื่อสารกันได้ต่อไปในอนาคต

ลักษณะของระบบการกลั่นกรองเนื้อหาที่ดี

- 1) ความเป็นเอกเทศของผู้ใช้ปลายทาง (end-user autonomy)
- 2) ความเคารพในเสรีภาพในการแสดงออก (respect for freedom of expression)
- 3) ความหลากหลายของความเชื่อและค่านิยม (diversity in beliefs and values)
- 4) ความโปร่งใส (transparency)
- 5) ความเคารพในสิทธิความเป็นส่วนตัว (respect of privacy)
- 6) การสามารถทำงานร่วมกันและเข้ากันได้ (interoperability and compatibility)

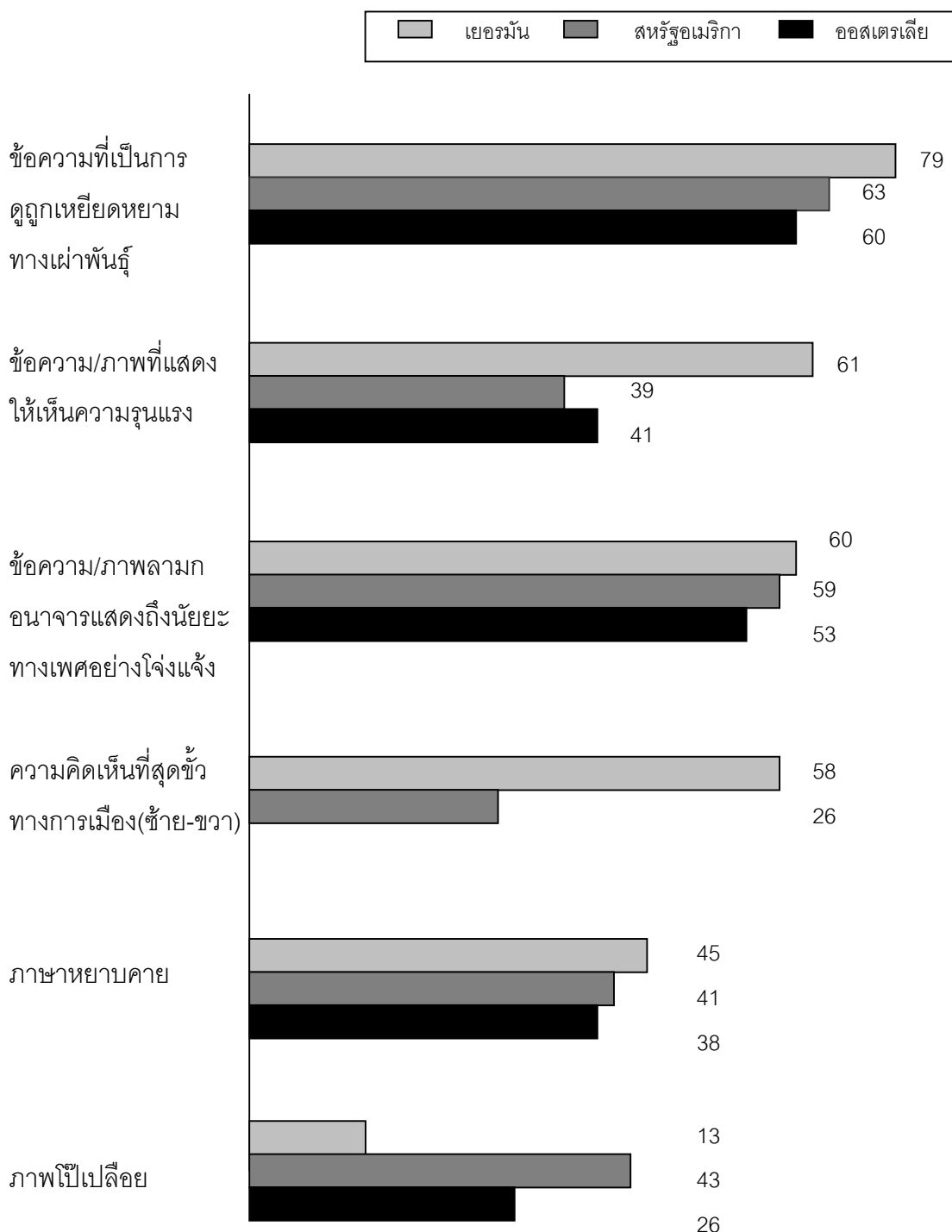
กล่องข้อความที่ 1

นอกจากนี้ระบบการกลั่นกรองจะต้องคำนึงถึง เสรีภาพและความหลากหลายทางความคิดที่จะแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละประเทศ ค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดว่าเนื้อหาใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ไม่เพียงที่จะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ แต่ยังคงแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เพศสภาพ และอายุในแต่ละสังคมอีกด้วย

ในแผนภาพที่ 4 แสดงให้เห็นถึงลักษณะของเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตที่ไม่ผิดกฎหมายแต่อาจเป็นอันตราย จากการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของคนใน 3 ประเทศคือ เยอรมัน สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย พบว่า มีทัศนคติที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเกี่ยวกับประเด็น “เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและควรจะถูกปิดกั้นกลั่นกรอง” โดยกลุ่มตัวอย่างคนเยอรมันจะเห็นว่าข้อความที่เป็นการดูถูกเหยียดหยามเผ่าพันธุ์ควรจะถูกปิดกั้นกลั่นกรองมากที่สุด (79 %) แต่ไม่เห็นว่าการไปเปลือยควรจะถูกปิดกั้นเท่าใด (13%) ขณะที่กลุ่มตัวอย่างคนอเมริกันจะมีความอ่อนไหวมากกว่าเกี่ยวกับภาพเปลือย (43%) และกลุ่มตัวอย่างของออสเตรเลียประมาณ 53% เห็นว่าควรมีการปิดกั้นการทำถึงเนื้อหาลามกอนาจารและมีนัยยะทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง

ด้วยเหตุนี้การออกแบบโปรแกรมกลั่นกรอง จึงควรที่จะเปิดกว้างให้ผู้ใช้สามารถเลือกได้ด้วยตนเองว่าจะปิดกั้นหรือเปิดรับเนื้อหาประเภทใด โดยมีการแบ่งประเภทเนื้อหาที่รัดกุม โปร่งใส เป็นแนวทางพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจ

แผนภาพที่ 4 : เนื้อหาในอินเทอร์เน็ตที่ควรปิดกั้น

แผนภาพนี้แสดงผลของการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรอายุ 18 บชนเบเน 3 ประเทศ คือ เยอรมัน สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย โดยเป็นคำตอบต่อคำถามต่อไปนี้

“มีหลายสิ่งหลายอย่างบนอินเทอร์เน็ตที่คงจะไม่ผิดกฎหมาย แต่หลายๆคนก็มองว่าไม่สมควรสำหรับตัวเขาเองหรือต่อการรับรู้ของลูกๆของเขา และน่าที่จะถูกปิดกั้นการเข้าถึง ขณะเดียวกันหลายคนก็คิดแตกต่างกันออกไปและอยากที่จะเข้าถึงเนื้อหาพวกนี้ได้ ถ้าคุณสามารถตัดสินใจเลือกได้ เนื้อหาประเภทใดที่คุณจะปิดกั้นในทุกรูปแบบ (หากทำได้ทางเทคนิค) เนื้อหาประเภทใดที่คุณจะปิดกั้นเป็นบางกรณี และเนื้อหาประเภทใดที่คุณจะไม่ปิดกั้นเลย”

2.3.1 ระบบการกลั่นกรองของ ICRA

ระบบการกลั่นกรองเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางที่สุดในปัจจุบันคือระบบที่พัฒนาขึ้นโดย ICRA หรือ Internet Content Rating Association ซึ่งเป็นองค์กรอิสระเอกชนที่มีสำนักงานใหญ่อยู่ในสหรัฐอเมริกาและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องของการแบ่งประเภทและจัดอันดับเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ต ระบบของ ICRA ประกอบด้วยขั้นตอนการกลั่นกรองเป็นลำดับขั้นดังต่อไปนี้

ICRA คือ องค์กรอิสระสากลที่ไม่แสวงหากำไร
มีสำนักงานอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ
ภารกิจหลักของ ICRA คือ การปกป้องเด็กจากสิ่งอันตรายไปพร้อม ๆ
กับการปกป้องเสรีภาพในการพูดการแสดงออกของผู้ผลิตเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต
เงินทุนหลัก มาจากสมาชิก เงินสนับสนุน และเงินบริจาค

ใครเป็นสมาชิกของ ICRA บ้าง ?

AOL
BELL
MICROSOFT
YAHOO
VERISIGN
และบริษัทชั้นนำต่าง ๆ ทั่วโลก

ปัจจุบัน ICRA มีเว็บไซต์ที่เข้าร่วมลงทะเบียนมากกว่า 90,000 เว็บไซต์
และกว่า 100,000 รายที่ดาวโหลดตัวกลั่นกรองของ ICRA

กล่องข้อความที่ 2

1) Self-Classification and labeling

ระบบของ ICRA มีรากฐานอยู่บนการจัดแบ่งประเภทด้วยตนเองของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตโดยใช้คำศัพท์ vocabulary ของ ICRA ซึ่งจะพยายามอธิบายเนื้อหาอย่างไร้อคติวิสัย (Objectivity) ทั้งนี้ทาง ICRA จะออกแบบสอบถามให้ผู้ให้บริการเนื้อหากรอกและประเมินจากค่าคะแนนที่ได้ในแบบสอบถามว่า เนื้อหาในเว็บไซต์นั้นๆ ควรจะถูกอธิบายหรือติดป้าย(label) ว่าอย่างไร เช่น sexual material (เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ) violence (ความรุนแรง) chat (การคุย) การติดป้ายบอกเนื้อหาของผู้ให้บริการเนื้อหาสามารถเปรียบได้กับการที่ผู้ผลิตอาหารติดป้ายบอกส่วนผสมของอาหารบนบรรจุภัณฑ์ของอาหารนั้นๆ ทั้งนี้ “ป้ายอิเล็กทรอนิกส์” (electronic label) ของ ICRA สามารถจะอ่านได้โดยโปรแกรม browser ใดๆ ก็ตามเวลาผู้ใช้ท่องอินเทอร์เน็ต ปัจจุบันมีเว็บไซต์มากกว่า 90,000 เว็บไซต์ทั่วโลกที่ลงทะเบียนใช้ระบบการจัดประเภทและติดป้ายเนื้อหาของ ICRA

2) Filter templates

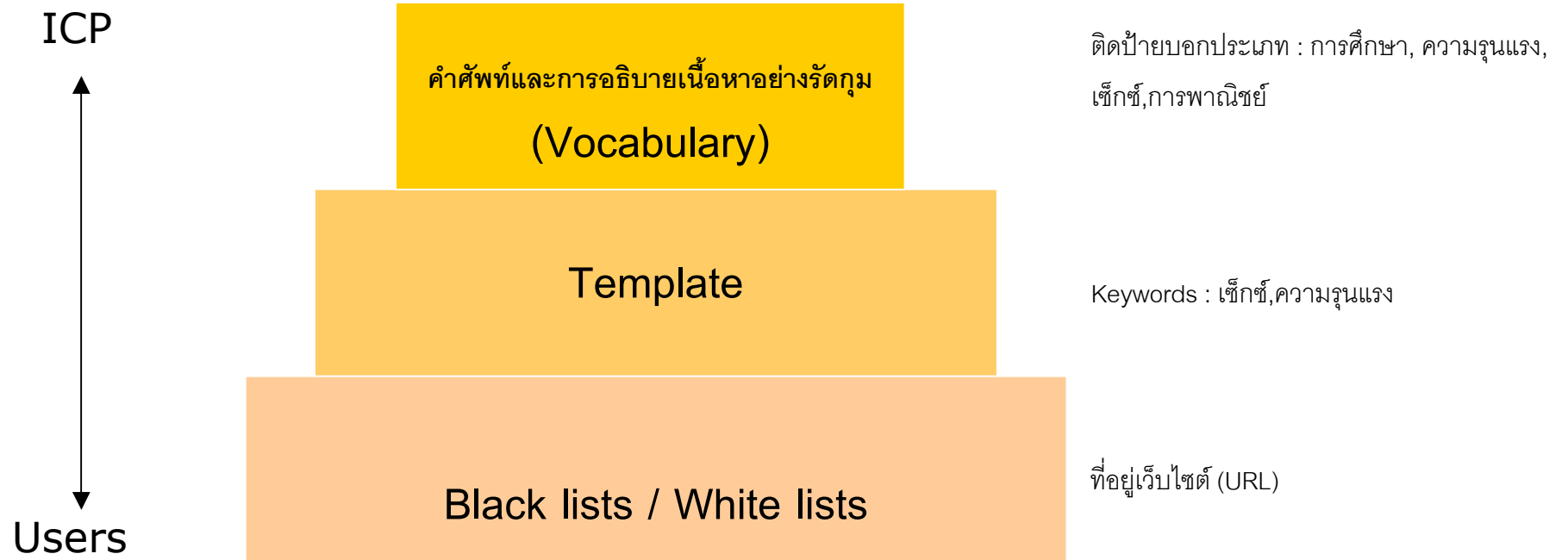
ผู้ใช้ระดับปัจเจกหรือกลุ่มผู้ใช้ระดับองค์กรสามารถปรับเปลี่ยนและออกแบบ template สำหรับกลั่นกรองเนื้อหา ซึ่งพัฒนาโดย ICRA filter เป็นโปรแกรม Open source ซึ่งสามารถใช้ได้กับเครื่อง PCs และ server ทั่วไป การปรับหรือตั้งค่า (pre-sets) บน template ทำให้ผู้ใช้สามารถเลือกได้ว่าจะปิดกั้นเนื้อหาประเภทใดบ้าง ซึ่งสามารถตั้งได้ตามอายุของผู้รับด้วย เช่น เนื้อหาประเภทที่ติดป้ายไว้ว่า sexual material สามารถถูกปิดกั้นสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เป็นต้น ทุกครั้งที่มีการท่องอินเทอร์เน็ต filter template จะอ่านป้ายเนื้อหาที่เป็นผลมาจากข้อ 1) แล้วเฉพาะเนื้อหาที่ได้มีการตั้งค่าไว้ตาม template ให้ผ่านเข้าสู่ระบบได้ ก็จะปรากฏทางจอคอมพิวเตอร์ขณะที่เนื้อหาที่ถูกกำหนดไว้ตาม template ให้ถูกปิดกั้นก็จะไม่ปรากฏ

3) Negative and positive lists

นอกเหนือจากการตั้งค่าและกำหนดการปิดกั้นกลั่นกรองตาม keyword ในป้ายเนื้อหาแล้ว ผู้ใช้ระบบของ ICRA Filter ยังสามารถเพิ่มเติมรายชื่อของเว็บไซต์ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์เข้าไปได้อีกด้วย เช่น หากผู้ใช้รู้จักชื่อหรือ URL address ของเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่น่าส่งเสริม (เช่น เว็บโป๊เปลือยหรือการพนัน) หรือที่น่าส่งเสริมการเปิดรับ (เว็บไซต์ของนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพ) ก็สามารถเพิ่มเติมเข้าไปใน list การปิดกั้นต่างหากโดยจะไม่เกี่ยวกับการปิดกั้นกลั่นกรองในข้อ 2)

ระบบการกลั่นกรองของ ICRA สามารถสรุปให้เห็นเป็นภาพได้ในแผนภาพที่ 5 ที่
จะแสดงถึงลำดับขั้นตอนของการกลั่นกรองทั้ง 3 ระดับดังได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

แผนภาพที่ 5 : 3 ลำดับชั้นของการกลั่นกรองเนื้อหาในระบบของ ICRA

3. กฎ กติกา มารยาท (codes of conduct)

ไซเบอร์สเปซหรือพื้นที่ที่ผู้คนเข้ามาแลกเปลี่ยน สื่อสารและทำกิจกรรมร่วมกันบนอินเทอร์เน็ตนั้น ประกอบขึ้นด้วยพื้นที่หรือชุมชนย่อย ๆ อีกมากมายซึ่งจะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ร่วมของการสื่อสารและกิจกรรมนั้น ๆ เช่น เพื่อการพาณิชย์หรือเพื่อสนองความพึงพอใจและความสนใจของผู้ใช้ตามหัวข้อการสื่อสารต่าง ๆ ในพื้นที่หรือชุมชนเหล่านี้ทั้งในระดับย่อยและระดับเครือข่ายใหญ่จะมีค่านิยมร่วมกันที่จะเป็นตัวกำหนดลักษณะการประพฤติปฏิบัติต่อกันในพื้นที่นั้น ๆ ว่า สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร "กฎ กติกา มารยาท" (codes of conduct) ซึ่งจะเป็นกลไกการกำกับดูแลพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตนี้จะมีทั้งที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันทั่วไป (customary) หรือที่เป็นกฎอย่างเป็นทางการ (formal) กฎ กติกา มารยาทซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีสำหรับชาวผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไปจะรู้จักกันในนามของ "Netiquette" หรือจรรยาบรรณสำหรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จุดมุ่งหมายของ Netiquette คือเพื่อปลูกฝังวิธีการใช้อินเทอร์เน็ตและเพื่อตอกย้ำให้มีการทำตามกฎระเบียบอื่น ๆ ที่ได้มีการบัญญัติไว้ในพื้นที่ต่าง ๆ ทางสังคม

ในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะในประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้าในอเมริกาเหนือและยุโรป ได้มีการบรรจุ Netiquette เข้าไว้ในบทเรียนในโรงเรียน ทั้งนี้ทางสถาบันการศึกษามีความตั้งใจที่จะให้เด็กนำเอา Netiquette ไปปรับใช้กับสถานการณ์นอกบริบทโรงเรียนด้วย บรรทัดฐานของ Netiquette จึงพัฒนาอยู่บนความสมัครใจหรือการกำกับดูแลตนเองภายในชุมชนหรือพื้นที่ทางอินเทอร์เน็ตหนึ่ง ๆ หรือกลุ่มทางสังคมหนึ่ง ๆ

ในแง่เนื้อหาสาระแล้ว Netiquette จะกล่าวถึง กฎ กติกา มารยาท หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่ได้ทำกันมาจนเป็นลักษณะสำคัญของชุมชนนั้นๆ ตัวอย่างเช่นในกรณีของ spamming หรือการส่งประกาศโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการใดๆ ทางอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมากๆ ทางชุมชนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจะตอบโต้ด้วยการรณรงค์ให้มีการร้องเรียนทางออนไลน์เกี่ยวกับกรณี spamming ดังกล่าวในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการริเริ่มให้มีการตอบโต้อย่างเป็นทางการเป็นกิจลักษณะในกลุ่มข่าว (newsgroup) และเวทีการสนทนาต่างๆ

ในบริบทของชุมชนหรือกลุ่มทางสังคมที่แยกย่อยออกไป Netiquette จะถูกปรับให้มีบรรทัดฐานอยู่บนแนวทางที่พัฒนาร่วมกันของชุมชนหรือกลุ่มทางสังคมนั้นๆ ตัวอย่างเช่น Netiquette ในโรงเรียนจะเป็นการวางกฎ กติกา มารยาทเกี่ยวกับการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ลักษณะเนื้อหาที่สามารถเข้าถึงได้โดยกลุ่มนักเรียนที่จะแตกต่างกันไปตามวัย การผนวกผู้ปกครองเข้ามาเป็นผู้ช่วยกำกับดูแลการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็ก ตลอดจนการปกป้องสิทธิส่วนบุคคล การป้องกัน

การละเมิดลิขสิทธิ์ การดาวน์โหลดเนื้อหาต่างๆ อย่างมีความรับผิดชอบเพื่อไม่ให้เกิดการ overload เครือข่ายของโรงเรียน ตลอดจนวิธีการป้องกันตัวเอง (เด็ก) จากภัยและความเสี่ยงต่างๆ บนอินเทอร์เน็ต

4. สายด่วนหรือ hotlines

คือกลไกในการสื่อสารระหว่างผู้ใช้กับองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (เช่น ISP หน่วยงานของรัฐที่สอดส่องดูแลเรื่องเนื้อหาอินเทอร์เน็ตและตำรวจเป็นต้น) ซึ่งสามารถเป็นทั้งกลไกทางเทคโนโลยี (โทรศัพท์ โทรสาร e-mail เว็บไซต์) หรือเป็นกลไกทางองค์กร (ในรูปของหน่วยงานที่มีกำลังพลเฉพาะและมีหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน) ก็ได้ จุดประสงค์หลักของการมี hotlines ก็คือ เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่า (ในกรณีที่สามารถทำได้) จะมีการพยายามเยียวยาแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้บทบาทหลักของ hotlines ที่เป็นมาในอดีตคือช่องทางการสื่อสารเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายจากผู้ใช้ต่อหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต แต่จากประสบการณ์ที่แวดล้อมการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วของอินเทอร์เน็ตในประเทศต่างๆ ทั่วโลก hotlines ได้ขยายบทบาทครอบคลุมไปถึงการเป็นตัวกลางทางข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ใช้ ผู้ให้บริการเนื้อหา กลุ่มที่กำกับดูแลตนเอง องค์กรที่ให้บริการด้านการจัดอันดับและกลั่นกรองเนื้อหา และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย

ทั้งนี้ hotlines สามารถจะดำเนินการโดยภาคอุตสาหกรรมเอกชน ภาครัฐ หรือ ภาคประชาสังคมก็ได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม hotline จะต้องมีอยู่ (available) และประชาชนควรจะทราบถึงการมีอยู่ของ hotline ผ่านช่องทางการสื่อสารทั้งอินเทอร์เน็ตเองและสื่อสารมวลชนดั้งเดิม ที่สำคัญ hotline จะต้องเปิดให้เข้าถึงได้ตลอด 24 ชั่วโมง

5. การรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy)

ในการส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแลตนเอง (self-regulation) ทางด้านเนื้อหาของอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะในหมู่ผู้ใช้ มีความจำเป็นต้องสร้างความสามารถหรืออำนาจในการเลือกและตัดสินใจให้แก่ผู้ใช้ (user empowerment) ซึ่งความสามารถดังกล่าวส่วนหนึ่งก็จะขึ้นอยู่กับความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ใช้แต่ละคนด้วย ทั้งนี้การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต (Internet literacy) จะมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้⁷

⁷ Sonia Livingstone, User empowerment and media competence: combining protection and education
<http://www.lse.ac.uk/depts/media/people/slivingstone/index.html>

- 1) ความสามารถเชิงวิเคราะห์ (Analytical competence) หมายถึง ความเข้าใจในคุณลักษณะต่างๆ ของอินเทอร์เน็ต (เช่น การสร้างเว็บไซต์ การทำงานของลิงค์(link) ต่างๆ ในเทคโนโลยีไฮเปอร์เท็กซ์ (hypertext) ภาษา สัญญลักษณ์ที่เป็นรหัสต่างๆ ในเว็บ เป็นต้น) ซึ่งจะนำไปสู่การใช้สื่อใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ความรู้เกี่ยวกับบริบทแวดล้อมต่างๆ (Contextual knowledge) หมายถึงความเข้าใจในบริบททางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองที่แวดล้อมการผลิตและบริโภคสารสนเทศและเนื้อหาต่างๆ ในอินเทอร์เน็ต ความเข้าใจดังกล่าวจะทำให้ผู้ใช้สามารถประเมินอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพและรู้เท่าทันข้อดีข้อเสียต่างๆ
- 3) กรอบความรู้ความเข้าใจร่วมในหมู่ผู้ใช้เกี่ยวกับเว็บไซต์ที่ถือเป็น “คลาสสิก” ในบรรดาเว็บไซต์ทั้งหลาย (Canonical knowledge) โดยเฉพาะความเข้าใจว่าทำไมเว็บไซต์ดังกล่าวจึงถือว่าเป็นเว็บไซต์ที่มีความสำคัญ น่าเชื่อถือและมีประโยชน์ ตัวอย่างเช่น เว็บไซต์ www.google.com เป็น search engine ที่มีชื่อเสียง หรือเว็บไซต์ www.cnn.com ที่เป็นเว็บไซต์ข่าวสารที่เป็นที่นิยม
- 4) ความสามารถในการผลิตเนื้อหา (Production competence) หมายถึง ความสามารถในการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต ตลอดจนความสามารถในการตีความบริโภคและผลิตเพลนกับอินเทอร์เน็ต (รวมถึงการสร้างเว็บเพจ การหาผลิตภัณฑ์ การเข้าร่วมใน mailing list กลุ่มสนทนาและกลุ่มข่าว) ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของผู้ใช้แต่ละคนผ่านการผลิตและการสื่อสารเนื้อหา

การสร้างการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตสามารถทำได้ผ่านกระบวนการทางการศึกษาที่เป็นทางการในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ ตลอดจนกระบวนการทางนโยบายเพื่อส่งเสริมให้เกิด “วัฒนธรรมในการใช้อินเทอร์เน็ต” ที่แพร่กระจายกว้างขวางที่สุด จากการศึกษาในสหราชอาณาจักร (UK) เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนอังกฤษ พบว่าเด็กๆ ยังมีความสามารถและความรู้เท่าทันเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตไม่เท่ากับที่พวกเขาได้คาดหวังไว้โดยสิ่งที่พบสำคัญๆ คือ

- ในแง่ของ “analytical competence” เด็กจำนวนมากยังขาดทักษะในการค้นหาประเมิน บูรณาการและเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศจำนวนมากสาบบนอินเทอร์เน็ต
- ส่วนใหญ่แล้ว การรู้เท่าทันสื่อของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันจะไม่ครอบคลุมถึงแง่มุมเกี่ยวกับ ความรู้เกี่ยวกับบริบทแวดล้อมของอินเทอร์เน็ต หรือการประเมินอินเทอร์เน็ต อย่างวิพากษ์วิจารณ์

- กรอบความรู้ความเข้าใจร่วมเกี่ยวกับเว็บไซต์ที่เป็นคลาสสิกก็ยิ่งจำกัดมาก เนื่องจากจะมุ่งเน้นเฉพาะเว็บไซต์ที่เป็นทางการค้าและมีชื่อเสียงกันในระดับโลกต่างๆ
- ทักษะของเด็กทางด้านการผลิตเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับอยู่ในวงการสื่อสารในกลุ่มเพื่อนๆ (peer-group communication) เท่านั้น แต่จะไม่เกี่ยวกับการสร้างเนื้อหาประเภทอื่น⁸

ทั้งนี้ การเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อโดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องเพิ่มแง่มุมเกี่ยวกับความปลอดภัยออนไลน์ (online safety) เข้าไปด้วย เพื่อให้เด็กรู้เท่าทันภัยอันตรายและความเสี่ยงที่จะมาจากอินเทอร์เน็ต หน้าที่ดังกล่าวควรจะเป็นพันธกิจร่วมระหว่างหลายๆ ฝ่าย นับแต่ครอบครัว(ผู้ปกครอง) ภาคการศึกษา ภาคนโยบาย และภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนภาคสื่อสารมวลชน โดยผ่านทางเครือข่ายที่พัฒนาร่วมกันและมีการสื่อสารถึงกันอย่างสม่ำเสมอควบคู่กับการรณรงค์ให้ข้อมูลความรู้แก่สาธารณชน

---

⁸ ibid

บทที่ 3

การกำกับดูแลเนื้อหาของสื่ออินเทอร์เน็ตในต่างประเทศ

เนื้อหาในบทนี้จะเป็นการประมวลภาพรวมและรายละเอียดโดยสังเขปของรูปแบบการกำกับดูแลเนื้อหาที่ใช้ปฏิบัติกันในประเทศ โดยเฉพาะตัวอย่างกรณีการกำกับดูแลที่ใช้ใน 3 ประเทศ/ภูมิภาค คือ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ซึ่งแต่กรณีจะมีลักษณะเด่นและรายละเอียดที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

การกำกับดูแลโดยการปิดกั้น – สิงคโปร์

ถึงแม้สิงคโปร์จะมีแนวทางและพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่ชัดเจนในการพัฒนาสู่การเป็นสังคมสารสนเทศ แต่นโยบายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตกลับไม่เปิดกว้างเท่าใดนัก ทั้งนี้เป็นเพราะธรรมเนียมการควบคุมสื่อที่ได้ทำสืบทอดกันมายาวนานตั้งแต่ในอดีต รัฐบาลสิงคโปร์มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะของรัฐบาลเผด็จการที่ควบคุมการแสดงออกทางการเมืองใดๆ ที่เป็นปรปักษ์กับรัฐบาล นักข่าว นักเขียน และสมาชิก NGOs มักเป็นกลุ่มที่ได้รับการเพ่งเล็งเป็นพิเศษ เนื้อหาประเภทอื่นๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อที่นอกเหนือไปจากข่าวสารก็ยังคงได้รับการกำกับดูแลอย่างเข้มงวด ให้นำเสนอแต่สิ่งที่เหมาะสมและไม่ขัดต่อค่านิยมอันดีของสังคมสิงคโปร์ ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ สารคดี หรือละครก็ตาม นับแต่ปี ค.ศ.1996 รัฐบาลสิงคโปร์ได้เริ่มผนวกการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตเข้าไว้ใต้การวิเทศน์แห่งสิงคโปร์ (Singapore Broadcasting Authority หรือ SBA) ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1994 เพื่อกำกับดูแลกิจการการกระจายเสียงและแพร่ภาพทางวิทยุและโทรทัศน์ บทบาทของ SBA คือกำกับดูแล ISPs และ ICPs โดยอาศัยอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายสองฉบับ คือ Internet Class License Scheme⁹ และ Internet Code of Practice

⁹ รายละเอียดเกี่ยวกับกฎหมาย Internet Class License Scheme สามารถหาอ่านได้ที่

<http://www.sba.gov.sg/netreg/govgaz/clnotif.htm>

กฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

กฎหมายฉบับแรก หรือ Internet Class License Scheme จะกำกับดูแลในเรื่องของการออกใบอนุญาตแก่ ISPs และ ICPs โดย ISPs และ ICPs ที่ให้บริการเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเมืองหรือศาสนา จำเป็นต้องขอใบอนุญาตโดยลงทะเบียนกับ SBA เงื่อนไขของการรักษาไว้หรือต่อใบอนุญาตคือ ทาง ICPs จะต้องไม่นำเสนอ “เนื้อหาหรือการแลกเปลี่ยนใด ๆ ที่มีความอ่อนไหวทางการเมือง หรือเป็นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและศาสนารวมถึงภาพโป๊เปลือยด้วย” ทั้งนี้ทาง SBA จะมีเจ้าหน้าที่ประจำที่ทำหน้าที่ตรวจสอบดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต และจะอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับที่สอง คือ กฎหมาย Internet Code of Practice ในการปิดกั้นเนื้อหาที่เข้าข่ายต้องห้ามดังกล่าว

ตามกฎหมาย Internet Code of Practice นี้ SBA จะพิจารณาอินเทอร์เน็ตว่าเป็นเสมือนสื่อวิทยุและโทรทัศน์ เพราะฉะนั้นจึงไม่ควรนำเสนอนเนื้อหาใดๆ ที่ต้องห้ามในวิทยุและโทรทัศน์ เช่นเนื้อหาที่ “ขัดต่อสาธารณประโยชน์และความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงของชาติ ตลอดจนความเหมาะสมและระสนิยมอันดี”¹⁰ ISPs และ ICPs ที่ได้รับใบอนุญาตจาก SBA ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎหมายดังกล่าว มิฉะนั้น SBA จะแทรกแซงหรือลงโทษโดยอาจกำหนดเป็นค่าปรับ

นอกจากกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวแล้ว SBA ยังมีมาตรการที่เรียกว่า Industry Guidelines on the Singapore Broadcasting Authority's Internet Policy ที่เป็นแนวทางสำหรับกำกับดูแล ISPs และ ICPs โดยตรง จากการประมวลจากกฎหมายทั้งสองฉบับ และ Industry Guidelines สามารถสรุปสาระสำคัญของการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตได้ดังนี้

1. การปิดกั้นเว็บไซต์และเนื้อหาบางประเภท

ISPs มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ที่ SBA ได้แจ้งมาว่ามีเนื้อหาที่ต้องห้าม ทั้งนี้ ISPs ไม่จำเป็นต้องค้นหาเนื้อหาที่ต้องห้ามเอง เพราะ SBA จะเป็นผู้ค้นหาและส่งรายชื่อเว็บไซต์ที่ต้องห้ามมาให้ตามวาระ ขณะเดียวกัน ทาง ICPs มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะเลือกให้บริการประเภทห้องสนทนาเฉพาะในหัวข้อที่ไม่ได้ห้ามตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ ICPs คอยสอดส่องหรือเซ็นเซอร์การสนทนาแลกเปลี่ยนกัน แต่กฎหมายก็ส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการที่เหมาะสมสำหรับผู้ทำการละเมิดช่องทางการสื่อสาร นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้ ICPs นำเสนอเฉพาะเนื้อหาที่ไม่ขัด

¹⁰ เนื้อหาโดยละเอียดของกฎหมาย Internet Code of Practice สามารถดูเพิ่มเติมได้ที่

<http://www.sba.gov.sg/netreg/govgaz/code.htm>

ต่อกฎหมายอีกด้วย ในกรณีของ mirror sites¹¹ ในต่างประเทศ หรือเว็บไซต์ต่างชาติที่มีการ link ต่อเนื่องไปจากเว็บไซต์ที่มี domain name ในสิงคโปร์ ISPs และ ICPs มีหน้าที่ต้องตรวจสอบดูก่อนว่ามีเนื้อหาที่ต้องห้ามหรือไม่ หากมีเนื้อหาดังกล่าวปะปนอยู่ ISPs และ ICPs ก็มีหน้าที่ต้องปิดกั้นการเข้าถึงเนื้อหาดังกล่าวในทันที ส่วนเนื้อหาที่มาจากบริการประเภท search engines เช่น yahoo หรือ altavista ไม่จำเป็นต้องเซ็นเซอร์เว็บไซต์เพื่อทำตามกฎหมายสิงคโปร์

2. เนื้อหาต้องห้าม (prohibited material)

ตามวรรคที่ 4 ใน Industry Guidelines กำหนดไว้ว่าเนื้อหาต้องห้าม หมายถึง เนื้อหาที่ไม่พึงประสงค์ในแง่ของสาธารณประโยชน์ ศีลธรรม ความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยและความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจนความสามัคคีในประเทศ หรือเนื้อหาตามที่ห้ามไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

แนวทางในการพิจารณาเนื้อหาที่มีลักษณะต้องห้ามตาม Industry Code คือดูว่ามีลักษณะตามข้อต่อไปนี้หรือไม่

- 1) แสดงร่างกายที่เปลือยหรือเห็นอวัยวะเพศ หรือในลักษณะที่ชวนไปในทิศทางนั้น
- 2) ส่งเสริมความรุนแรงทางเพศ หรือกิจกรรมทางเพศที่แสดงถึงการบีบบังคับหรือความไม่สมัครใจในทุกรูปแบบ
- 3) แสดงให้เห็นถึงการร่วมเพศหรือกิจกรรมทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง
- 4) แสดงให้เห็นบุคคลที่อายุต่ำกว่า 16 ปี ในกิจกรรมทางเพศหรือในลักษณะการแสดงออกทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง
- 5) แสดงให้เห็นหรือส่งเสริมการร่วมเพศ(ทั้งชายกับชายและหญิงกับหญิง) การมีเพศสัมพันธ์ในครอบครัว การมีเซ็กส์กับเด็ก
- 6) แสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่มีลักษณะรุนแรงหรือโหดเหี้ยมอย่างมาก
- 7) แสดงและบูชา ยั่วยุ ตลอดจนสนับสนุนความเกลียดชัง ความไม่อดทนต่อความแตกต่างในชาติพันธุ์ เชื้อชาติ และศาสนา

อย่างไรก็ตาม ในการตัดสินว่าเนื้อหาใดเป็นเนื้อหาต้องห้ามสมควรแก่การปิดกั้น ผู้ทำการพิจารณาจำเป็นต้องพิจารณาถึงคุณค่าทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะและการศึกษาของเนื้อหานั้นๆ ประกอบด้วย

---

¹¹ เว็บไซต์ที่มีการคัดลอกไฟล์ข้อมูลจากเว็บไซต์ตัวแม่มาเหมือนเดิมทุกประการ เพื่อประโยชน์ในการให้บริการแก่ผู้ใช้

การบังคับใช้กฎหมายและการกำกับดูแลในสถานการณ์จริง

ถึงแม้สิงคโปร์จะมีศักยภาพทางเทคโนโลยีสูงมาก แต่ SBA ก็ไม่ค่อยประสบผลเท่าใดนัก ในการเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ต ISPs รายหลักๆ สามรายที่เป็นพันธมิตรกับรัฐบาลทำหน้าที่กั้นกรอง และปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาต้องห้ามตามรายชื่อที่ SBA แจกจ่าย โดยใช้เทคโนโลยี proxy server แต่ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในปี พ.ศ. 2541 SBA ได้ประกาศว่าจะปิดกั้น เว็บไซต์ประเภทโป๊เปลือยอย่างรุนแรงประมาณ 100 เว็บไซต์ แต่ในขณะนั้นมีเว็บไซต์ประเภท Cyberporn นี้อยู่ประมาณ 28,000 เว็บไซต์แล้ว สำหรับสถานการณ์ในปัจจุบันที่ธุรกิจ Cyberporn เติบโตอย่างเต็มที่ การจะปิดกั้นเว็บไซต์ประเภทนี้คงยิ่งทำได้ยากยิ่งขึ้นอีก

การกำกับดูแลตนเองโดยมีภาคเอกชนเป็นผู้นำ-สหรัฐอเมริกา

ในกรณีของนโยบายการกำกับดูแลเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตของสหรัฐฯ จะใช้แนวทางเดียวกับการจัดการโครงสร้างอินเทอร์เน็ต โดยมีหลักการสำคัญสองประการคือ ก) ใช้แนวนโยบายที่เปิดกว้าง (open policy) ที่เน้นให้ภาคเอกชนเป็นผู้นำในการวางกรอบนโยบาย และ ข) ให้ตลาดเป็นตัวผลักดันรูปแบบการกำกับดูแลที่เหมาะสมของสื่อใหม่ (market-driven medium) ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญหลายประการที่ทำให้สหรัฐอเมริกาใช้แนวทางดังกล่าว ถึงแม้ค่อนข้างขัดกับอุดมการณ์ของพรรค Democrat ซึ่งเป็นพรรคของผู้นำประเทศคือ ประธานาธิบดี บิล คลินตัน ผู้อยู่ในตำแหน่งในช่วงของการก่อรูปของเศรษฐกิจอินเทอร์เน็ตในสหรัฐอเมริกา โดยพรรค Democrat จะค่อนข้างเน้นบทบาทของรัฐในนโยบายหรือประเด็นสาธารณะต่างๆ สาเหตุที่อินเทอร์เน็ตเป็นข้อยกเว้นสำหรับแนวทางปฏิบัติดังกล่าวก็เพราะ

- 1) อินเทอร์เน็ตเป็นพลังผลักดันสำคัญสำหรับเศรษฐกิจสหรัฐฯ จากข้อมูลของ Internet Content Summit (การประชุมสุดยอดว่าด้วยเนื้อหาอินเทอร์เน็ต) ในปีค.ศ. 1999 มีการระบุว่า การเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของเศรษฐกิจสหรัฐฯ ในช่วง 7-8 ปีก่อนหน้านั้นเป็นผลโดยตรงจากการสร้างและแพร่กระจายของอินเทอร์เน็ต โดย 40% ของตัวเลขการเจริญเติบโต (50% ถ้าบวก E-Commerce เข้าไปด้วย) เป็นผลสืบเนื่องจากอินเทอร์เน็ต¹² เนื่องจากภาคเอกชนเป็นหัวหอกในการพัฒนาธุรกิจขึ้นมาโดยปราศจากข้อกำหนดใดๆ ของรัฐ จึงควรสานต่อในแง่ของการกำกับดูแลโดยตนเอง เพื่อจะได้ไม่ทำให้เศรษฐกิจที่อยู่บนรากฐานของอินเทอร์เน็ตต้องหยุดชะงักหรือดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น
- 2) ลักษณะโครงสร้างของรัฐบาลในสหรัฐอเมริกามีหลายระดับและซับซ้อน การจะออกกฎหมายหรือมาตรการใดๆ ย่อมใช้เวลาและหากรัฐบาลทุกระดับออกกฎหมายเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตย่อมทำให้เกิดความซับซ้อนและอาจเกิดความขัดแย้งทางพื้นที่อาณาเขตตามกฎหมาย (jurisdictional conflict) ทำให้ไม่ยืดหยุ่นและเสียเวลา
- 3) การเปิดกว้างในการกำกับดูแลสื่อในสหรัฐอเมริกาคือเป็นธรรมเนียมที่สืบทอดกันมาจากบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา (The First Amendment) ซึ่งเป็นบทกฎหมายที่ได้รับการอ้างถึงเสมอในเรื่องสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน ในส่วนนี้ทำ

¹² Ira Magaziner, 2000, "The Role Governments Should Play in Internet Policy" in Jens Watermann, Marcel Machill (eds.) *Protecting Our Children On The Internet*. Gütersloh: Bertelsmann Foundation Publishers.

ให้ลักษณะของการกำกับดูแลตนเองในอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสื่อประเภทหนึ่งแทบจะไม่แตกต่างจากหลักการที่ใช้กับสื่อสารมวลชนอย่างหนังสือพิมพ์ โดยจะเน้นสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ผลิตเนื้อหาและการกำจัดการกีดกันจรรยาบรรณหน้าที่ของรัฐในการควบคุมเนื้อหาให้มากที่สุด

สืบเนื่องจากสาเหตุต่างๆดังกล่าวไปแล้ว ประกอบลักษณะอันแพร่กระจายไม่รวมศูนย์(decentralized) ของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและภูมิหลังในการเป็นเครือข่ายที่ไม่หวังกำไร(non-profit) ทำให้รูปแบบการกำกับดูแลที่ใช้ในสหรัฐฯ เป็นไปในลักษณะของการรวมกลุ่มกันของภาคเอกชน ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย(private stakeholders) ในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตเพื่อกำหนดแนวทางและวิธีในการปกครองและดูแลประเด็นต่างๆร่วมกัน ตัวอย่างเช่น Internet Engineering Task Force (IETF) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของบริษัทเอกชนที่ผลิตอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต โดยจะมีการประชุมกันเป็นวาระเพื่อหาข้อตกลงและแนวทางร่วมกันในการพัฒนามาตรฐานทางเทคนิคและ protocol ต่างๆของอุปกรณ์ที่จะผลิตและนำสู่ตลาดในอนาคต เพื่อให้สามารถใช้ร่วมกันได้และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับเสมอกัน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา สหรัฐฯมีการรวมตัวกันของภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการจัดการกับเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตดังปรากฏในรูปขององค์กรดังต่อไปนี้

- 1) Recreational Software Advisory Counsel (RSAC) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของบริษัทเอกชนที่ผลิตวิดีโอเกมส์เพื่อมาจัดอันดับ(rating) ของวิดีโอเกมส์ตามเนื้อหาเด่นๆที่ปรากฏเช่น ความรุนแรง ภาษา เชื้อกส์ และโป๊เปลือย เริ่มตั้งแต่ในปีค.ศ.1996 RSAC ได้เริ่มพิจารณาเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตก่อให้เกิดRSACi (i=Internet) ขึ้นมา โดยระบบ rating ของ RSACi จะเป็นความพยายามในการปรับใช้ระบบการเรตติ้งวิดีโอเกมส์สำหรับเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต ปัจจุบัน RSACi ได้ถูกรวมเข้ากับ ICRA (Internet Content Rating Association) (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับ ICRA ในตอนต้นของบทนี้)
- 2) World Wide Web Consortium(W3C) ซึ่งเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นโดย Tim Berners-Lee ผู้คิดค้น World Wide Web ขึ้นมา โดย W3C ได้พัฒนาระบบซอฟต์แวร์สำหรับจัดการเนื้อหาชื่อว่า Platform for Internet Content Selectionหรือ PICS ทั้งนี้ PICS เป็นรูปแบบของซอฟต์แวร์ที่สามารถสร้างป้าย(labels)บอกลักษณะเนื้อหาซึ่งจะเชื่อมโยงกับที่อยู่ของเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต (URLs) และ IP address (ตัวเลขที่อยู่ของเครื่องคอมพิวเตอร์หรือ server ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต) RSACi (และICRA ภายหลัง) สร้างรายการแบ่งประเภทและจัดอันดับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตโดยใช้ฐานโปรแกรม(platform)ของPICS

3) Online Privacy Alliance (OPA)

เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มอุตสาหกรรมและสมาคมต่าง ๆ จากในสหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ (ในภายหลัง) กว่า 80 แห่ง ด้วยจุดมุ่งหมายร่วมกันในการดูแลความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต โดยการกำหนดนโยบายด้านข้อมูลส่วนบุคคลของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และสนับสนุนให้เกิดความเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้บริการ สมาชิกของ OPA คือองค์กรหรือเว็บไซต์ที่มีการทำธุรกรรมแบบออนไลน์หรือมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล โดยทั่วไปแล้ว OPA มีนโยบายด้านข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับเป็นพื้นฐานให้องค์กรหรือเว็บไซต์สมาชิกนำไปปรับใช้เพิ่มเติมให้เหมาะสมสำหรับสมาชิกแต่ละราย นโยบายพื้นฐานดังกล่าวนี้มีสาระหลักดังต่อไปนี้

- องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีการรับนโยบายด้านข้อมูลส่วนบุคคลไปปรับใช้ให้เหมาะสม
- นโยบายด้านข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องสังเกตได้ง่ายและเปิดเผย ก่อนที่จะทำการร้องขอข้อมูลส่วนบุคคลจากลูกค้าหรือผู้ใช้ โดยนโยบายดังกล่าวต้องระบุถึงจุดประสงค์ในการนำข้อมูลส่วนบุคคลนั้นๆ ไปใช้อย่างชัดเจน
- เมื่อได้ข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไปแล้ว มีการจัดเก็บและดูแลอย่างไรให้ข้อมูลมีความถูกต้อง เจ้าของข้อมูลจะสามารถเข้ามาแก้ไขเพิ่มเติมได้หรือไม่ และต้องแน่ใจว่าข้อมูลนั้นจะมีความปลอดภัยเพียงพอ ไม่ถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม

นอกจาก OPA ที่จัดตั้งขึ้นจากสมาชิกที่ดูแลกันเองภายในผู้ประกอบการแล้ว ยังมีลักษณะขององค์กรภายนอก (Third party) ที่เข้ามาดูแลจัดการเกี่ยวกับเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลอีกหลายองค์กร องค์กรหนึ่งที่นับว่ามีบทบาทอย่างมากได้แก่ The Electric Privacy Information Centre (EPIC) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1992 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำงานสาธารณะในประเด็นที่เกี่ยวกับเสรีภาพของประชาชนและการคุ้มครองส่วนบุคคล ตลอดจน constitutional values ในยุคข้อมูลข่าวสาร เป็นศูนย์การวิจัยเพื่อประโยชน์สาธารณะ ตั้งอยู่ที่ Washington D.C. EPIC ได้รับทุนสนับสนุนจากบุคคลทั่วไป มูลนิธิเอกชนและบริษัท EPIC เป็นผู้ดูแลเว็บไซต์ที่มีชื่อเสียงอย่างมากคือ www.epic.or.th และออกวารสารออนไลน์ทุก ๆ 2 สัปดาห์เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ EPIC ยังมีบทบาทอย่างมากเกี่ยวกับเรื่องสิทธิส่วนบุคคล (PRIVACY) ทั้งในเรื่อง First Amendment Freedom of Information Act อีกทั้งยังดำเนินการเพื่อสนับสนุนองค์การพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ลักษณะการดูแลจากองค์กรภายนอกอีกรูปแบบหนึ่งคือ การให้การรับรองมาตรฐาน เช่น the Better Business Bureau ซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอกที่ตั้งขึ้นเพื่อดูแลผู้ประกอบการด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตโดยจัดทำโครงการ BBB ONLINE ขึ้นเพื่อออกเครื่องหมายรับรองแก่สมาชิกที่ปฏิบัติตามมาตรฐานที่ทาง BBB ONLINE ได้กำหนดไว้ลักษณะขององค์กรภายนอกที่เข้ามาดูแลและกำหนดมาตรฐานการรับรองหรือออกเครื่องหมายรับรองเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแบบเดียวกันนี้ยังมีอีกหลายองค์กร เช่น TRUSTE ESRB PRIVACY ONLINE และ CPA WEBTRUST เป็นต้น

นอกจากนี้บริษัทผู้ผลิตซอฟต์แวร์ยักษ์ใหญ่อย่างไมโครซอฟท์ก็ได้สร้างกลไกการกั้นกรองเนื้อหาไว้ในโปรแกรมเบราว์เซอร์(browser) ของตนคือ Internet Explorer(IE) เพื่อให้ผู้ใช้สามารถตั้งค่าสำหรับกั้นกรองเนื้อหาที่จะเข้ามาสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ของตนได้โดย ระบบของ IE จะใช้การแบ่งประเภทเนื้อหาที่ควรถูกกั้นกรองเป็น 4 กลุ่ม ตามระบบของRSACi (คือ violence language sex และ nudity) ในแต่ละประเภทของเนื้อหาสามารถตั้งค่าได้ 5 ระดับตามความรุนแรงของเนื้อหาที่ปรากฏ

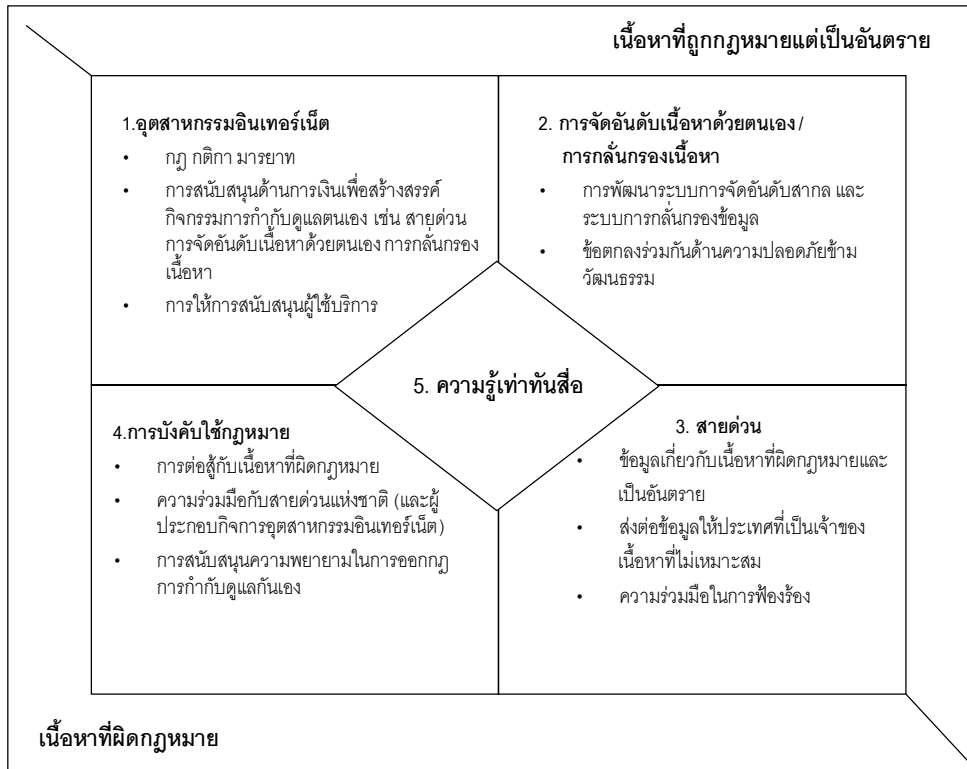
การกำกับดูแลตนเองโดยการสร้างวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วม-สหภาพยุโรป(EU)

รูปแบบการกำกับดูแลที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ได้มาจาก "บันทึกข้อตกลงว่าด้วยการกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต" (Memorandum on the Regulation of Internet Content) ที่ประมวลและร่างขึ้นโดย ศูนย์วิจัยสื่อของมูลนิธิเบิร์ตส์แมน (Bertelsmann Foundation) ในประเทศเยอรมนี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในเยอรมันและในระดับสากล ในเบื้องต้นนี้ Memorandum เป็นรูปแบบที่ได้รับการยอมรับให้ใช้ในประเทศสมาชิกของ EU แล้ว โดยจะปรากฏสาระสำคัญของ Memorandum อยู่ใน "แผนการสร้างอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัยยิ่งขึ้นของ EU" (EU Safer Internet Action Plan) การร่าง Memorandum ดังกล่าวเป็นผลจากความร่วมมือกันของผู้เชี่ยวชาญจากนานาชาติในสาขาวิชาและความสนใจด้านต่างๆ อาทิ การเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมศาสตร์ จุดมุ่งหมายหลักคือ เพื่อหาทางป้องกันเด็กและผู้เยาว์จากเนื้อหาที่เป็นอันตรายบนอินเทอร์เน็ตให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้เชี่ยวชาญมีข้อสรุปเบื้องต้นร่วมกันว่า สำหรับสื่อระดับโลกอย่างอินเทอร์เน็ตแล้ว เราไม่สามารถจะพึ่งพาเพียงภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพื่อปกป้องผู้เยาว์ได้ ด้วยเหตุนี้แนวทางที่ควรจะเป็นคือ เป็นการประสานความร่วมมือของหลายๆฝ่าย ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล โดยอยู่บนฐานความรับผิดชอบร่วมกันใน 5 ระดับ ดังต่อไปนี้ (ดูแผนภาพที่ 6 ประกอบ)

1. การกำกับดูแลตนเองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต
2. การแบ่งประเภทของเนื้อหา (โดยผู้ผลิตเนื้อหาเอง) และการใช้ระบบการกลั่นกรองเนื้อหา (โดยผู้ใช้)
3. การมีสายด่วนให้ผู้ใช้
4. การบังคับใช้และดำเนินการตามกฎหมายเพื่อเสริมการกำกับดูแลตนเอง
5. การส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อ

แผนภาพที่ 6

ที่มา: Jens Watermann, Marcel Machill (eds) 2000. Protecting our children on the Internet : towards a New Culture of Responsibility, Gutersloh : Bertelsman Foundation Publishers, Figure 1

1) การกำกับดูแลตนเองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

ซึ่งทำได้โดยผ่านการพัฒนาและบังคับใช้จรรยาบรรณหรือ กฎ กติกา มารยาท ที่มักเรียกรวมๆ ว่า Code ในการใช้อินเทอร์เน็ต ในยุโรป สมาคมอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตที่ได้ร่วมกันร่าง Code ขึ้นมาและทางรัฐบาลก็มีการสนับสนุน(endorse) code ดังกล่าว ให้มีผลบังคับใช้ในการใช้กำกับดูแลเนื้อหา

ตัวอย่างที่เห็นเป็นรูปธรรม ก็คือ แนวทางว่าด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของสหภาพยุโรป (European Union's Electronic Commerce Directive) ซึ่งกำหนดให้ทุกประเทศสมาชิกของEU มีพันธกิจร่วมกันในการส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมในประกาศของตน (ทั้งที่อยู่ในรูปของสมาคมและองค์กรธุรกิจ) ร่างและบังคับใช้ Codes

ทั้งนี้สิ่งที่เป็นข้อคำนึงในการร่าง codes โดยภาคอุตสาหกรรมก็รวมไปถึง¹³

- ความต้องการที่แตกต่างของภาคต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตเอง ภาคเอกชนอื่นๆ รัฐและประชาชน เป็นต้น
- การแสวงหากฎและกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการดูแลกันเองของภาคอุตสาหกรรม เพื่อจะได้เป็นเกราะหรือภูมิคุ้มกันจากการออกกฎหมายมากำกับดูแล
- ความยืดหยุ่นของ codes ต่อพลวัตทางเทคโนโลยี การเคลื่อนไหวทางสังคม และพื้นฐานของกลไกและภาพการกำกับดูแลที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศสมาชิก

โดยสาระสำคัญของ Code ของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ที่มีการพัฒนาและบังคับใช้กันใน EU จะครอบคลุมถึงองค์ประกอบดังต่อไปนี้¹⁴

- แง่มุมด้านจริยธรรม
- กระบวนการที่ช่วยให้เนื้อหาที่สามารถเข้าถึงได้มีความปลอดภัย
- มาตรการสำหรับการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม
- วิธีการในการจัดการกับบริการเนื้อหาประเภทต่างๆ เช่น email web publishing ซึ่งรวมถึงประเด็นสำคัญๆ ต่างๆ อย่างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ลิขสิทธิ์ในเนื้อหา และข้อห้ามในการโฆษณาอินเทอร์เน็ต (เช่น ห้ามใช้ spam mail) เป็นต้น

นอกจากนี้ในระยะหลังๆ ได้เกิดความคิดและความพยายามที่จะให้การบังคับใช้ codes ครอบคลุมไปถึง ผู้ให้บริการกลไกหาข้อมูล (search engine) ด้วยเนื่องจากได้มีการศึกษาวิจัยโดยมูลนิธิเบอร์เชิลส์แมน ซึ่งนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า search engine มีบทบาทสำคัญในการตีกรอบในการรับรู้ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จึงเปรียบเสมือนเป็น “นายประตูข่าวสาร” (gatekeeper) ของอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม search engines ยังดูเหมือนขาดซึ่งความโปร่งใสต่อผู้ใช้ โดยเฉพาะในกระบวนการที่หาหรือจัดอันดับการหาข้อมูล บ่อยครั้งที่มีปรากฏเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้นหาแถมยังเป็นเนื้อหาที่อาจเป็นอันตราย เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องสร้างมาตรฐานบางประการแก่ search engine เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือและเพื่อช่วยให้กระบวนการค้นหาเนื้อหาเที่ยงตรงและถูกต้อง อีกทั้งยังปกป้องผู้ใช้จากเนื้อหาที่ผิดกฎหมายและเป็นอันตราย¹⁵

2) การแบ่งประเภทและจัดอันดับเนื้อหาและการใช้เทคโนโลยีกั้นกรอง

¹³ Bertelsmann 1-6

¹⁴ ibid

¹⁵ Bertelsmann Foundation

ปัจจุบัน EU ยอมรับและส่งเสริมการใช้ระบบการแบ่งประเภทและจัดอันดับ (เรตติ้ง) เนื้อหาของ ICRA (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับระบบของ ICRA ได้ในตอนต้นของรายงานนี้) และมีการแปลแบบสอบถามสำหรับการแบ่งประเภทและติดป้ายเนื้อหา (Labeling) ตลอดจนจนระบบการกลั่นกรองที่พัฒนามาควบคู่กันของ ICRA (ICRA filters) เป็นภาษาต่างๆ ที่ใช้กันในประเทศสมาชิก EU มีการรณรงค์(โดยพยายามผนวกให้เป็น code ข้อหนึ่ง) ให้ ICPs ทั้งที่เป็นองค์กรและปัจเจกบุคคล มีการติดป้ายและจัดอันดับเนื้อหาของตนเองโดยสมัครใจ อย่างไรก็ตาม หนทางดังกล่าวยังไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างแพร่หลายเท่าใดนัก เพราะ ICPs ต่างๆ ยังขาดซึ่งแรงจูงใจในการให้เรตติ้งเว็บไซต์ของตนเอง

ในขณะเดียวกัน การให้เรตติ้งเนื้อหาเว็บไซต์โดยบุคคลที่สาม(3rd party rating) เช่น โดยผู้ผลิตโปรแกรมกลั่นกรองเนื้อหา อย่าง Netnanny หรือ Cyberpatrol ก็อาจจะคลาดเคลื่อนและผิดไปจากวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของผู้ผลิตเนื้อหา และในหลายๆ กรณี ผู้ที่ศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความโปร่งใสของเกณฑ์ในการคัดเลือกเว็บไซต์ที่จะถูกปิดกั้น กรณีศึกษาที่น่าสนใจก็คือ กรณีของ Netnanny ที่พยายามจะสร้างความโปร่งใสให้เห็นโดยการตีพิมพ์หรือประกาศให้เห็นบนเว็บไซต์ของตนถึงรายชื่อของเว็บไซต์ที่ถูกปิดกั้นโดยโปรแกรม Netnanny ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลร้ายอย่างคาดไม่ถึงต่อบริษัท Netnanny ถึงขั้นล้มละลายทางธุรกิจ เนื่องจากถูกฟ้องร้องจาก เจ้าของเว็บไซต์บางเว็บไซต์ที่อยู่ในรายการถูกปิดกั้น และข้อมูลที่รวบรวมรายการเว็บไซต์ที่ถูกปิดกั้น ถูกเอาไปใช้โดยผู้ผลิตโปรแกรมกลั่นกรองรายอื่น

นอกจากนี้ ในหลายๆ ประเทศสมาชิก EU ที่มีเสรีภาพสูงในการพูด เขียน และแสดงออก เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ก็มีผู้ต่อต้านการกลั่นกรองเนื้อหา โดยมองว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการเซ็นเซอร์ จากปัญหาในส่วนี้ จึงมีการพยายามย้ำเน้นในการร่าง code ต่างๆ ว่า การกลั่นกรองเนื้อหาที่เป็นอันตราย เป็นสิ่งที่สมควรกระทำในระดับผู้ใช้เท่านั้น ISPs และ ICPs จึงควรหลีกเลี่ยงที่จะกลั่นกรองเนื้อหาที่เป็นอันตรายทั้งหมด และมุ่งเน้นมาตรการการปิดกั้นไปเฉพาะเนื้อหาที่ผิดกฎหมายเท่านั้น¹⁶

3) การมีสายด่วน (hotline) ให้กับผู้ใช้

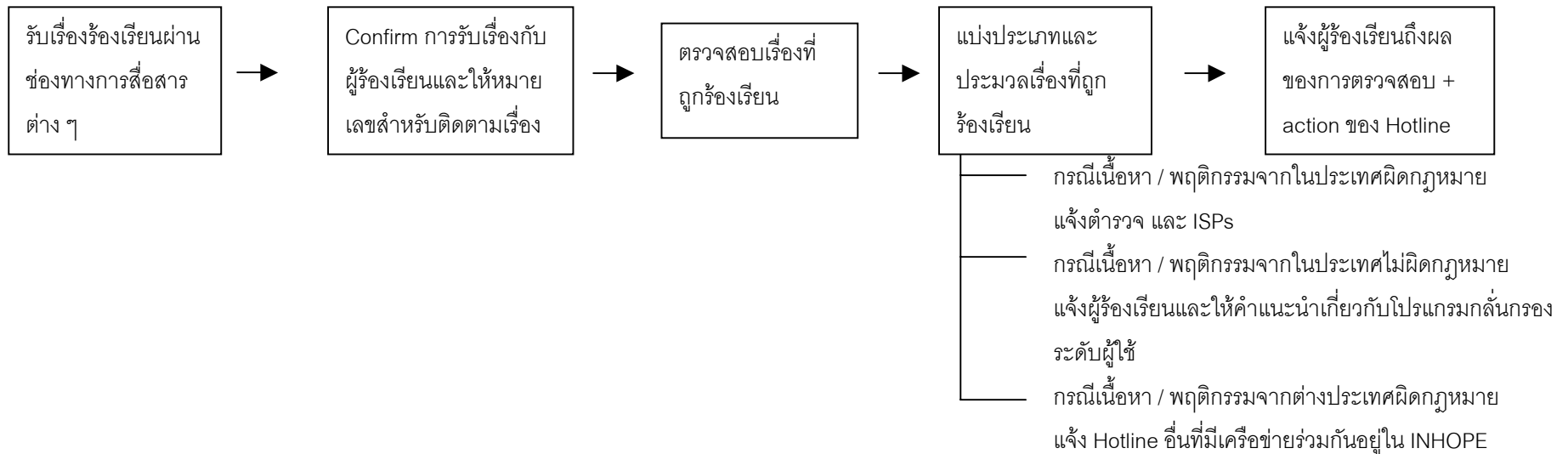
¹⁶ ประมวลจากการแลกเปลี่ยนได้เถียง(discussion)กับของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ปฏิบัติและผู้วางนโยบายเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตที่การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “Rethinking Media Policy in the Internet Age” ซึ่งจัดโดย Asia-Europe Foundation ที่ประเทศสิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 10-11 มีนาคม พ.ศ.2546 ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปเข้าร่วมการประชุมนี้ด้วย

สายด่วนนับเป็นกลไกในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่ใหม่ที่สุด และสายด่วนสำหรับอินเทอร์เน็ตสายแรก เกิดขึ้นในยุโรปในประเทศเนเธอร์แลนด์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2539¹⁷ โดยมีชื่อว่า “สายด่วนอินเทอร์เน็ตเพื่อต่อต้านภาพโป๊เปลือยของเด็ก” (Internet Hotline Against Child Pornography) และในเดือนกันยายน ปีเดียวกัน ได้มีการจัดตั้ง Internet Watch Foundation ขึ้นที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งทำหน้าที่เป็นสายด่วนสำหรับแจ้งเหตุทางอินเทอร์เน็ต ในปีต่อๆ มากีมีการจัดตั้ง hotline ขึ้นในประเทศต่างๆ ทั่วยุโรป โดยโครงสร้างการดำเนินงานและการสนับสนุนทางการเงินของแต่ละ hotline จะแตกต่างกันไป และจะมีกระบวนการในการรับเรื่องร้องเรียนตลอดจนสืบสวนเรื่องที่ถูกร้องเรียนซึ่งผิดแผกกันบ้างแล้วแต่กฎหมายในแต่ละประเทศ (ดูแผนภาพที่ 7 ประกอบ)

---

¹⁷ ในสหรัฐอเมริกา มีสายด่วน ของ National Centre for Missing and Exploited Children (NCMEC) สำหรับแจ้งเด็กหายหรือถูกล่วงละเมิด ซึ่งในภายหลังได้รวมถึงการรับแจ้งเนื้อหาหรือการละเมิดเด็กทางอินเทอร์เน็ตเข้าไปด้วย อย่างไรก็ตามสายด่วนของ NCMEC ไม่ได้ดูแลรับเรื่องราวเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตมาตั้งแต่ต้นจึงไม่นับเป็น Internet Hotline

แผนภาพที่ 7 : แสดงกระบวนการของ Hotline ของประเทศเนเธอร์แลนด์

หมายเหตุ : Hotline ในบางประเทศอาจมีกระบวนการในรายละเอียดที่แตกต่างออกไป

ในปีพ.ศ. 2542 ผู้ให้บริการสายด่วนจำนวนหนึ่งในยุโรปได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นสมาคมผู้ให้บริการสายด่วนในยุโรป (Associate of Internet Providers in Europe หรือ INHOPE) เพื่อประสานงาน กิจกรรมและเครือข่าย hotline ทั่วยุโรป โดยมีสมาชิกสมทบจากสหรัฐอเมริกา และออสเตรเลียด้วย ทั้งนี้ INHOPE มีสถานะเป็นองค์กรที่ไม่หวังกำไร โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการช่วยอำนวยความสะดวกให้สายด่วนในยุโรป ในการรับเรื่องและดำเนินการกับเนื้อหาหรือพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายหรือเป็นอันตรายบนอินเทอร์เน็ต แต่ตัว INHOPE เองจะไม่ทำหน้าที่เป็น Hotline เอง ทั้งนี้การจัดตั้ง INHOPE ขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่งของ EU Safer Internet Action Plan ด้วย เนื่องจากได้มีการพิจารณาในการประชุมอื่นๆของ EU แล้วว่า ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ผิดกฎหมายหรือเป็นอันตรายบนอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องระดับโลกหรือระดับสากล การมีเพียงสายด่วนในระดับชาติจึงไม่สามารถสร้างประสิทธิผลได้เท่ากับกลุ่มเครือข่ายของสายด่วน ที่มีวัตถุประสงค์สอดคล้องกัน ในการนี้ INHOPE จึงทำหน้าที่เป็นกลไกกลางให้สายด่วนระดับชาติสามารถทำงานร่วมกัน ตลอดจนสื่อสารแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบรรยากาศทางการกำกับดูแลและทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

ตารางที่ 1 รายชื่อสมาชิก The Association of Internet Hotline Providers in Europe
(INHOPE)

ประเทศ	สถานภาพสมาชิก	ชื่อหน่วยงาน	เว็บไซต์	วันที่เข้าเป็นสมาชิก
ออสเตรเลีย	สมาชิกสมทบ	ABA	www.aba.gov.au	1 พ.ย. 42
ออสเตรีย	สมาชิกถาวร	Stopline	www.stopline.at	1 พ.ย.42
เบลเยียม	สมาชิกถาวร	Child Focus	www.childfocus-net-alert.be	13 ก.ย.44
เดนมาร์ก	สมาชิกถาวร	Red Barnet	www.redbarnet.dk	1 มี.ค. 44
ฟินแลนด์	สมาชิกถาวร	Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen	www.pela.fi	19 ก.ย.45
ฝรั่งเศส	สมาชิกถาวร	AFA	www.pointdecontact.net	1 พ.ย.42
เยอรมนี	สมาชิกถาวร	Electronic Commerce Forum	www.eco.de	1 พ.ย.42
เยอรมนี	สมาชิกถาวร	FSM	www.fsm.de	1 พ.ย.42
เยอรมนี	สมาชิกถาวร	jugendschutz.net	www.jugendschutz.net	1 พ.ย.42
กรีซ	สมาชิกเฉพาะกิจ	Safeline	www.safeline.gr	5 ก.พ.47
ไอซ์แลนด์	สมาชิกถาวร	Barnaheill	www.barnaheill.is	13 ก.ย.44
ไอร์แลนด์	สมาชิกถาวร	ISPAI	www.hotline.ie	1 พ.ย.42
อิตาลี	สมาชิกถาวร	Save the Children Italy	www.stop-it.org	22 ม.ค.46
เนเธอร์แลนด์	สมาชิกถาวร	Meldpunt	www.meldpunt.org	1 พ.ย.42
เกาหลีใต้	สมาชิกสมทบ	ICEC Internet119	www.internet119.or.kr	15 พ.ค. 46
สเปน	สมาชิกถาวร	Protegeles	www.protegeles.com	1 มี.ค. 44
สวีเดน	สมาชิกถาวร	Rädda Barnen	www.rb.se/hotline	23 พ.ย. 43
สหราชอาณาจักร	สมาชิกถาวร	Internet Watch Foundation	www.iwf.org.uk	1 พ.ย.42
สหรัฐอเมริกา	สมาชิกถาวร	Cybertipline (NCMEC)	www.ncmec.org	1 พ.ย.42

ที่มา : <http://www.inhope.org>

4) การบังคับใช้และดำเนินการตามกฎหมาย

ถึงแม้การกำกับดูแลตนเองโดยวิธีการต่างๆ จะมีข้อดีมากมาย แต่ก็จำเป็นที่จะต้องมีการกำกับดูแลโดยใช้กฎหมายควบคุมไปด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดและเนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

- 1) การกำกับดูแลทางกฎหมาย เป็นสิ่งทีพลเมืองทุกคนต้องปฏิบัติตาม (binding for all citizens) ขณะที่การกำกับดูแลตนเองจะไม่ผูกมัดหรือครอบคลุมทุกฝ่ายให้ปฏิบัติตาม
- 2) การกำกับดูแลทางกฎหมายมีผลในการบังคับใช้อย่างชัดเจน จากอำนาจที่ได้รับการมอบหมายจากประชาชนของรัฐ ขณะที่การกำกับดูแลตนเองขึ้นอยู่กับอำนาจหรือความพึงพอใจส่วนตัวของแต่ละบุคคล
- 3) เนื่องจากการกำกับดูแลทางกฎหมายต้องผ่านกระบวนการทางนิติบัญญัติ ในระบอบประชาธิปไตยจึงดูจะมีน้ำหนักทางศีลธรรม (moral authority) สูงกว่าการกำกับดูแลตนเอง ซึ่งมักจะอาศัยหลักการที่สะท้อนผลประโยชน์ในแต่ละภาคสังคมเท่านั้น

ในกรณีการกำกับดูแลเนื้อหาด้วยกฎหมายใน EU มีการกำหนดกรอบชัดเจนในแง่มุมมองทางเทคโนโลยี และความรับผิดชอบตามกฎหมายของผู้ที่ให้บริการในแต่ละระดับเครือข่ายของอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น

- ผู้ให้บริการเครือข่าย (network providers) เช่น บริษัทโทรศัพท์ หรือองค์กรที่บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานทางสารสนเทศต่างๆ
- ผู้ให้บริการการเข้าถึงเครือข่าย (providers of access to the network) เช่น ISPs ต่างๆ
- ผู้ให้บริการเครื่องคอมพิวเตอร์ host หรือ server ที่ไม่เพียงแต่มีการส่งข้อมูล แต่ยังมีเก็บข้อมูลเอาไว้ด้วย (providers of computer systems (servers) through which the data is not only transmitted but also stored)

จากการศึกษาของคณะผู้เชี่ยวชาญที่ถูกมอบหมายโดยคณะกรรมการสิทธิการของสหภาพยุโรป¹⁸ ได้ข้อสรุปว่า แนวทางที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สุดทางกฎหมายในการจัดการกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายบนเครือข่ายระดับโลกอย่างอินเทอร์เน็ต ควรจะมุ่งเน้นไปที่ผู้ให้บริการในระดับ server ที่ได้มีการเก็บกักเนื้อหาที่ผิดกฎหมายมาอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่ง จากการวิเคราะห์ทาง

¹⁸ ดู <http://www2.echo.lu/iap/position/de.html> (as of : 22 March 2000)

เทคนิคพบว่า ผู้ให้บริการระดับ server ไม่สามารถควบคุมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะมีข้อมูลอยู่ใน server มากมาย อย่างไรก็ตาม หากผู้ให้บริการ server ทราบว่ามีเนื้อหาที่ผิดกฎหมายก็จะสามารถควบคุมและปิดกั้นข้อมูลเหล่านั้นได้โดยง่าย ในทางกฎหมาย แนวทางที่เรียกว่า “แจ้งให้ทราบแล้วเอาออก” (notice and take down) นี้เป็นกระบวนการที่สามารถทำได้และบังคับใช้ตามกฎหมายได้ในระดับ server (ในกรณีของเนื้อหาผิดกฎหมาย) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้ให้บริการระดับ server มีข้อผูกมัดตามกฎหมายที่จะเอาเนื้อหาผิดกฎหมายออก (ไม่ว่าจะโดยการลบทิ้งหรือปิดกั้น) เมื่อมีการแจ้งเข้ามาโดยผู้ใช้ สมาคม หรือกลุ่มต่อสู้ทางสังคมต่างๆ การกำหนดตามกฎหมายให้ผู้ให้บริการระดับ server มีความรับผิดชอบต่อนเนื้อหาใน server ของตน เป็นสิ่งที่ยากกว่าในทางปฏิบัติที่จะไปบังคับใช้กฎดังกล่าวกับผู้ให้บริการเครือข่าย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ให้บริการช่องสัญญาณ หรือคลื่นความถี่ที่ไม่เกี่ยวกับเนื้อหา หรือกับผู้ให้บริการการเข้าถึงเครือข่าย หรือ ISPs ที่ส่วนใหญ่เนื้อหาที่ผ่าน ISPs เข้ามาจะเป็นอยู่ในรูปกระแสข้อมูล (data flow) ที่ไหลผ่านไปมามากกว่าจะเป็นข้อมูลที่มีการเก็บไว้อย่างเป็นทางการจะเป็นลักษณะ¹⁹

นอกเหนือจากนั้น หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของแต่ละประเทศใน EU ก็ได้รับการให้ความสำคัญในแง่ของการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยี เครือข่ายอย่างอินเทอร์เน็ต ตลอดจนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆของเนื้อหาในสื่อใหม่นี้

5) การสร้างความรู้เท่าทันสื่อ (media literacy)

ในสหภาพยุโรป การสร้างความรู้เท่าทันสื่อมีการส่งเสริมและปฏิบัติกันอยู่ในหลายบริบทด้วยกัน เช่น ในโรงเรียน สถานที่ทำงาน และในมณฑลทางการเมือง โดยในทุกๆ บริบทนั้นมีการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทั้งในเชิงเทคนิค(ความสามารถในการใช้และนิเทศตนเองกับเทคโนโลยี) รวมไปถึงความรู้ความสามารถที่จะกลั่นกรอง ประเมินและสร้างความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่ได้จากสื่อใหม่นี้ ตัวอย่างเช่น เว็บท่า (portal) ในประเทศเยอรมนีชื่อ “Internet-ABC” ซึ่งเป็นเว็บท่าที่พัฒนามาเพื่อรองรับเด็กและผู้ปกครองที่ต้องการการแนะนำและอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ต หลายๆ โรงเรียนในเยอรมนีใช้เว็บท่านี้เป็นโฮมเพจสำหรับเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

ในทำนองเดียวกัน ในอังกฤษได้มีการพัฒนาเครือข่ายเพื่อส่งเสริมความรู้และการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโครงการที่ชื่อว่า “National Grid for Learning (NGfl)” ซึ่งมีเป้าหมายในการเป็น

---

¹⁹ Ulrich Sieber,(2000), “Legal Regulation, Law Enforcement and Self-Regulation : A New Alliance for Preventing Illegal Content on the Internet” in Jens Waltermann

เครือข่ายแห่งข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพสำหรับการเรียนการสอนของนักเรียน ครู และครูใหญ่ในโรงเรียน NGfI มีเว็บพอร์ทัลที่ผู้สนใจสามารถจะเข้าถึงได้ และเนื้อหาบนเว็บ NGfI ตลอดจน links ต่างๆ ที่เชื่อมโยงกัน ได้มีการกลั่นกรองมาอย่างดีว่าจะไม่มีเนื้อหาที่ผิดกฎหมายและเป็นพิษเป็นภัยกับเด็กปะปนอยู่

นอกจากจะส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาแล้ว ยังสามารถสร้างความสามารถในลักษณะดังกล่าวผ่านทางระบบการศึกษาโดยตรง โดยผนวกเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและวิธีการสอน ซึ่งนอกจากที่แต่ละโรงเรียนจะต้องมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโทรคมนาคมที่มีศักยภาพรองรับอย่างเพียงพอแล้ว ยังต้องมีครูที่มีความรู้และทักษะอย่างเพียงพอที่จะนำเด็กเข้าสู่ “วัฒนธรรมแห่งการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีความรับผิดชอบ” ตั้งแต่วัยเยาว์อีกด้วย ในส่วนนี้ การฝึกหัดครู (teacher training) จึงควรที่จะได้รวมความรู้เกี่ยวกับสื่อไว้อย่างเข้มข้นด้วย ในเมือง Gutersloh ของเยอรมนี มีโครงการชื่อ ESG ซึ่งเป็นการพยายามสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตสื่อ (รวมถึงผู้ผลิตเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตด้วย) กับโรงเรียน ในการฝึกให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตสื่อประเภทต่างๆ ตลอดจน โครงสร้างในการผลิตสื่อแต่ละประเภท โครงการดังกล่าวได้กลายมาเป็นรูปแบบตัวอย่าง (model) ของการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อในโรงเรียนในระดับสากล²⁰

ขณะเดียวกัน ในบริบทของที่ทำงาน แม้แต่ในภาคที่ไม่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี นายจ้างสามารถส่งเสริมความรู้และทักษะเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติมให้ลูกจ้างหรือพนักงานได้โดยผ่านการอบรมภายใน (in-service training) มูลนิธิเบอร์เทิลส์แมนน์ของเยอรมันและมูลนิธิโทมัส-วอร์เนอร์ของสหรัฐฯ ได้ร่วมกันพัฒนารูปแบบของการอบรมพนักงานเกี่ยวกับทักษะที่เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต ในลักษณะที่สามารถจะต่อยอดเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) โดยเนื้อหาในการอบรมจะครอบคลุมถึงความเชี่ยวชาญด้านเทคนิคในการใช้สื่อใหม่และความเข้าใจอย่างรู้เท่าทันประโยชน์และโทษของมันด้วย

ในระดับสากล ยุโรปมีองค์กรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าในการเรียนรู้ โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชนอยู่หลายองค์กรด้วยกัน ที่เป็นที่ยุติกันแพร่หลายที่สุด คือ Childnet International²¹ ซึ่งตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2538 โดยมีสถานะเป็นองค์กรการกุศลที่จดทะเบียนกับรัฐบาลของอังกฤษ และมีวัตถุประสงค์หลักที่จะร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ทั่วโลก เพื่อสร้างอิน

²⁰ Ulrich Engelen. (2003). Panel discussion on “Expanding Horizon in Germany, Europe and Asia” at the Workshop on Rethinking Media Policy in the Internet Age.

²¹ ดูรายละเอียดเกี่ยวกับ Childnet International ได้เพิ่มเติมที่ www.childnet-int.org

เทอร์เน็ตให้เป็นสถานที่ที่ปลอดภัยและมีคุณค่าสำหรับเด็ก สำหรับผลงานของ Childnet International ที่ส่งเสริมการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตของเด็กได้แก่ การจัดให้มีการประกวดกิจกรรมทางอินเทอร์เน็ตสำหรับเด็กผ่านเว็บไซต์ www.childnetawards.org การรวบรวมรายชื่อเว็บไซต์ที่ดีสำหรับเด็กใน www.launchsite.org และการออกเว็บไซต์ชื่อ www.chatdanger.com ในปีพ.ศ. 2543 เพื่อชี้ให้พ่อแม่ และผู้ใช้โปรแกรม chatroom ที่เป็นเด็กเห็นถึงประโยชน์และความเสี่ยงจากการใช้ chatroom บนอินเทอร์เน็ต

บทที่ 4

การกำกับดูแลเนื้อหาของสื่ออินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

“...หญิงคนหนึ่ง ที่อ้างว่าเป็นคนไทย ใช้นามแฝงว่า “แซมมี่” ได้เปิดเว็บไซต์ขายประเวณีอย่างโจ่งครึ่มขึ้นในประเทศอังกฤษ ในชื่อ “sammythaigirl.com/preview.htm” แคมยังมีการนำภาพถ่ายตัวเองขณะกำลังร่วมประเวณีกับชาวต่างชาติ พร้อมบรรจุก้อยคำเชิญชวนให้ชาวต่างชาติที่สนใจในการเล่นเซ็กซ์ ที่สำคัญมีการนำธงชาติไทยมาประกอบไว้ในเว็บไซต์ลามกนี้ด้วย....”

ไทยรัฐ 25 พฤศจิกายน 2546

ปัญหาเรื่องเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ตมักจะได้รับคำแนะนำเสนอเป็นข่าวระดับพาดหัวในหนังสือพิมพ์ไทยอยู่เนือง ๆ สะท้อนให้เห็นความวิตกกังวลของสังคมเกี่ยวกับการที่สื่อใหม่สามารถนำพาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้หลักกลุ่มหนึ่งไปสู่เนื้อหาที่ผิดกฎหมายและเป็นอันตราย เช่น ความรุนแรง การพนัน ภาพลามกอนาจาร ทั้งจากเว็บไซต์ของไทยและต่างประเทศ

นอกจากปัญหาที่เกิดกับเด็กและเยาวชนแล้ว เนื้อหาในอินเทอร์เน็ตยังมีผลกระทบในวงกว้างต่อบุคคลทั่วไปด้วย เช่น เว็บไซต์หลอกลวงชักชวนทำธุรกิจทางอินเทอร์เน็ต หรือการเผยแพร่ภาพตัดต่ออันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนการล่อลวงทางเพศผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นกรณีที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่พอสมควร

“ล่าเหยื่อสาวทาง“เน็ต” มีดจี้-ขยี้กาม-รูดทรัพย์ ผงะทำมานับไม่ถ้วน”

มติชน วันที่ 21 พฤศจิกายน 2546

“จับไอ้หีนลวงเด็กหญิง ม.3 ทางเน็ต พาเข้ารร.หวังขึ้นใจ!”

ข่าวสด วันที่ 16 กรกฎาคม 2546

ปัญหาด้านเนื้อหาเป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศ รัฐเป็นกลไกแรกที่ถูกผลักดันให้เข้าไปวางมาตรการต่าง ๆ ซึ่งจะมีทั้งที่เป็นการป้องกัน และเป็นการรับมือกับสถานการณ์หรือปัญหาเฉพาะหน้า

นอกจากมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐแล้ว กลุ่มทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมภายในโลกอินเทอร์เน็ตก็เริ่มหันมาออกมาตรการและแนวทางต่าง ๆ เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาด้านเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ตามบทบาทและขอบเขตที่ตนสามารถกระทำได้ทั้งนี้บทบาทของภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม ภาคประชาสังคม และภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถประมวลได้ในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตของภาครัฐ

เมื่อกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือกระทรวงไอซีทีที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2545 นโยบาย ภารกิจ ตลอดจน หน่วยงาน และบุคลากรบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้รับการโอนย้ายเข้าสู่กระทรวงฯ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ หรือเนคเทคซึ่งเป็นหน่วยงานกลางด้านนโยบายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศมาก่อนหน้าได้รับการปรับเปลี่ยนบทบาทกลับไปดำรงสถานะผู้ผลิตงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสถานะของผู้กำกับดูแลเนื้อหาในสื่ออินเทอร์เน็ตในยุคปัจจุบันจึงได้รับการโอนให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงไอซีที ในขณะที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีบทบาทหลักเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายกรณีการละเมิดต่าง ๆ ด้านเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตมาตั้งแต่สมัยเริ่มต้นการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยก็ยังคงรักษาบทบาทเดิมต่อไป ผ่านทางหน่วยงานชื่อ ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศต่อไป

ส่วนด้านการทำบันทึกประวัติผู้ทำเว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้เข้ามามีบทบาทในการจดทะเบียนเว็บไซต์ต่าง ๆ ของไทยที่ประกอบธุรกิจกรมต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อการตรวจสอบอ้างอิงถึงตัวบุคคลผู้ผลิตเว็บไซต์สามารถทำได้

1.1 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กลไกและมาตรการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ในการจัดการกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ต กระทรวงไอซีทีมีบทบาทหลักเป็นผู้ริเริ่มและประสานงานส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในสังคม นับว่าเป็นเจ้าภาพในการจัดให้มีกลไกการกำกับดูแลขึ้นอย่างแท้จริง โดยจะอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทั้งภาคประชาสังคม และหน่วยงานราชการที่มีอำนาจหน้าที่เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในระยะเริ่มต้นที่ยังไม่มีผู้ที่มีอำนาจรับผิดชอบชัดเจนในการจัดการดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ต แต่ปัญหาพิษภัยจากอินเทอร์เน็ตได้เกิดขึ้นแล้วและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทางกระทรวงจึงต้องเข้าไปจัดการดูแลแม้ว่าในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใด ๆ มารองรับก็ตาม กลไกที่กระทรวงไอซีทีนำมาใช้ในขณะนี้จึงเป็นลักษณะการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ (Cyber Inspector) ซึ่งถือเป็นกลไกและมาตรการหลักของกระทรวงไอซีทีในการกำกับดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในอินเทอร์เน็ต โดยคณะทำงานดังกล่าวได้รับการจัดตั้งขึ้นพร้อม ๆ กับกรณีเกิดปัญหาเกมส์ออนไลน์แร็คนาร์โรค

แร็คนาร์โรค เป็นเกมส์ออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก มีผู้เข้าใช้บริการกว่า 4 ล้านคนทั่วโลก
เกมแร็คนาร์โรคเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกในปี พ.ศ. 2545 โดยมีบริษัท เอเซีย ซอฟท์ จำกัด เป็นผู้ให้บริการเซิร์ฟเวอร์ และ
ภายในเวลาไม่กี่เดือนหลังจากนั้นแร็คนาร์โรคกลายเป็นเกมส์สุดฮิตสำหรับเด็ก ๆ
จนกลายเป็นที่มาของมาตรการต่าง ๆ มากมาย

มาตรการของกระทรวงไอซีทีที่ต่อปัญหาเกมส์ออนไลน์

- กุมภาพันธ์ 2545 กระทรวงไอซีทีประชุมกับบริษัท เอเซีย ซอฟท์เพื่อผ่านมาตรการควบคุม
- มีนาคม 2545 กระทรวงไอซีทีผ่านมาตรการควบคุมเกมส์ออนไลน์
  - ให้ลงทะเบียนเพื่อรับเลขประจำตัวเพื่อใช้ในการเข้าเล่นเกมส์ เพื่อให้มีข้อมูลของผู้ใช้และเวลาในการเล่น
  - เริ่มการศึกษาระบบการจัดอันดับเนื้อหาเกมส์
  - ขอให้ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ไม่รับเด็กในชุดนักเรียนช่วงระหว่างเวลาเรียน และห้ามไม่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าร้านหลังสี่ทุ่มขึ้นไป
- กรกฎาคม 2546 กระทรวงไอซีทีสั่งปิดเซิร์ฟเวอร์แร็คนาร์โรค และกำหนดให้ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ปิดบริการช่วงเวลา 10.00 น.- 6.00 น. ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวกระทรวงไอซีทีได้ทดลองปิดเซิร์ฟเวอร์เกมส์ออนไลน์ทุกประเภทเป็นการชั่วคราวตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2546
- สิงหาคม 2546 กระทรวงไอซีทีมีมติให้ผู้มีอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไปเข้าใช้บริการเว็บไซต์เกมส์ออนไลน์ได้ตลอดเวลา ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2546 เป็นต้นไป โดยผู้ประสงค์จะใช้บริการต้องนำบัตรประชาชนไปยื่นขอ ID และ PASSWORD ณ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข และต้องชำระค่าธรรมเนียมในการเล่นเกมส์ครั้งละ 30 บาท

กล่องข้อความที่ 3

คณะกรรมการสืบสวน ป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ (Cyber Inspector)

คณะ Cyber Inspector ได้รับการจัดตั้งขึ้นขึ้นเพื่อดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม ป้องกัน และสกัดกั้นการเข้าชมเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม เช่น เว็บไซต์ที่เผยแพร่ภาพหรือข้อความลามก อนาจาร เว็บไซต์ที่เผยแพร่ภาพหรือข้อความที่หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เว็บไซต์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ เว็บไซต์ที่ขายสินค้าผิดกฎหมาย เว็บไซต์การพนัน ฯลฯ คณะทำงาน Cyber Inspector แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจำนวน 20 คน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- ติดตามสืบสวน การรุกรานของอาชญากรรมทางระบบเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ
- กำหนดมาตรการในการป้องกัน ปราบปราม หรือระงับความพยายามในการกระทำอาชญากรรมทางระบบเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสาร
- หาแนวร่วมและพัฒนาอาสาสมัครจากประชาชนเพื่อป้องกันและแจ้งภัยที่เกิดขึ้น
- แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการอื่นใดเพื่อลดอาชญากรรมทางระบบเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสาร
- ดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมอบหมาย

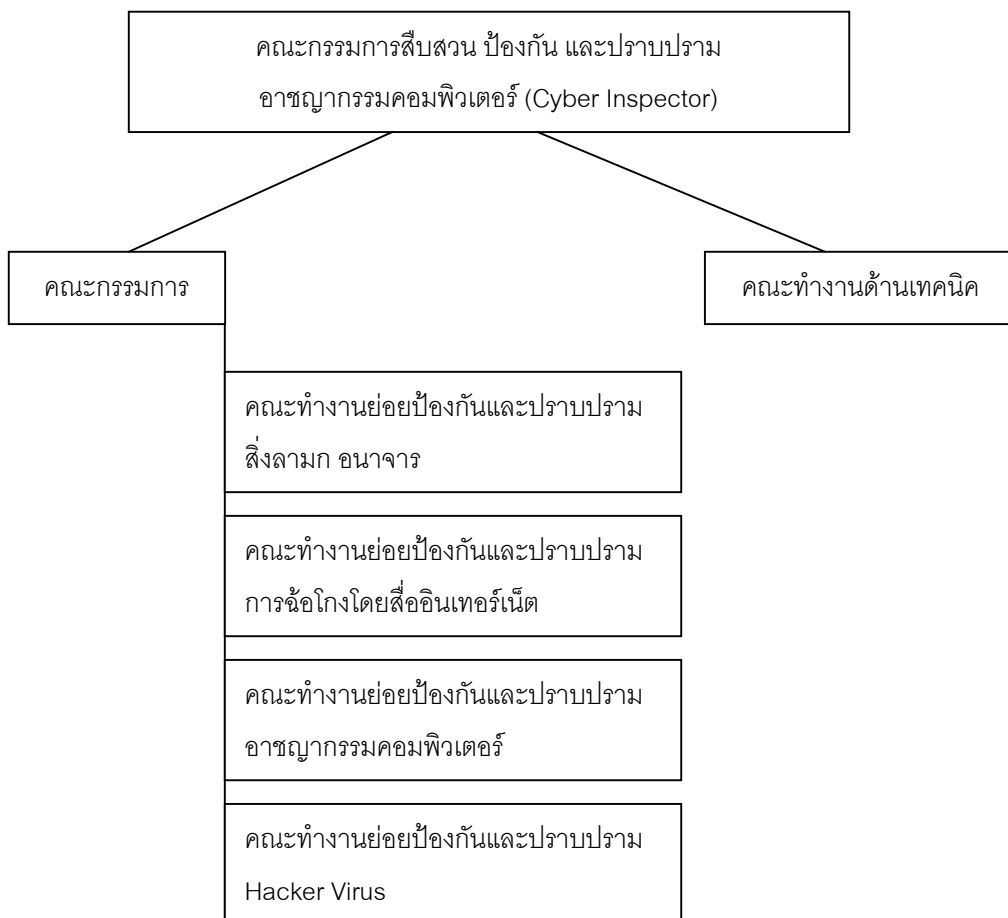
และเพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสืบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการฯ จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจขึ้นจำนวน 4 ชุด ได้แก่ คณะทำงานเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามสิ่งลามก คณะทำงานเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการฉ้อโกงโดยสื่ออินเทอร์เน็ต คณะทำงานเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ คณะทำงานเฉพาะกิจป้องกัน และปราบปราม Hacker Virus

ส่วนที่สองเป็นคณะทำงานเชิงเทคนิคจากกสท. จำนวน 3 คน²² ซึ่งมีหน้าที่วางระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์และเครือข่ายเพื่อรองรับการทำงานของคณะ Cyber Inspector ทั้งหมด รวมทั้งมีหน้าที่ในการติดตามสืบสวนเว็บไซต์ขายซีดีภาพลามกที่ผิดกฎหมายเพื่อส่งมอบข้อมูลหลักฐานให้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติไปดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

²² แต่ก่อนคณะทำงานเชิงเทคนิคมีบุคลากรทั้งสิ้น 5 คน แบ่งงานออกเป็น 2 ส่วนคือ ผู้ดูแลระบบ Cyber Inspector จำนวน 3 คน และผู้ดูแลระบบ hotline จำนวน 2 คน ภายหลังมีการยกเลิกระบบ hotline 1315 ผู้ดูแลระบบ hotline จึงโอนย้ายกลับไปสังกัดเดิม

แผนภาพที่ 8 : โครงสร้างคณะ Cyber Inspector

กระบวนการพิจารณาปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

เริ่มจากตัวแทนหน่วยงานรัฐจำนวน 9 หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงยุติธรรม สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน(ปปง.) การสื่อสารแห่งประเทศไทย(กสท.) บริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)²³ จะทำการลงคะแนน (vote) เว็บไซต์ที่สมควรจะถูกลบปิดกั้นจากรายชื่อเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมผ่านช่องทางของกระทรวงไอซีที เช่น จากเว็บไซต์ www.mict.go.th โดยคณะกรรมการชุดดังกล่าวจะพิจารณาลงคะแนนเสียงผ่านการเข้าสู่ (log in) เว็บไซต์ของกระทรวงไอซีที ซึ่งคะแนนเสียงที่จะส่งเว็บไซต์ต่าง ๆ เข้าไปในรายชื่อของ Cyber Inspector เพื่อทำการปิดกั้นนั้นจะต้องมีคะแนนเสียง 2 ใน 3 ขึ้นไป นั่นคือคะแนน 6 เสียงจาก 9 เสียงนั่นเอง และเมื่อเว็บไซต์ใดมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ถูกปิด ทางคณะทำงานเชิงเทคนิคจะมีการส่งรายชื่อให้กับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทั้งส่วนเพื่อการพาณิชย์และส่วนที่ไม่แสวงหากำไร เช่น มหาวิทยาลัย ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อทำการปิดกั้น

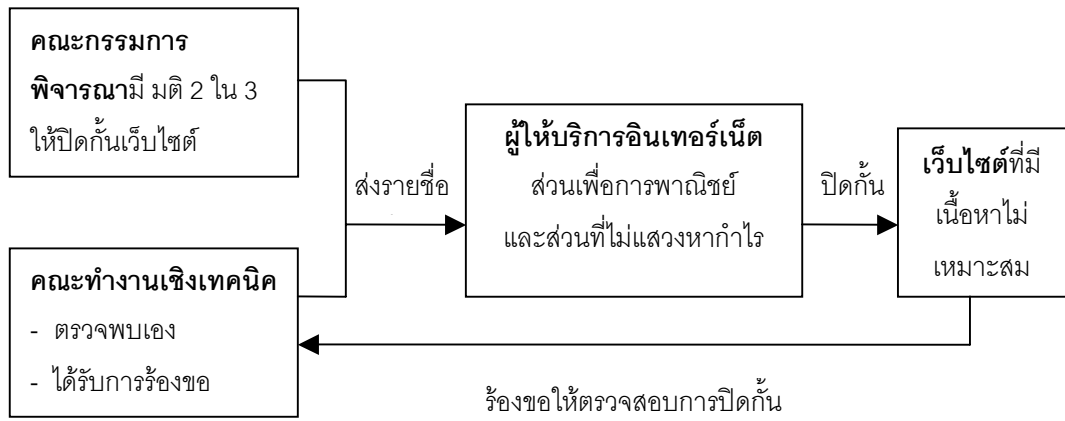
นอกจากเว็บไซต์ที่ถูกปิดกั้นจากมติของตัวแทนหน่วยงานรัฐทั้ง 9 หน่วยงานแล้ว ทางคณะทำงานเชิงเทคนิคยังคงคอยตรวจสอบค้นหาเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมอยู่เป็นประจำ และมีบางกรณีที่เป็นเว็บไซต์ที่ต้องถูกปิดกั้นอย่างเร่งด่วน เช่น ภาพอนาจารเด็ก คณะทำงานเชิงเทคนิคมีอำนาจเต็มที่ ๆ จะปิดกั้นเว็บไซต์ดังกล่าวทันทีโดยไม่ต้องผ่านคณะกรรมการตรวจสอบพิจารณาแต่อย่างใด ซึ่งปัจจุบันมีเว็บไซต์ที่ถูกปิดกั้นรวมทั้งสิ้นประมาณ 1,387 เว็บไซต์²⁴

อย่างไรก็ตาม หากเว็บไซต์ที่ได้รับการพิจารณาว่ามีเนื้อหาไม่เหมาะสมได้ปรับปรุงเนื้อหาภายในเว็บไซต์ของตนแล้วก็สามารถร้องขอให้คณะทำงานฯ ตรวจสอบเพื่อยกเลิกการปิดกั้นเว็บไซต์ดังกล่าวได้

²³ หน่วยงานทั้ง 9 หน่วยงานส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานเดียวกับคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจำนวน 20 คน

²⁴ ข้อมูลล่าสุดเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2547

แผนภาพที่ 9 :กระบวนการพิจารณาปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

แนวทางนโยบายในอนาคตของกระทรวงไอซีที

แผนการทำงานในอนาคตของ Cyber Inspector Team คือการปิดกั้นอีเมล ซึ่งปัจจุบันมีการเก็บรายชื่อของสแปมเมล (spam mail) ทั้งหมดไว้เรียบร้อยแล้ว และในช่วงปิดภาคการศึกษาตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม – 22 พฤษภาคม 2547 กระทรวงไอซีทีจะรับสมัครนักเรียนนักศึกษาเพื่อทำงานร่วมกับคณะ Cyber Inspector ในการค้นหาและตรวจสอบเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม เว็บไซต์เกมส์ออนไลน์ต่างๆ และสแปมเมล ตลอดจนประสานงานกับคณะ Cyber Inspector ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่นการจัดอบรมที่เกี่ยวข้องกับเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ทุกวันที่ 15 และ 30 ของเดือนนักเรียนนักศึกษาเหล่านี้จะมีหน้าที่ตรวจสอบผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) ว่าได้มีการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมตามรายชื่อของคณะ Cyber Inspector หรือไม่²⁵

นอกจากนั้น ทางกระทรวงไอซีทีได้วางแผนร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการจัดทำเว็บไซต์ดำเพื่อเก็บรวบรวมรายชื่อเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมไว้ในเว็บไซต์ พร้อมกันนั้นจะมีการจัดทำโปรแกรมปิดกั้นชื่อโปรแกรมดำดำให้ผู้ปกครองได้ดาวน์โหลดลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่บ้าน ซึ่งจะมีผลให้คอมพิวเตอร์ดังกล่าวไม่สามารถเข้าเว็บไซต์ที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีดำได้ อีกทั้งสามกระทรวงยังจะร่วมมือกันใช้อาสาสมัครของแต่ละกระทรวงให้ช่วยแจ้งเบาะแสเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมเข้ามายังกระทรวงไอซีที เพื่อนำรายชื่อมาบรรจุไว้ในเว็บไซต์ดำ โดยกระทรวงไอซีทีจะจัดทำคู่มือและหลักสูตร รวมถึงจัดวิทยากรไปอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมาย และเทคโนโลยีแก่อาสาสมัคร²⁶

²⁵ ข้อมูลจาก <http://www.mict.go.th>

²⁶ ข้อมูลจาก <http://mthai.com/square/news/news57374.html>

1.2 ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมาย (law enforcement) ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีอำนาจในการจัดการกับอาชญากรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานเฉพาะของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เข้ามากำกับดูแลเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตได้แก่ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ ซึ่งทางศูนย์ได้มีการจัดทำเว็บไซต์ www.police.go.th เพื่อใช้เป็นสื่อกลางการสื่อสารระหว่างตำรวจกับประชาชน และรับแจ้งเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

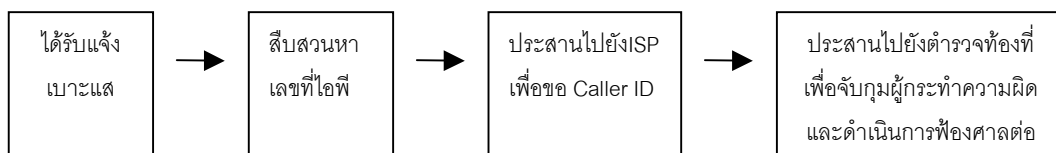
กลไกและมาตรการการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

บทบาทในการใช้กลไกและมาตรการต่าง ๆ ของศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการกำกับดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมมีดังต่อไปนี้

การจัดการกับผู้ผลิตเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย

ก่อนหน้ากระทรวงไอซีทีจะถือกำเนิดขึ้นนั้น ทางศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศรับหน้าที่ในการสืบและนำจับเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาผิดกฎหมาย เช่น เว็บไซต์ขายซีดีลามกเถื่อน ด้วยตนเอง ซึ่งบทบาทดังกล่าวถือเป็นบทบาทโดยตรงในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมาย

แผนภาพที่ 10 :กระบวนการดำเนินการกับผู้ผลิตเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย

กระบวนการการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดเริ่มจาก เมื่อทางศูนย์ฯ ได้รับแจ้งเบาะแสหรือตรวจสอบพบเว็บไซต์ที่มีภาพโป๊เปลือยหรือข้อความนัยยะทางเพศอย่างชัดเจน ทางทีมงานจะเริ่มจากการสืบสวนเลขไอพีที่อยู่ในกระทู้ก่อน ซึ่งเลขไอพีตัวนี้จะเป็นตัวบอกให้รู้ว่า กระทำหรือเว็บไซต์นั้นถูกส่งผ่านผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายใด เมื่อทราบเลขไอพีเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่จะประสานงานไปยังผู้ให้บริการรายนั้น ในการสืบหาเลขหมายโทรศัพท์ที่เลขไอพีใช้ในการติดต่อเข้ามาที่ผู้ให้บริการ เพราะว่าทุกครั้งที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจะเก็บหมายเลขโทรศัพท์ที่โทรเข้ามาหรือที่เรียกว่า คอลเลอร์ ไอดี (caller ID) ทุกครั้ง เมื่อได้หมายเลขโทรศัพท์เรียบร้อยแล้ว ก็จะทำให้รู้ว่าผู้ต้องสงสัยอยู่ที่ใด ในท้ายที่สุดเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลสนเทศจะ

ประสานไปยังตำรวจท้องที่ ในการนำกำลังเข้าจับกุมผู้ต้องสงสัย และหลังจากที่ได้มีการจับกุมแล้ว จะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ทำแผนและส่งฟ้องศาลต่อไป

การพิจารณาความผิดของเจ้าของเว็บไซต์นั้นจำเป็นต้องพิจารณาก่อนว่าเว็บไซต์นั้นเป็นเว็บประเภทใด หากเป็นเว็บไซต์เกี่ยวกับเรื่องลามก หรือภาพอนาจารอยู่แล้ว ก็มีแนวโน้มว่าเจ้าของเว็บไซต์จะมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดด้วย แต่ถ้าเป็นเว็บไซต์ทั่วไปที่มีการให้ตั้งกระทู้ได้โดยไม่จำกัดหัวข้อความสนใจ ก็ต้องดูเจตนาของเจ้าของเว็บไซต์ก่อนว่ามีส่วนรู้เห็นต่อการตั้งกระทู้ที่มีเนื้อหาส่อแนบยยะทางเพศนั้นหรือไม่

โดยปกติ เมื่อปราบปรามประจำศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศในขณะนั้น มีอยู่ด้วยกัน 3 นาย ซึ่งจะคอยตรวจสอบเว็บไซต์ต่างๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอ และบางครั้งอาจต้องอาศัยบุคคลภายนอกอย่างเช่น แฮคเกอร์ มาช่วยในกรณีที่ทางตำรวจไม่สามารถทำได้ และต้องอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษ

การปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ทำการปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาเกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันกษัตริย์ โดยศูนย์ข้อมูลสนเทศจะทำการจัดส่งรายชื่อเว็บไซต์ดังกล่าวไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) เพื่อทำการปิดกั้นเว็บไซต์เหล่านั้น

ตารางที่ 2 แสดงประเภทการรับแจ้งเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาผิดกฎหมายของศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ประเภทของเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม	จำนวน
เว็บลามก อนาจาร (ภาษาไทย)	37.17 %
เว็บลามก อนาจาร (ภาษาต่างประเทศ)	15.87 %
เว็บลามก อนาจาร (ภาพเด็ก)	6.82 %
เว็บขาย วัตถุลามก อนาจาร (ภาษาไทย)	13.55 %
เว็บขาย วัตถุลามก อนาจาร (ภาษาต่างประเทศ)	1.32 %
เว็บขาย สินค้า ละเมิดลิขสิทธิ์	4.66 %
เว็บขาย สิ่งผิดกฎหมาย อื่น ๆ	8.2 %
เว็บขาย บริการทางเพศ	3.25 %
การพนัน (ภาษาไทย)	1.61 %
การพนัน (ภาษาต่างประเทศ)	0.52 %
เว็บที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ และสถาบัน	7.03 %

ที่มา : <http://www.police.go.th/crimewebpost/report/sum.php>

การรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชน

ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ ได้จัดทำเนื้อหาเกี่ยวกับภัยอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกอินเทอร์เน็ตและนำเสนอทางเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับเด็กผ่านทางเว็บไซต์ police.go.th

การเปลี่ยนแปลงบทบาทการกำกับดูแลของ ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หลังการก่อตั้งกระทรวงไอซีที

เมื่อมีการตั้งกระทรวงไอซีทีขึ้นมาเท่ากับว่ามีผู้รับผิดชอบใหม่และโดยตรงกับกรณีปัญหาเนื้อหาอินเทอร์เน็ต และยิ่งไปกว่านั้นเมื่อมีการสร้างคณะของ Cyber Inspector ก็นำไปสู่กลไกอันเป็นรูปธรรมที่จะเข้ามารับบทบาทหลักอย่างเต็มที่ กระบวนการทำงานบางส่วนของศูนย์ข้อมูลข้อ

สนทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้รับการปรับเปลี่ยน การพิจารณาการปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมได้กลายเป็นหน้าที่ของ Cyber Inspector Team โดยมี พ.ต.อ. ญาณพล ยั่งยืน รองผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ ผู้ก่อตั้งเว็บไซต์ www.police.go.th และเป็นผู้ดูแลปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมเข้าร่วมเป็นหนึ่งในคณะกรรมการ Cyber Inspector คอยพิจารณาปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมดังที่กล่าวมาแล้วไปแล้วข้างต้น

ส่วนด้านการสืบเพื่อนำจับของทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คณะทำงานเชิงเทคนิคของคณะ Cyber Inspector ได้เข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือในการแกะรอยผู้กระทำผิดและส่งข้อมูลของผู้กระทำผิดให้ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการตามกฎหมาย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า เมื่อกระทรวงไอซีทีถือกำเนิดขึ้น การกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของรัฐมีความเข้มข้นและมีประสิทธิภาพมากกว่าก่อนเก่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม

1.3 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Electronics and Computer Technology Center : NECTEC)

เนคเทคก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2529 ในระยะเริ่มต้นมีสถานะเป็นโครงการภายใต้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการพลังงาน ต่อมาเนคเทคได้เปลี่ยนแปลงสถานะเป็นศูนย์แห่งชาติเฉพาะทางและเปลี่ยนการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ตามพระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534 โดยรวมกับอีก 3 องค์กรในขณะนั้น ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology Development Board : STDB หรือ กพวท.) ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ เป็นสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (National Science and Technology Development Agency : NSTDA หรือ สวทช.อยู่ภายใต้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดย สวทช. เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการ ระบบการบริหารและการกำหนดนโยบายได้รับการกำหนดโดยคณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (กพทช.)

ภารกิจหลักของการก่อตั้งเนคเทคได้แก่การดำเนินการวิจัยพัฒนาและการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในภาครัฐเพื่อเร่งให้ผลงานวิจัยเกิดผลจริงในภาคอุตสาหกรรม การให้บริการเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้แก่อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ โทรคมนาคม และสารสนเทศ โดยแบ่งภารกิจออกเป็น 4 ด้านได้แก่ การวิจัยออกแบบและพัฒนาวิศวกรรม การถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร การวางนโยบายและโครงสร้างพื้นฐาน

ในส่วนภารกิจด้านการวางนโยบายและโครงสร้างพื้นฐาน เกิดขึ้นจากการจัดตั้งคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (National Information Technology Committee : NITC) ขึ้นในปี พ.ศ. 2535 ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ได้รับมอบหมายให้เป็น "สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ" (National Information Technology Committee Secretariat) มีภารกิจในการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ของคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ

วัตถุประสงค์การดำเนินการหลักของสำนักเลขานุการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติจึงเป็นหน่วยงานที่นำเสนอมาตรการนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ จากภารกิจดังกล่าวนำไปสู่การจัดตั้งเป็นโครงการ 6 โครงการ และ 1 กลุ่มงาน ได้แก่

1. กลุ่มโครงการศึกษาวิจัยนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. กลุ่มโครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในหน่วยงานของรัฐ
3. กลุ่มโครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ
4. กลุ่มโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประชาชน
5. กลุ่มโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา
6. กลุ่มโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
7. งานความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในส่วนของกลุ่มโครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักเลขานุการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ได้ดำเนินโครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยกฎหมาย 6 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ และกฎหมายเกี่ยวกับการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินงานของโครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการยกร่างกฎหมาย เทคโนโลยีสารสนเทศทั้ง 6 ฉบับข้างต้น คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ จึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เฉพาะกิจขึ้นมา 6 ชุด ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจาก สาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาการคอมพิวเตอร์ การเงินการธนาคาร และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาการร่างกฎหมาย โดยมี ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติเป็นเลขานุการในการยกร่างกฎหมาย ดังกล่าว

นโยบายและมาตรการของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ต่อเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ต

แนวทางนโยบายต่าง ๆ ที่ เนคเทคใช้ในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตในช่วงเริ่มต้นมีดังต่อไปนี้

การวิจัยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล

ในส่วนของ การวิจัยและผู้มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ทางเนคเทคได้จัดทำฐานข้อมูลรวบรวมเว็บไซต์หรือพฤติกรรมในทางที่ไม่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการทำงานของหน่วยงานรัฐอื่น ๆ ในการปราบปราม

เครือข่ายทางการศึกษา

กิจกรรมอีกส่วนหนึ่งของเนคเทคที่เข้าไปมีส่วนในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของโรงเรียน ได้แก่ โครงการเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย schoolnet เนื่องจากเป็นอินเทอร์เน็ตที่ใช้กันภายในโรงเรียน ผู้ดูแลโครงการจึงได้ทำการปิดกั้น (proxy server) ในลักษณะการพิจารณาจากคำสำคัญ (keyword) เช่น sex อีกทั้งยังมีการจัดทำและการส่งเสริมการเปิดรับเนื้อหาที่เหมาะสมโดยการพัฒนาต้นแบบห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) ที่มีเนื้อหาสาระประกอบด้วยเอกสารข้อมูลที่เป็นความรู้ ภาพ เสียง สไลด์ สื่อช่วยสอน วีดีโอ ครอบคลุมใน 7 หมวดวิชาหลักสายวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ คอมพิวเตอร์ คณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ สิ่งแวดล้อมและพื้นฐานทางวิศวกรรม และในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใน 10 หมวดวิชา ได้แก่ ความรู้ทั่วไป วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วรรณคดี ปรัชญา สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และประวัติศาสตร์

การนำเสนอนโยบายและกฎหมายการกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ต

ในสถานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ เนคเทคได้เข้าไปมีบทบาทในการร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลเนื้อหาทางสื่ออินเทอร์เน็ต 2 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (computer crime) และกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (data protection)

การรณรงค์สร้างความเท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต

เนคเทคเองมีความตระหนักว่าวิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาเนื้อหาสื่อทางอินเทอร์เน็ต คือการให้ความรู้แก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของทั้งเด็ก เยาวชนและผู้ปกครอง²⁷ ดังนั้นทางเนคเทคจึงจัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ร่วมกับเว็บไซต์ thaiparents.net จัดทำโครงการ พ่อแม่หนูรู้อินเทอร์เน็ต เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและเด็กในการใช้อินเทอร์เน็ต ร่วมกับบริษัท เทเลคอมเอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จัดทำโครงการครอบครัวท่องอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เยาวชนสามารถนำอินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องโดยมีผู้ปกครองให้การดูแลและเป็นพี่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด เป็นต้น นอกจากนั้นทางเนคเทคยังได้ให้ทุนสนับสนุน thaiparents.net ในการจัดทำ

²⁷ สัมภาษณ์ ดร.ชฎามาศ ธุวะเศรษฐกุล, รองผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ, 7 พฤศจิกายน 2546.

เว็บไซต์ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อดูแลบุตรหลานของตนในการใช้อินเทอร์เน็ตไปในทางที่เหมาะสมอีกด้วย

การเปลี่ยนแปลงบทบาทการกำกับดูแลของเนคเทคหลังการก่อตั้งกระทรวงไอซีที

แนวทางนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ยังกระทำต่อเนื่องมาตลอด หากแต่เมื่อกระทรวงไอซีทีถือกำเนิดขึ้นในปีพ.ศ.2545 ทำให้เกิดการปรับตัวขนานใหญ่ของเนคเทค ภารกิจของเนคเทคบางส่วนได้รับการโอนถ่ายไปสู่กระทรวงไอซีที เนคเทคจึงปรับสถานะของตนไปสู่ภารกิจการวิจัยอันเป็นความตั้งใจในยุคเริ่มต้น อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการโอนงานเข้าสู่กระทรวงไอซีทีแต่ในแง่ความพร้อมด้านบุคลากรของกระทรวงไอซีทีที่ยังไม่มีเพียงพอ กระทรวงไอซีทีจึงจำเป็นต้องใช้บุคลากรของเนคเทคที่มีความรู้ความเข้าใจไปปฏิบัติงานในกระทรวงไอซีที ทางเนคเทคจึงยังคงต้องทำหน้าที่ในฐานะเป็นผู้ช่วยในฐานะพี่เลี้ยงและสานต่องานที่เคยทำครั้งเก่าภายใต้อำนาจของกระทรวงไอซีที

ในส่วนของกฎหมายที่ทางเนคเทคพัฒนามาและมีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตได้แก่ กฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (computer crime) และกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (data protection) ได้รับการส่งผ่านเข้าสู่กระทรวงไอซีทีเช่นกัน หน้าที่ในการกำกับดูแลเนื้อหาของเนคเทคในส่วนนี้ปัจจุบันจึงยุติลง จะมีเพียงหน้าที่ในส่วนเข้าไปให้ความรู้และชี้แจงข้อกฎหมายในฐานะเป็นผู้พัฒนากฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นมา เช่นเดียวกับโครงการเครือข่ายทางการศึกษาในสถานะผู้วิจัยและพัฒนา เมื่อการทดลองพัฒนาเครือข่ายสิ้นสุดลง ทางเนคเทคได้ส่งมอบโครงการดังกล่าวแก่กระทรวงศึกษาธิการเพื่อนำไปขยายเครือข่ายให้กว้างขวางครอบคลุมทุกโรงเรียนทั่วประเทศต่อไป

นอกจากนี้ เมื่อเนคเทคได้กลายสถานะกลับไปสู่บทบาทดั้งเดิม กล่าวคือเป็นหน่วยงานงานวิจัยและให้ทุนเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ โครงการด้านเนื้อหาที่เนคเทคยังคงดูแลอยู่จึงค่อนข้างสอดคล้องกับบทบาทนั้น เช่น โครงการให้ความรู้ทางอินเทอร์เน็ตและการจัดกิจกรรมค่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้ปกครองหรือการสนับสนุนเว็บไซต์ thaiparents.net ที่ยังคงดำเนินการต่อไป

กล่าวโดยสรุปแล้ว แนวโน้มของมาตรการของเนคเทคจึงมุ่งไปสู่แนวทางการให้ความรู้เพื่อสร้างความเท่าทันต่อสื่ออินเทอร์เน็ตและการทำการวิจัยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำกับดูแลเนื้อหาของรัฐให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม

1.4 กฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

กฎหมายที่ให้อำนาจตำรวจในการดำเนินคดีกับผู้ละเมิดเกี่ยวกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตนั้น ปัจจุบันยังไม่มี จึงจำเป็นต้องทำการอ้างอิงจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อต่างๆ ที่มีอยู่เดิม เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมที่ปรากฏอยู่ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมักจะเป็นในส่วนของสื่อลามกอนาจาร เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการพิจารณาในทางกฎหมายต้องทำความเข้าใจก่อนว่าสื่อลามกอนาจารคืออะไร

เนื้อหาลามกอนาจาร – นิยามตามกฎหมาย

จากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 และการตีความตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ได้ให้ความหมายของคำว่า “ลามก” หมายถึงสิ่งที่ผู้พบเห็นมีความรู้สึกซึ่งน่าอับอาย ซึ่งส่วนใหญ่จะแสดงออกในรูปของภาพเปลือยมนุษย์ ภาพอวัยวะเพศทั้งหญิงและชาย หรือภาพการร่วมเพศ ที่มีจุดประสงค์ในเรื่องของความใคร่ทางกามารมณ์ ส่วนคำว่า “อนาจาร” หมายถึงการประพฤติตนนอกแบบในลักษณะที่ไม่สมควรทางเพศ การฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี การกระทำความชั่วร้ายหน้าต่อธารกำนัล รวมความของคำว่า “สื่อลามกอนาจาร” จึงหมายความถึงสื่อในทุกรูปแบบที่ปรากฏให้เข้าใจในทางยั่วยุกกามารมณ์ ทำให้ค่าของศีลธรรมอันดีลดลง ทั้งยังละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในรูปแบบต่างๆ ด้วย

ดังนั้น การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นสื่อลามกอนาจารจึงเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับตามที่ระบุไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 278 279 287

นอกจากความผิดเรื่องสื่อลามกอนาจาร สำหรับความผิดอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมประเภทต่าง ๆ ก็ได้มีการนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้เพื่อพิจารณาความรับผิดชอบของบุคคล เช่น การละเมิดลิขสิทธิ์²⁸ หมิ่นประมาท การพนัน²⁹ เป็นต้น

ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตและจะมีการบังคับใช้ในอนาคตนั้น ได้แก่ ร่างกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ และร่างกฎหมายเกี่ยวกับ

²⁸ อ้างอิงตามพ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ร.บ.สิทธิบัตร พ.ร.บ.เครื่องหมายทางการค้า

²⁹ ตามพ.ร.บ.การพนันพ.ศ.2478 ได้ระบุการพนันออกเป็น 2 ประเภทคือ ห้ามเล่นโดยเด็ดขาด และอนุญาตให้เล่นได้แต่ต้องมี การขออนุญาตจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก ชวลิต อรรถศาสตร์. (2544). กฎหมายกับอินเทอร์เน็ต .

กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์, หน้า 76

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งกฎหมายฉบับแรกมีเนื้อหาในมาตรา 14 ที่กำหนดฐานความผิดและเนื้อหาในการควบคุมสื่อลามกอนาจารในอินเทอร์เน็ตไว้ดังนี้

“มาตรา 14 ผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยการผลิต ส่งผ่าน จัดให้ได้มา หรือทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นสื่อลามกอนาจารโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าสื่อลามกอนาจารตามวรรคหนึ่งเกี่ยวกับบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี ไม่ว่าผู้กระทำจะรู้หรือไม่ก็ตาม ผู้กระทำต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ในส่วนของร่างกฎหมายฉบับที่สองมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองการเก็บข้อมูลโดยภาคเอกชน ซึ่งรายละเอียดเนื้อหาของกฎหมายจะครอบคลุมการเก็บรวบรวม เปิดเผยหรือดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูล ข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล เช่น ชื่อ รูปภาพ ลักษณะเฉพาะทางร่างกาย น้ำเสียง และเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล เช่น พฤติกรรมในการใช้จ่ายเงิน ประวัติสุขภาพ ความคิดความเชื่อทางศาสนาหรือการเมือง ประวัติการทำงาน ประวัติการประกันภัย ประวัติอาชญากรรม เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะต้องสามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม³⁰

³⁰ บทความเรื่องขอบเขตของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... โดย สุรางคนา แก้วจำนงค์ หัวหน้าโครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ที่ <http://www.ictlaw.thaigov.net/doc/dailynews-dp-130945.html>

2. การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

2.1 การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยชมรมและสมาคมผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster)

ผู้ดูแลเว็บไซต์จัดเป็นกลุ่มคนที่มีผลอย่างยิ่งในการกำกับดูแลเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเป็นผู้ผลิตเนื้อหาโดยตรง รวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ใช้บริการมากที่สุด การรวมตัวของกลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ที่เป็นรูปเป็นร่างในปัจจุบันมีอยู่ด้วยกัน 2 องค์การคือ

2.1.1 สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย (Thai Webmaster Association) : กระบวนการที่เข้มแข็งและเป็นรูปธรรม

ชมรมผู้ดูแลเว็บไทยก่อตั้งขึ้นในปีพ.ศ.2542 และได้ทำการพัฒนาจดทะเบียนเป็นสมาคมในปี 2545 โดยการรวมตัวเป็นชมรมในครั้งแรกเริ่มมาจากโอกาสในการสื่อสารกันของกลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ผ่านกิจกรรมสังสรรค์ต่าง ๆ และเครื่องมือออนไลน์อย่างเช่น การใช้การสนทนาออนไลน์ (chat) เป็นต้น

สมาคมผู้ดูแลเว็บไทยเป็นการรวมตัวกันในลักษณะสมาคมวิชาชีพ วัตถุประสงค์จึงเป็นไปเพื่อการยกระดับมาตรฐานทางด้านวิชาชีพของผู้อยู่ในวิชาชีพมากกว่าที่จะเน้นในแง่ผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งจะสังเกตเห็นได้จากวัตถุประสงค์ของสมาคม 6 ข้อดังต่อไปนี้

1. เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น ระหว่างสมาชิก และส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและวัฒนธรรม
2. ปกป้องและคุ้มครองสมาชิกของสมาคมผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ
3. ส่งเสริมวิชาชีพผู้ดูแลและพัฒนาเว็บและยกระดับสมาชิกของสมาคมให้สูงขึ้น ทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวิชาการ และจริยธรรม
4. เป็นคนกลางเพื่อประสานงานให้เกิดผลที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของสังคมสารสนเทศ รวมทั้งคุ้มครองผู้บริโภคด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
5. ผดุงไว้ซึ่งมาตรฐานอันดีงามและบำเพ็ญตนของสมาชิกให้เป็นไปตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ
6. ส่งเสริมความสามัคคี ภราดรภาพ และกิจกรรมสาธารณกุศลในหมู่สมาชิก

องค์ประกอบหลักของสมาชิกในสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย ได้แก่ผู้ดูแลเว็บไซต์ทั่วประเทศ โดยมีการแบ่งประเภทของสมาชิกออกเป็น 4 ประเภทได้แก่

1. สมาชิกสามัญ ได้แก่ เจ้าของเว็บไซต์หรือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายและรูปแบบเพื่อการจัดทำเว็บไซต์ ซึ่งได้จดทะเบียนโดเมนกับผู้ให้บริการจดทะเบียนโดเมนเนมมาไม่น้อยกว่า 6 เดือน และอีเมลที่สมัครต้องไม่ใช่ฟรีอีเมล ทั้งนี้ให้หมายรวมถึง ผู้แทนเว็บไซต์ที่เจ้าของเว็บไซต์ได้ลงนามรับรองแล้วและนักพัฒนาเว็บไซต์
2. สมาชิกวิสามัญ ได้แก่
  - 2.1 ผู้เคยมีคุณสมบัติตามข้อ 1 และได้พ้น ตำแหน่งหน้าที่มาแล้ว โดยมีได้ถูกลงโทษด้วยการภาคทัณฑ์ ให้ออก ปลดออกหรือไล่ออก หรือมีเหตุอันเชื่อได้ว่าประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
  - 2.2 บุคคลทั่วไป รวมทั้งนิสิตนักศึกษาที่มีความ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาคม สมาชิกวิสามัญนี้มีจำนวนถึงบุคคลที่ทำเว็บไซต์แต่ไม่ได้มีการจดโดเมนเนม
3. สมาชิกองค์กร ได้แก่ องค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความสนใจและประสงค์จะเข้าร่วมกิจกรรมของสมาคม ทั้งนี้ จะต้องส่งรายชื่อผู้แทนขององค์กรที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับสมาคมได้ไม่เกินสมัยละ 3 คน
4. สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการบริหารสมาคม มีมติเชิญเป็นสมาชิกด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์

การรวมตัวของผู้ดูแลเว็บไซต์ดังกล่าว ทำให้เกิดกระบวนการในการจัดการพัฒนายกมาตรฐานผู้ผลิตเว็บไซต์และเนื้อหาของเว็บไซต์ในประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นจุดร่วมที่ทำให้เกิดช่องทางใหม่ในการติดต่อสื่อสารกับผู้ผลิตเว็บไซต์ภายในประเทศทำได้ง่ายขึ้น

2.1.1.1 กลไกและกระบวนการกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตของสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย

สภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ (THE WEBMASTER COUNCIL OF THAILAND หรือมีชื่อย่อว่า WCT)

กลไกในการกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตในปัจจุบันที่ทางสมาคมผู้ดูแลเว็บไทยได้ร่วมกันสร้างขึ้นมาตามทีระบุนไว้ในธรรมนูญสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย พ.ศ.2546 คือสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ ทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกและผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บที่เป็นสมาชิกของสภาให้เป็นไปตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย ตลอดจนทำการเผยแพร่ ประกาศ รายงานการประชุม งาน คำวินิจฉัย และคำสั่งของสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บต่อสาธารณะ โดยสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยประกอบด้วย

1. คณะกรรมการสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย มีหน้าที่บริหารกิจการสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยและพิจารณาข้อร้องเรียนที่เกิดขึ้น โดยคณะกรรมการประกอบด้วยผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไม่เกิน 8 คน กรรมการที่มาจากองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคไม่เกิน 3 คนและกรรมการผู้ทรงคุณ

วุฒิในสาขาอาชีพต่าง ๆ ซึ่งจะต้องไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่นพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ยกเว้นข้าราชการบำนาญ อีก 6 คน รวมทั้งสิ้นไม่เกิน 17 คน

กรรมการที่มาจากผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไซต์ถือเกณฑ์สัดส่วนดังต่อไปนี้

- (1) เจ้าของเว็บไซต์หรือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายและรูปแบบเพื่อการจัดทำเว็บไซต์ ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 5 คน
- (2) ผู้แทนเว็บไซต์และนักพัฒนาเว็บไซต์ที่เจ้าของเว็บไซต์ได้ลงนามรับรองแล้วว่าเป็นตัวแทนจากเว็บไซต์เลือกกันเองให้เหลือ 3 คน

นอกจากนั้นให้กรรมการที่เป็นเจ้าของเว็บไซต์และผู้แทนเว็บไซต์มาจากกลุ่มผู้ประกอบการเว็บไซต์ไม่เกินกลุ่มละ 1 คน ทั้งนี้เพื่อมิให้สัดส่วนของคณะกรรมการมีแต่กลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์แต่เพียงกลุ่มเดียวจึงให้กรรมการที่มาจากผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไซต์เลือกผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอาชีพต่างๆ อีก 6 คนในจำนวนนี้ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอาวุโสและประสบการณ์สูงด้านกฎหมายอินเทอร์เน็ต อย่างน้อยหนึ่งคนและให้คณะกรรมการดำเนินการเลือกกันเองเพื่อดำรงตำแหน่งประธานสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บคนหนึ่ง รองประธานสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บสองคน และเลขาธิการคนหนึ่งกับกรรมการตำแหน่งอื่นตามความจำเป็น

2. คณะอนุกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์

มีหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์และทำการวินิจฉัยรับหรือไม่รับข้อร้องเรียน ซึ่งคณะคณะอนุกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บก็คือ กรรมการควบคุมจริยธรรมของสมาคมผู้ดูแลเว็บไทยในปัจจุบันนั่นเอง

3. สมาชิกสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย

หมายถึงเจ้าของ เว็บไซต์หรือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายและรูปแบบเพื่อการจัดทำเว็บไซต์ ซึ่งได้จดทะเบียนโดเมนเนมกับผู้ให้บริการจดทะเบียนโดเมนเนม รวมถึงผู้แทนเว็บไซต์และนักพัฒนาเว็บไซต์ที่เจ้าของเว็บไซต์ได้ลงนามรับรองแล้ว สมาชิกของสภามีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการส่งเสริมและควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บในสังกัด ให้ปฏิบัติตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย อีกทั้งต้องปฏิบัติตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยโดยเคร่งครัด สมาชิกหรือผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บฝ่าฝืนจริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ ถือว่าประพฤติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

กระบวนการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

กระบวนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนเริ่มต้นจาก เมื่อมีผู้ได้รับความเสียหายจากข้อความหรือภาพที่ปรากฏในเว็บไซต์ที่เป็นสมาชิกหรือจากพฤติกรรม ของผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บที่สังกัดสมาชิกซึ่งผู้เสียหายเห็นว่าขัดต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย ให้แจ้งเป็นหนังสือพร้อมด้วยพยานหลักฐานต่อเว็บไซต์นั้นโดยตรงเพื่อให้เว็บไซต์นั้นดำเนินการบรรเทาความเสียหายตามควรแก่กรณี หากเมื่อผู้เสียหายร้องเรียนต่อเว็บไซต์นั้นแล้วแต่ถูกปฏิเสธหรือเพิกเฉยที่จะดำเนินการใด ๆ จากเว็บไซต์ซึ่งเป็นมูลเหตุให้เกิดความเสียหายหรือเมื่อผู้เสียหายเห็นว่าการบรรเทาความเสียหายของเว็บไซต์ไม่เป็นที่พอใจจนเห็นได้ชัดก็มีสิทธิ์ร้องเรียนเป็นหนังสือพร้อมด้วยพยานหลักฐานต่อสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บผ่านคณะกรรมการรับเรื่องร้องทุกข์ได้ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันที่เกิดความเสียหายนั้น

เมื่อคณะกรรมการรับเรื่องร้องทุกข์ได้รับเรื่องร้องเรียนก็จะทำการวินิจฉัยว่าสมควรที่จะรับข้อร้องเรียนนั้นไว้หรือไม่ ในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาไม่รับข้อร้องเรียน ผู้ร้องเรียนสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายใน 30 วัน หากคณะกรรมการพิจารณาไม่รับข้อร้องเรียนก็จะถือว่ากรร้องเรียนนั้นสิ้นสุดแต่หากพิจารณาข้อร้องเรียนก็จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาต่อไป

ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยรับเรื่องร้องทุกข์ก็จะส่งเรื่องพร้อมความเห็นให้แก่คณะกรรมการพร้อมทั้งแจ้งผลการวินิจฉัยให้ผู้ร้องเรียนทราบ เมื่อคณะกรรมการรับข้อร้องเรียนไว้หรือเมื่อได้รับการอุทธรณ์แล้วเห็นสมควรให้ร้องเรียนได้ก็จะแจ้งให้ผู้กล่าวหาทราบและนัดให้ผู้ถูกร้องเรียนมาชี้แจงแก้ข้อร้องเรียนด้วยวาจาหรือให้ทำเป็นหนังสือชี้แจงยื่นต่อคณะกรรมการโดยเร็ว

ขั้นตอนต่อมา คณะกรรมการจะทำการพิจารณาพยานหลักฐานจากสำนวนการสอบสวนและวินิจฉัยว่ากรณีที่ร้องเรียนเกิดจาก การปฏิบัติฝ่าฝืนจริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยหรือไม่ โดยคณะกรรมการอาจจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาสืบหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานแทนก็ได้ ซึ่งกระบวนการพิจารณาจะต้องทำให้แล้วเสร็จอย่างช้าที่สุดภายในระยะเวลา 1 ปี นับจากคณะกรรมการได้รับข้อร้องเรียนมา

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกหรือผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บใน สังกัดสมาชิกละเมิดหรือประพฤติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ทางคณะกรรมการจะได้กระทำการดังต่อไปนี้คือ

1. แจ้งเป็นหนังสือให้เว็บไซต์ที่ถูกร้องเรียนลงประกาศคำวินิจฉัยอันเป็นที่สุดของคณะกรรมการ ในตำแหน่งและขนาดตัวอักษรที่เห็นได้ชัดในหน้าแรกของเว็บไซต์ ภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับคำวินิจฉัยนั้นโดยสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

2. แจ้งเป็นหนังสือให้เว็บไซต์ที่ถูกร้องเรียนบรรเทาความเสียหายด้วยการประกาศข้อความคำขอโทษต่อผู้เสียหายตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ โดยสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

3. ในกรณีผู้ประพฤติผิดเป็นผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บให้ส่งคำวินิจฉัยไปยังเว็บไซต์ต้นสังกัดของผู้นั้น เพื่อดำเนินการลงโทษแล้วแจ้งผลให้สภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บทราบโดยเร็ว

4. ในกรณีที่เห็นสมควรสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บอาจเผยแพร่คำวินิจฉัยนั้นต่อสาธารณะได้ด้วย

ในส่วนของการเผยแพร่คำวินิจฉัย จากการสัมภาษณ์สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย ได้ขยายความถึงการเผยแพร่คำวินิจฉัยไว้ว่าอาจจะทำการออกประกาศผ่านเครือข่ายต่างๆ ของทางสมาคมว่าหน่วยงานหรือเว็บไซต์ดังกล่าวได้กระทำผิดข้อบังคับในลักษณะความผิดรูปแบบใด ๆ เช่น การคัดลอกเนื้อความจากที่อื่นมาเป็นต้น และการที่เผยแพร่ออกไปในวงกว้างมากขึ้นน้อยแค่ไหนก็ขึ้นกับระดับความผิดที่เกิดขึ้นด้วย³¹

2.1.1.2 การพัฒนามาตรการและการวางแนวทางนโยบายของสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย

การกำกับดูแลเนื้อหาของชมรมผู้ดูแลเว็บไทยก่อนใช้ร่างจริยธรรม ฯ จะเป็นไปในรูปการรับแจ้งจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางอีเมลและโทรศัพท์ การพิจารณาไม่ได้มีกฎเกณฑ์แน่นอน แต่เมื่อมีการพัฒนาร่างจริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยและธรรมนูญสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย พ.ศ.2546 จึงเกิดกลไกการพิจารณาที่ชัดเจนโดยคณะกรรมการสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย และภายใต้กรอบแห่งจริยธรรมวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยนี้เองได้มีการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาดังต่อไปนี้³²

จริยธรรมของเว็บไซต์

1. เว็บไซต์ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารจนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง

³¹ สัมภาษณ์ ศิวินทร์ เขาวรียวงศ์, รองเลขาธิการสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย, 28 ตุลาคม 2546.

³² ดูเพิ่มเติมภาคผนวก ก. ร่างจริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยฉบับแก้ไข ข. ร่างธรรมนูญสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย พ.ศ.2546 ฉบับแก้ไข

2. เมื่อมีการคัดลอกข้อความ รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายใดๆ จากเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เว็บไซต์ต้องบอกที่มาของข้อความ รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายนั้น ทั้งนี้ การคัดลอกดังกล่าว จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาวิจัยอันมิใช่การกระทำเพื่อแสวงหากำไร เว้นแต่จะมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่นกับแหล่งข้อมูลนั้นๆ
3. การเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีการพาดพิงอันอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ต้องแสดงถึงความพยายามในการเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดงข้อเท็จจริงด้วย
4. ในกรณีที่มีการเสนอข้อมูลข่าวสารผิดพลาดเว็บไซต์ต้องแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวโดยไม่มีชักช้า
5. เว็บไซต์ต้องไม่เสนอข้อมูลข่าวสารโดยเลื่อนลอยปราศจากแหล่งที่มาที่ระบุชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ หรือให้ข้อมูลข่าวสารอย่างเปิดเผยเว้นแต่จะมีเหตุอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของ ผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร และต้องเป็นประโยชน์ต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน
6. ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือภาพใด ๆ เว็บไซต์ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็กสตรีและผู้ด้อยโอกาส
7. เว็บไซต์ต้องไม่เสนอภาพที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่าหวาดเสียวโดยไม่คำนึง ถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถาวรเว้นแต่ภาพที่นำเสนอในเว็บไซต์นั้น จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะและได้มีการแจ้งเตือนต่อผู้เยี่ยมชมโดยชัดเจนแล้ว
8. เว็บไซต์ต้องไม่เป็นแหล่งเผยแพร่ไวรัสคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลอื่นใดที่เป็นการทำลายหรือสร้างความเสียหายแก่เครื่องคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลบนเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้เรียกดู
9. เว็บไซต์ต้องไม่เผยแพร่ข้อมูลหรือแหล่งข้อมูลที่น่าเสนอวิธีการสร้างความเสียหายแก่บุคคลอื่น
10. ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์เว็บไซต์ต้องให้ความเที่ยงธรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ
11. หากเว็บไซต์ใดมีความประสงค์ในการนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เรียกดูไปใช้เพื่อการใดการหนึ่ง เว็บไซต์นั้นต้องแสดงประกาศไว้โดยชัดเจนถึงนโยบายเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล

แนวปฏิบัติของเว็บไซต์และผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ

1. การเสนอข้อมูลข่าวสารของเว็บไซต์พึงตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนและ ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารในทำนองชวนเชื่อในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ
2. การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารเว็บไซต์พึงใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์
3. ในการแสดงความคิดเห็น เว็บไซต์พึงกระทำโดยบริสุทธิ์ใจและไม่มีพันธะกรณีอื่นใด นอกจากมุ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณชนโดยไม่ยอมให้อิทธิพลอื่นใดมาครอบงำความคิดเห็น
4. เว็บไซต์ พึงละเว้นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ
5. เว็บไซต์พึงใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบให้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ภายในขอบเขต ของศีลธรรมและวัฒนธรรมเว็บไซต์พึงระมัดระวังที่จะไม่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ ประกาศโฆษณาที่น่าสงสัยว่าจะเป็นภัยแก่สังคมหรือสาธารณชน
6. ข้อความที่เป็นประกาศโฆษณาที่ปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ควรแสดงให้เห็นว่าเป็นประกาศโฆษณา จะแอบแฝงเป็นการเสนอข้อมูลข่าวสารหรือความคิดเห็นมิได้
7. เว็บไซต์พึงหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่มีเหตุให้น่าเชื่อว่าเจ้าของประกาศ โฆษณานั้น เจตนาจะทำให้ผู้อ่านหลงเชื่อในสิ่งซึ่งมลาย
8. เว็บไซต์พึงระบุแหล่งที่อยู่ของผู้จัดทำหรือผู้ดูแลเว็บเสมอ
9. ภาษาที่ใช้ในเว็บไซต์พึงหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพหรือมีความหมายเหยียดหยาม

แนวทางที่สำคัญอีกแนวทางหนึ่งของทางสมาคมผู้ดูแลเว็บไทยที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาเนื้อหาเว็บไซต์ คือการยกระดับมาตรฐานของผู้ประกอบวิชาชีพเว็บมาสเตอร์ในประเทศไทย เพื่อให้ผู้ประกอบการเว็บที่ไม่เหมาะสมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหันมาทำเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเหมาะสมและมาตรการในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น การสัมมนาสิทธิและทรัพย์สินทางปัญญา โครงการ thaicleannet.com เป็นต้น

เว็บไซต์อินเทอร์เน็ตสีขาวเพื่อเยาวชน thaicleannet.com

เว็บไซต์ Thaicleannet.com เป็นโครงการที่ทางสมาคมผู้ดูแลเว็บไซต์ไทยจัดทำร่วมกับสสส.(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ) ด้วยเล็งเห็นว่า ปัญหาที่เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันมีอย่างกว้างขวาง และต้องการความเร่งด่วนในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาถูกลามมากขึ้น ตลอดจนการแก้ปัญหาทำได้ยากเพราะความที่อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายระดับโลกซึ่งไม่มีใครเป็นเจ้าของโดยรวม บางครั้งต้นตอของปัญหาที่มาถึงผู้ใช้ อาจเกิดในประเทศอื่นซึ่งอยู่นอกขอบเขตอำนาจศาลของประเทศไทยก็ได้ ในขณะที่ ผู้ปกครองในปัจจุบันคือ ตามลูกไม่ทัน เมื่อรู้ว่าอินเทอร์เน็ตมีปัญหา แต่ก็ขาดแหล่งที่จะรวมข้อมูลที่จะได้เข้าไปศึกษาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน รวมถึงกระแสภัยอินเทอร์เน็ตที่มีมากขึ้นเรื่อยๆจากที่สื่อมวลชนรายงาน หลายฝ่ายพบว่าปัญหาระดับนี้ไม่อาจจะพึ่งพาหน่วยงานรัฐเพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งให้ดูแลได้อย่างทั่วถึง สิ่งสำคัญคือการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนซึ่งถือว่าการแก้ปัญหาเชิงรุก ซึ่งเว็บไซต์ Thaicleannet จะเข้าไปมีบทบาทในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้³³

³³ อ้างอิงจากการสัมภาษณ์ ปรมศรวิ มินศิริ อุปนายกสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย ผู้จัดการโครงการ http://www.thaicleannet.com/modules.php?name=tcn_stories_view&sid=25

1. เป็นศูนย์ข้อมูล (Resource Center) ด้านภัยอินเทอร์เน็ตและการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างถูกวิธี
2. สร้างเครือข่าย(Network) ระหว่างผู้ที่มีส่วนใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อเยาวชน ได้แก่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ นักสื่อสารมวลชน ศิลปิน ดารา ดีเจ เว็บไซต์เตอร์ ฯลฯ
2. เป็นศูนย์กลางรวบรวม "ความรู้" ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจให้กลุ่มเป้าหมายนำไปใช้สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนได้อย่างถูกต้อง และเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตที่รวบรวมความรู้ไว้ได้อย่างดี มีการจัดหมวดหมู่และออกแบบหน้าจอติดต่อกับผู้ใช้ (User Interface) ที่ใช้ง่าย จะทำให้การสืบค้นความรู้เป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็วในทีเดียว (One Stop Shopping) ทำให้ความรู้นั้นสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ที่ถูกต้อง ก็จะนำไปสู่การเชื่อมขั้วต่างเพื่อสร้างเครือข่าย ขยายองค์การภาคีออกไปได้อย่างสะดวกในอนาคต

สำหรับแนวทางในอนาคตในการกำกับดูแลเนื้อหาของเว็บไซต์ ทางชมรมเว็บไซต์เตอร์ได้มีการให้รางวัลตอบแทน คือการจัดทำสัญลักษณ์รับรอง (trust mark) สำหรับเว็บไซต์ที่มีการดูแลเนื้อหาเว็บไซต์เป็นอย่างดี และเมื่อมีเว็บไซต์อยู่ในเครือข่ายมากเพียงพอ ก็จะมีการจัดทำทะเบียนเว็บไซต์ที่ได้รับสัญลักษณ์ (trust mark) เพื่อนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชน เช่นในงานสัมมนาของกลุ่มผู้ประกอบการ เป็นต้น

นอกจากนั้นสมาคมผู้ดูแลเว็บไทยยังได้วางแนวทางเพิ่มเติมเพื่อแก้จุดบกพร่องในเรื่องขอบเขตของการกำกับดูแลเนื้อหาของสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยที่จำกัดอยู่แค่เว็บไซต์ภายในประเทศโดยการวางนโยบายในการสร้างเครือข่ายกับองค์กรผู้ดูแลเว็บไซต์อื่น ๆ ทั่วโลกเมื่อทางสมาคมมีความเข้มแข็งพอในอนาคตอีกด้วย³⁴

2.1.2 ชมรมเว็บไซต์เตอร์ภูเก็ต-อันดามัน :กระบวนการกำกับดูแลในระดับท้องถิ่น

ชมรมเว็บไซต์เตอร์ภูเก็ต-อันดามันถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2544 จากแนวคิดของกลุ่มเว็บไซต์เตอร์ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกของชมรมผู้ดูแลเว็บไทยแต่มีปัญหาเรื่องระยะทางทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของทางชมรมผู้ดูแลเว็บไทยได้ จึงได้คิดที่จะรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และข้อมูลข่าวสารทางด้านอินเทอร์เน็ตภายในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดตรัง กระบี่ นครศรีธรรมราช พังงา ด้วยกันเอง โดยอาศัยที่ทางสมาชิกมีราย

³⁴ สัมภาษณ์ ศิวินทร์ เขาวรียวงศ์, รองเลขาธิการสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย, 28 ตุลาคม 2546.

การวิทยุเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ 2 สถานี การติดต่อประชาสัมพันธ์ชมรมฯ จึงทำได้โดยง่าย

ชมรมเว็บมาสเตอร์ภูเก็ต-อันดามัน มีวัตถุประสงค์บางประการในการจัดตั้งชมรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมของเหล่าสมาชิก ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมวิชาชีพผู้ดูแลและพัฒนาเว็บและยกระดับสมาชิกของชมรมให้สูงขึ้นทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวิชาการ และ จริยธรรม
2. ผดุงไว้ซึ่งมาตรฐานอันดีงามและการบำเพ็ญตนของสมาชิกให้เป็นไปตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ
3. เป็นศูนย์กลางเพื่อประสานงานให้เกิดผลที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของสังคมสารสนเทศรวมทั้งคุ้มครองผู้บริโภคด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมความสามัคคีและกิจกรรมสาธารณกุศลในหมู่สมาชิก

ปัจจุบันชมรมมีสมาชิกประมาณ 170 คน สมาชิกของชมรมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

ก. สมาชิกสามัญ ได้แก่ เจ้าของเว็บไซต์หรือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายและรูปแบบเพื่อการจัดทำเว็บไซต์ ทั้งนี้ให้หมายรวมถึงผู้แทนเว็บไซต์ที่เจ้าของเว็บไซต์ได้ลงนามรับรองแล้ว และนักพัฒนาเว็บไซต์ สามารถเป็นคณะกรรมการชมรมได้

ข. สมาชิกวิสามัญ ได้แก่ บุคคลทั่วไป รวมทั้งนิสิตนักศึกษาที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม

ค. สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการบริหารชมรม มีมติเชิญเป็นสมาชิกด้วยคะแนนเสียง เป็นเอกฉันท์

แนวทางในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของชมรมที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือการกำกับดูแลกันเองของผู้ดูแลเว็บไซต์ที่อยู่ในเขตพื้นที่ภูเก็ตและจังหวัดใกล้เคียง โดยกรรมการ 7 คน จะทำหน้าที่ในการสอดส่องเว็บที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมหรือเมื่อได้รับแจ้งจากบุคคลต่าง ๆ ก็จะมีการตักเตือนไปยังเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางอีเมล ซึ่งการควบคุมดังกล่าวทำได้โดยง่ายเนื่องจากผู้จัดทำเว็บไซต์ส่วนใหญ่จะรู้จักและอยู่ในวงการเดียวกัน นอกจากนั้นชมรมมีตำรวจเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ดังนั้นหากมีปัญหาเกิดขึ้นเมื่อได้รับการตักเตือนส่วนใหญ่ก็จะทำการแก้ไขโดยทันที

นอกจากการแก้ไขปัญหานี้ที่เกิเกิดขึ้นแล้วทางชมรมยังมีการรณรงค์ให้ความรู้และปลูกฝังการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีคุณค่าในระดับครอบครัวจากแนวคิดพื้นฐานที่ว่าครอบครัวเป็นพื้นฐานที่สำคัญ แม้แต่ตัวเว็บมาสเตอร์ที่ผลิตเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมก็เนื่องมาจากพื้นฐานทางครอบครัวด้วย ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่พัฒนามาจากแนวคิดนี้ ได้รับการสนับสนุนจากทั้งหน่วยงานเอกชนและภาครัฐ มีการจัดทำเว็บมาสเตอร์สัญจรในเขตพื้นที่ใกล้เคียง และมีการนำแนวคิดโครงการพ่อแม่หนุนอินเทอร์เน็ตจากศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) มาดำเนินการเอง โดยมุ่งหวังที่จะเรียกความเป็นฮีโร่ของผู้ปกครองกลับคืนมา

2.2 การสร้างกลไกการกำกับดูแลเนื้อหาผ่าน เว็บไซต์

นอกจากการควบคุมเนื้อหาต่าง ๆ ของเว็บไซต์ผ่านกระบวนการของชมรมเว็บมาสเตอร์ไทยแล้ว ภายในตัวของเว็บไซต์ต่าง ๆ ยังได้สร้างกลไกในการตรวจสอบเนื้อหาขึ้นในเว็บของตนเอง ซึ่งกลไกเหล่านี้จะเป็นกลไกที่สร้างขึ้นจากเจ้าของเว็บไซต์ที่มีความเข้าใจลักษณะการใช้ประโยชน์ของผู้ใช้บริการมากที่สุด

2.2.1 SiamGuru.com :กลไกของการจัดการเนื้อหา เว็บไซต์สืบค้น (search engine) ชื่อตั้งของไทย

เว็บไซต์ siamguru.com เริ่มก่อตั้งเมื่อต้นปี พ.ศ.2543 ในยุคที่ธุรกิจอินเทอร์เน็ตเฟื่องฟูมากในเมืองไทย และขณะนั้นยังไม่มี search engine ที่ทำจริงจังมากนัก นอกจากตัว search แบบ directory ของ sanook.com เมื่อทาง siamguru.com เริ่มมีทีมงานที่มีความรู้และความพร้อม จึงได้เปิดตัวเว็บ search engine เต็มรูปแบบแห่งแรกของไทยขึ้น โดยให้บริการ search engine ทั้งในรูปแบบของ directory ที่ใช้คนเก็บและจัดหมวดหมู่เว็บไซต์ต่างๆ และแบบ robot ที่ใช้ตัวเทคโนโลยีในการจัดดัชนี (index) ของเว็บไซต์ จากนั้นจึงได้พัฒนาให้มีตัวค้นหาภาพ (search image) เพิ่มเติมขึ้น และมีการนำเทคโนโลยี search engine นั้นมาใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจโดยจำหน่ายให้แก่ลูกค้าองค์กรเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากการใช้งานภายในตัวเว็บไซต์ siamguru.com ตามปกติ

เนื้อหาภายในเว็บไซต์ siamguru.com มีทีมเว็บมาสเตอร์ดูแลและคัดสรรอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมขึ้นหน้าเว็บแต่อย่างใด แต่ในส่วนของ search engine ที่แบ่งได้เป็น 2 ส่วนนั้นส่วนแรกคือส่วนของ directory ที่มีการจัดแบ่งหมวดหมู่เว็บไซต์ต่างๆ ไว้อยู่แล้ว ซึ่งในส่วนนี้ก็จะไม่ปรากฏรายการของเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมอยู่ เมื่อผู้ใช้งานค้น (browse) ก็จะไม่เจอเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม เช่น เว็บไซต์ที่มีเนื้อหาลามก อนาจาร เป็นต้น แต่ในส่วนที่สอง ที่เป็นการ search ด้วย robot นั้น จะยังคงสามารถ search พบเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมเหล่านั้นได้อยู่ ไม่ได้มีการปิดกั้นแต่อย่างใด

ทาง siamguru.com มีทีมงานที่ดูแลเนื้อหาของเว็บ (content) อยู่ 4 คน ทำหน้าที่เตรียมเนื้อหาให้กับเว็บและคอยกั้นกรอง (screen) เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยมีเกณฑ์ในการตัดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมออกคือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์หรือความมั่นคงของชาติ ซึ่งถือเป็นเนื้อหาสำคัญที่ต้องห้ามเป็นอันดับแรกและจะถูกตัดออกแน่นอน เนื้อหาในส่วนที่เป็นเรื่องเพศหรือความรุนแรงซึ่งมีความสำคัญรองลงมา ทางทีมงานก็จะใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจว่าควร

ตัดเนื้อหาเหล่านั้นทิ้งไปหรือยังคงเนื้อหาไว้ บางครั้งการตัดสินใจทำได้ลำบาก เช่นกรณีการนำเสนอบริการในเว็บไซต์ thaisexstory ซึ่งอาจมองได้ทั้งด้านบวกและด้านลบเป็นต้น ทางทีมงานจึงพยายามนำเสนอในระดับที่เหมาะสม ลงเนื้อหาเฉพาะในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงเท่านั้น นอกจากนี้ อาจมีการร้องเรียนมาจากผู้ใช้งานว่าอยากให้ตัดเนื้อหาบางอย่างออกซึ่งทางทีมงานก็จะพิจารณาเป็นกรณีไป

ในปัจจุบัน เมื่อรัฐเข้ามามีบทบาทในการวางมาตรฐานเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมจึงมีการพูดคุยและขอความร่วมมือมากับทาง siamguru.com ให้ช่วยดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้วยเนื่องจากทางรัฐมองว่าผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่มักจะใช้เว็บไซต์ search engine เป็นตัวผ่านอันดับแรกในการค้นหาข้อมูล

2.2.2 pantip.com : กลไกการจัดการเนื้อหาประเภทกระดานแสดงความคิดเห็น

เว็บไซต์ pantip.com ถือกำเนิดขึ้นจากผู้ก่อตั้งคือคุณวันฉัตร ผดุงรัตน์ ในตอนแรกเว็บไซต์ pantip.com จัดทำเป็นรูปแบบแมกกาซีนออนไลน์ (electronic magazine) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลด้านคอมพิวเตอร์ แต่ไม่ได้รับความนิยม ผู้พัฒนาเว็บไซต์จึงได้ทำการปรับปรุง เพิ่มความน่าสนใจโดยนำระบบ interactive เข้ามาใช้ จากนั้นเว็บไซต์ได้ขยายตัวกลายเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ และจากความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ก็ขยายไปสู่เรื่องการเมืองและเรื่องอื่นๆ ที่น่าสนใจในการแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน จนกระทั่งกลายมาเป็นเว็บบอร์ด pantip ที่บรรจุด้วยเนื้อหาที่หลากหลาย เป็นเวทีให้ผู้ใช้งานเข้ามาตั้งกระทู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เนื่องจาก pantip.com เป็นเว็บไซต์กระดานข่าวจึงไม่มีเนื้อหา (content) เป็นของตนเองเท่าใดนัก การดูแลหลักจึงตกอยู่ที่กระดานข่าวซึ่งทางทีมงานเว็บไซต์ pantip.com มีกลไกการดูแลเนื้อหาต่างๆ ดังนี้

1. การใช้โปรแกรมกั้นกรอง

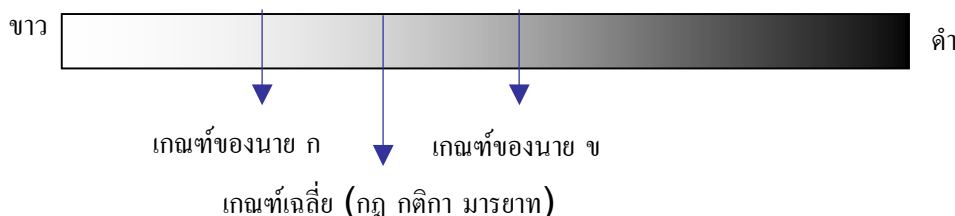
ทาง pantip.com ใช้โปรแกรมกั้นกรอง โดยใช้การกำหนด คำหรือกลุ่มคำที่ต้องการปิดกั้น (key word) เน้นเฉพาะคำหยาบ คำที่มีนัยยะไม่สุภาพหรือแสดงนัยทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง การโพสต์ข้อความใดๆ จึงจะถูกกั้นกรองก่อนขึ้นแสดงบนเว็บไซต์อยู่แล้ว แต่การป้องกันในลักษณะนี้ก็ช่วยได้ในระดับเบื้องต้นเท่านั้น เนื่องจากผู้ที่ต้องการโพสต์สามารถหลีกเลี่ยงไปใช้คำที่ใกล้เคียงแทน และเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมนั้นก็ไม่ได้จำกัดอยู่แค่คำหยาบเท่านั้น แต่มักมาในรูปแบบของการวิพากษ์วิจารณ์บุคคล หรือเป็นข้อคิดเห็นที่มีเนื้อหารุนแรงมากกว่า ทาง pantip.com จึงต้องใช้กลไก

ไถ่กันดับต่อมาก็คือ ทีมอาสาสมัครดูแลเนื้อหา ซึ่งกลุ่มอาสาสมัครนี้ก็มาจากผู้ใช้งานกระดานข่าว นั้นเอง

2. การตรวจสอบเนื้อหาภายในกระทู้โดยอาสาสมัครและผู้ให้บริการ

เมื่ออาสาสมัครเจอกระทู้ที่มีเนื้อหาหรือข้อความที่ไม่เหมาะสมก็สามารถแจ้งลบกระทู้ได้ โดยกลุ่มอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนในการดูแลเนื้อหาก็คัดเลือกมาจากสังคมกระดานข่าวนั้นๆ เอง ซึ่งในอนาคตอาจมีการคัดเลือกตัวแทนกลุ่มใหม่ทุกๆ ปี เพื่อให้มาตรฐานมีความทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนั้นทางเว็บไซต์ pantip.com ยังมีส่วนให้สมาชิกหรือผู้ใช้ทั่วไปสามารถแจ้งลบกระทู้ที่ไม่เหมาะสมได้อีกด้วย

สำหรับเกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาภายในเว็บบอร์ดนั้น ทางอาสาสมัครได้ใช้ กฎ กติกา มารยาท (code of conduct)³⁵ ในการเข้าใช้กระดานข่าวอันเป็นหลักพื้นฐานข้อตกลงทั่วไปในการใช้เว็บบอร์ดของ pantip.com มาเป็นเกณฑ์ ซึ่งผู้ใช้กระดานข่าวบางคนอาจเห็นว่าเป็นระเบียบที่เข้มงวดเกินไป และบางคนอาจเห็นว่าหย่อนยานเกินไป แต่จากการสัมภาษณ์เจ้าของเว็บไซต์กล่าวว่าทาง pantip.com พยายามให้สิทธิเสรีภาพแก่ผู้ใช้งานสูงสุดตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของการดูแลในระยะยาว pantip.com พยายามสร้างให้เกิดระบบการกำกับดูแลกันเองภายในชุมชน (self-regulation) อย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งการที่สมาชิกสามารถแจ้งลบกระทู้ได้ก็นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ให้ผู้ใช้งานมีบทบาทในการดูแลเนื้อหาและเมื่อบรรทัดฐานมีความแข็งแกร่งขึ้นในที่สุดกระดานข่าวก็จะสามารถดูแลตัวเองได้ในระยะยาว

3. การติดตามตัวตนของผู้ให้บริการ

กลไกสุดท้ายนี้พัฒนามาจากแนวคิดของผู้ก่อตั้งเว็บไซต์ที่มองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้งานกระดานข่าวนั้นส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการไม่รู้ตัวตนที่แท้จริงของผู้ใช้งาน แต่เมื่อมีการติดตามตัวตนที่แท้จริงได้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือเพื่อแสดงความรับผิดชอบขั้นพื้นฐาน เนื้อ

³⁵ คู่มือคนทวน ค กฎ กติกา มารยาท ของผู้ให้บริการเว็บไซต์ pantip.com

หาที่โพสต์ขึ้นกระดานข่าวนั้นก็จะมีคุณภาพมากขึ้น ทั้งยังเป็นการให้ความเป็นส่วนตัว (privacy) กับผู้ใช้งานมากขึ้น กล่าวคือผู้ใช้งานคนหนึ่งจะไม่สามารถแอบอ้างชื่อของผู้ใช้งานคนอื่นไปโพสต์(post)กระทู้ได้

ในกรณีที่ผู้เข้ามาในเว็บไซต์ pantip.com ต้องการจะพิมพ์ข้อความลงในเว็บบอร์ดบางเว็บบอร์ด(post) จะต้องทำการลงทะเบียน(register) เสียก่อน โดยการลงทะเบียนมีทั้งแบบชั่วคราวและถาวร สำหรับแบบชั่วคราว ผู้ที่ต้องการจะพิมพ์ข้อความลงในกระดานข่าวต้องทำการลงทะเบียนขอโพสต์ (post) ข้อความชั่วคราวเสียก่อน ซึ่งในการลงทะเบียนจะต้องให้อีเมลที่ใช้ในการติดต่อได้จริงแก่ทาง pantip.com หลังจากนั้นทางเว็บไซต์ Pantip.com จะจัดส่งชื่อ (username) และรหัสผ่าน (password) เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถพิมพ์ข้อความลงในกระทู้ได้เป็นการชั่วคราว สำหรับการลงทะเบียนแบบถาวรนั้น ผู้ที่ต้องการลงทะเบียนประเภทนี้จะต้องสมัครเป็นสมาชิกของเว็บไซต์ pantip.com โดยต้องทำการลงทะเบียนขออีเมลจาก khonthai.com เสียก่อนเพื่อนำมาใช้สมัครสมาชิกประเภทถาวร ซึ่งการขออีเมลจาก khonthai.com นั้นจะต้องให้รายละเอียด ประวัติส่วนตัว อันเป็นการช่วยให้สามารถติดตามได้ว่าสมาชิกคนนั้นมีตัวตนที่ติดตามได้จริง

อย่างไรก็ตาม กลไกลักษณะดังกล่าวยังอยู่ในขั้นตอนของการทดลองใช้ ในอนาคตผู้ก่อตั้งเว็บไซต์จะได้พัฒนาขยายกลไกดังกล่าวให้ครอบคลุมเว็บไซต์ทั้งหมด โดยปลายทางอยู่ที่ผู้ที่ต้องการจะพิมพ์ข้อความลงในกระดานข่าวจะต้องสมัครเป็นสมาชิกทั้งหมด

สำหรับกรณีเกิดการฟ้องร้องกระทู้ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมและมีการพาดพิงถึงตัวบุคคลทาง pantip.com มีการวางขั้นตอนการดูแลส่วนนี้ไว้และหากทางราชการต้องการขอข้อมูลผู้ใช้บริการจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ทาง pantip.com ได้วางไว้³⁶

---

³⁶ คู่มือคนวง ง ขั้นตอนการขอข้อมูลผู้ใช้บริการเว็บไซต์ pantip.com

2.3 การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยชมรมและสมาคมผู้ประกอบการร้าน

อินเทอร์เน็ตคาเฟ่

อินเทอร์เน็ตคาเฟ่เป็นทางผ่านเข้าสู่โลกอินเทอร์เน็ตที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งนอกจากบ้าน สถานการศึกษาและที่ทำงาน เด็กๆ จำนวนมากใช้อินเทอร์เน็ตคาเฟ่เป็นประตูสู่อินเทอร์เน็ตเพราะไม่มีการควบคุมและตรวจสอบเหมือนกับที่บ้านหรือโรงเรียน อินเทอร์เน็ตคาเฟ่จึงกลายเป็นที่จับตามองในฐานะเป็นแหล่งมั่วสุมและเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม แนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาของร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่จึงมุ่งประเด็นไปในเรื่องของเด็กและเยาวชน ตลอดจนการจัดการดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมที่ร้านให้บริการ

การรวมตัวกันของผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ เกิดขึ้นเมื่อประมาณปี 2544 เนื่องจากเกิดปัญหากรณีการตรวจจับร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่กรณีละเมิดลิขสิทธิ์ของบริษัท Microsoft และ BM Media ในระหว่างนั้นเองร้านอินเทอร์เน็ตหลาย ๆ ร้านได้มีการพูดคุยเพื่อช่วยเหลือผ่านกันทางห้องสนทนาจนในที่สุดเกิดการรวมตัวกันของร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ผ่านทางเว็บไซต์ <http://www.2poto.com> และสมาชิกจากเว็บไซต์นี้เองได้แยกตัวออกเป็นชมรมผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ และสมาพันธ์ผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ตแห่งประเทศไทยโดยการแยกตัวออกเป็นชมรมฯ และสมาพันธ์ฯ ดังกล่าวเนื่องจากมีแนวทางจัดการปัญหาบางอย่างไม่สอดคล้องกัน เช่นในกรณีปัญหาลิขสิทธิ์ ทางชมรมฯ มีทัศนคติว่าจะให้ทางรัฐเจรจากับทาง Microsoft แต่ทางสมาพันธ์ฯ และ <http://www.2poto.com> มีความคิดไม่น่าจะมีการเจรจากับ Microsoft ได้ เป็นต้น

การรวมตัวกันของร้านอินเทอร์เน็ตเมื่อช่วงประสบกับปัญหาการตรวจจับลิขสิทธิ์ดังกล่าว จึงเป็นโอกาสอันดีที่ทำให้ร้านอินเทอร์เน็ตพัฒนาตัวเองในฐานะหน่วยหนึ่งที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อสังคมไปพร้อม ๆ กับการประกอบธุรกิจ จากการสัมภาษณ์ทั้งส่วนของชมรมฯ และ เว็บไซต์ <http://www.2poto.com> ต่างกล่าวในลักษณะคล้ายคลึงกันว่าร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่ทุกร้านอยู่ในชุมชน ภาพลักษณ์ของร้านเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ร้านได้รับความไว้วางใจและอยู่ในชุมชนได้³⁷

ดังนั้นจากการสอบถามผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ได้กล่าวว่าร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่แต่ละร้านก็ได้มีการดูแลเกี่ยวกับเนื้อหาและผู้ใช้บริการภายในร้านอยู่แล้วระดับหนึ่ง ก่อนหน้าที่

³⁷ สัมภาษณ์ อำนวย เวียงคำ, ผู้ดูแลเว็บไซต์ <http://www.2poto.com>, 28 พฤศจิกายน 2546 และ สัมภาษณ์ ปรีดา นันต์ธ

นะ กรรมการชมรมผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตแห่งประเทศไทย, 8 พฤศจิกายน 2546

จะมีการกำหนดคุณสมบัติร้านที่ดีหรือโครงการ Good Net อินเทอร์เน็ตคาเฟ่บางร้านได้มีมาตรการในการจัดการดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้วยโปรแกรมกั้นกรอง เช่น การตั้งค่า IE ใน Microsoft ให้ทำการตรวจจับหาคำที่ผิดปกติ เช่น คำว่า sex gf girl เมื่อผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตเข้าเว็บไซต์ที่มีการพาดพิงถึงคำพวกนี้ก็ขึ้นหน้าจอถามรหัสผ่าน (Password) ของผู้ใช้ ซึ่งจะเป็นการกั้นกรองเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมได้ในระดับหนึ่ง และในบรรดาร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่มีจรรยาบรรณอันเป็นพื้นฐานของผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ด้วยกันโดยทั่วไปอยู่แล้ว โดยเมื่อสังเกตเห็นลูกค้าใช้บริการเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมภายในร้านก็จะขอร้องให้งดใช้บริการ

ร้านเน็ตสีขาว (White net)

เมื่อมีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความกังวลใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้เวลาของบุตรหลานไปกับเกมส์ออนไลน์ในร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่มากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในเวลานั้นจึงถูกสังคมมองว่าเป็นแหล่งมั่วสุม และมอมเมาเยาวชน ดังนั้นทาง <http://www.2poto.com> และสมาพันธ์ผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตจึงได้ร่วมกันพัฒนาแนวคิดร้านเน็ตสีขาวขึ้นมา (white net) โดยมีทางชมรมฯ เข้าร่วมโครงการนี้ด้วย โครงการดังกล่าวมีความเชื่อพื้นฐานส่วนหนึ่งว่าร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ควรจัดการแก้ไขปัญหาของร้านด้วยตนเองก่อนที่จะให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือ

อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวขาดผู้สนับสนุนด้านการเงิน สุดท้ายโครงการจึงจบลงที่การนำเสนอคุณสมบัติร้านอินเทอร์เน็ตที่ดีให้แก่สมาชิกทาง <http://www.2poto.com> และสมาพันธ์เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางต่อไป แม้ว่าโครงการจะพัฒนาไปได้แค่คุณสมบัติของร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บ <http://www.2poto.com> ได้กล่าวว่าหากมีผู้สนับสนุนก็ไม่แน่ว่าร้านอินเทอร์เน็ตสีขาวจะออกมาในรูปแบบใด อาจต้องมีผลประโยชน์ทางธุรกิจมาเกี่ยวข้องด้วยก็เป็นได้

คุณสมบัติของร้านอินเทอร์เน็ตสีขาวที่ได้ทำการเผยแพร่ให้แก่ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ทั้งหลายที่สนใจเข้าเป็นสมาชิกได้รับทราบ มีดังนี้คือ³⁸

1. ไม่มีสิ่งเสพติดและอบายมุขในร้าน
2. ไม่มีสื่อลามกอนาจาร
3. ไม่สนับสนุนนักเรียนหนีเรียนมาใช้บริการภายในร้าน

³⁸ ข้อมูลจากการประชุมของสมาพันธ์ ชมรม และเว็บไซต์ 2poto.com เกี่ยวกับโครงการwhite net วันที่ 16 มีค. 46 ณ อาคารปิยวรรณ ทาวเวอร์ ชั้น 6

4. ให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองในทุกกรณี
5. สนับสนุนโปรแกรมลิขสิทธิ์

ส่วนทางชมรม ฯ ได้พัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาภาพลักษณ์ของร้านอินเทอร์เน็ต โดยหลักการพื้นฐานที่แตกต่างไปจากทางโครงการอินเทอร์เน็ตสีขาวโดยอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐเพื่อพัฒนาแนวคิดร้านอินเทอร์เน็ตที่ดีซึ่งสุดท้ายได้พัฒนาไปสู่โครงการ Good Net ที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาแล้วเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้นจะขอกล่าวไปในรายละเอียดขององค์ประกอบผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ดังต่อไปนี้คือ

2.3.1 ชมรมผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ (Internet Entrepreneur of Thailand : Good Net ร้านเน็ตที่ดี)

ชมรมผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ถือกำเนิดขึ้นจากการรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในการต่อเรื่องเรื่องลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ ใบอนุญาตขายเทปวีสดูและโทรทัศน์ โดยมีกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อ

- 3.1 เป็นตัวแทนของผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ต และ/หรือเกมส์คอมพิวเตอร์เพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของสมาชิก
- 3.2 ส่งเสริมให้มีรูปแบบร้านอินเทอร์เน็ตและเกมส์คอมพิวเตอร์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย
- 3.3 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและเป็นไปในแนวทางที่สร้างสรรค์สังคม
- 3.4 ให้ความรู้ทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบ การร้านอินเทอร์เน็ต และเกมส์คอมพิวเตอร์ แก่สมาชิก และบุคคลทั่วไป
- 3.5 เป็นศูนย์กลางระหว่างสมาชิกกับองค์กรอื่น ๆ ในกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและสังคม
- 3.6 เป็นแหล่งข้อมูลสนับสนุนในการพัฒนาความรู้ทางด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศให้กับประชาชน
- 3.7 เพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำต่างๆแก่สมาชิก
- 3.8 เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และความเห็นที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิก และผู้ที่สนใจ

สมาชิกของชมรมปัจจุบันมีประมาณ 1,000 กว่าคน ลักษณะของสมาชิกแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. สมาชิกกิตติมศักดิ์ คือบุคคลที่คณะกรรมการชมรมมีมติให้รับเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์
2. สมาชิกสามัญ คือสมาชิกที่ประกอบการในประเทศไทยมีหลักฐานเอกสารถูกต้องครบถ้วน ตามข้อกำหนดของชมรมฯ
3. สมาชิกวิสามัญ คือสมาชิกประเภทชมรมของจังหวัด หรือชมรมใด ๆ ที่ประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิก

คณะผู้บริหารงานของชมรมประกอบด้วย

1. ประธานชมรม
2. คณะกรรมการชมรม จำนวน 6 คน
3. คณะบริหารชมรม ได้แก่ รองประธานชมรม เลขานุการชมรม เหรัญญิก
4. ที่ปรึกษาชมรม

แนวทางการมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของชมรมในปัจจุบัน ได้แก่ การเข้าไปมีส่วนร่วมกับโครงการ Good Net ของกระทรวงไอซีที โดยชมรมเข้าไปมีส่วนร่วมคิด และร่วมบริหารโครงการ Good Net

คณะกรรมการ Good Net ประกอบด้วย³⁹

1. ผู้แทนบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)
2. ผู้แทนบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด (มหาชน)
3. ผู้แทน ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
4. ประธานชมรมผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ตแห่งประเทศไทย
5. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจะมีการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

คณะกรรมการ Good Net มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. พิจารณาคำร้องเรียนเกี่ยวกับสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามคู่มือ
2. ตอบรับการเป็นสมาชิก และ เพิกถอนการเป็นสมาชิก
3. เสนอแนะการแก้ไขปรับปรุงคู่มือต่อคณะกรรมการ Good Net
4. กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามคู่มือนี้
5. แต่งตั้งคณะกรรมการ Good Net จังหวัด เพื่อทำหน้าที่ตามที่คณะกรรมการ Good Net มอบหมาย

---

³⁹ ดูรายละเอียดใน <http://www.thainetclub.com> หัวข้อคู่มือ Good Net

6. ประกาศรายชื่อสมาชิก พร้อมทั้งตั้ง
7. ประกาศกำหนดอัตราค่าบริการ

โครงการ Good Net มีหลักการสำคัญในการกำหนดลักษณะสถานที่ประกอบบริการ ดังนี้

1. สถานที่ประกอบบริการได้แก่อาคารเช่าเช่าหรือเช่าเหมา ห้องเช่า ทุกตำแหน่งที่ตั้งของอาคารต้องเป็นเช่า
2. มีแสงสว่างเพียงพอ และเปิดประตูไขว้ไขว้ไขว้ไขว้ไขว้ไขว้
3. บริเวณให้บริการต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่
4. อาคารที่ใช้บริการต้องมีระบบแจ้งเหตุภัยพิบัติที่มีระบบแจ้งเตือนภัย (Good Net) มีแผน
ได้ไว้ แผนฉุกเฉินจากคณะกรรมการ (Good Net)
5. มีมาตรการถ่ายเทได้สะดวก
6. มีพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น
7. ภายในสถานที่ให้บริการต้องสะอาด ไม่มีสิ่งของหรือสิ่งของที่ทำให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
8. ผู้ประกอบกิจการต้องปฏิบัติตามระเบียบและระเบียบของกรมการ และระเบียบกรมการ
(1) สรรหา ที่คณะกรรมการ (Good Net) กำหนด
(2) สรรหา ที่คณะกรรมการ (Good Net) กำหนด
(3) เครื่องแบบ ที่คณะกรรมการ (Good Net) กำหนด

กล่องข้อความที่ 4

นอกจากนั้นยังมีการกำหนดเงื่อนไขการให้บริการ ดังนี้

1. ให้บริการเฉพาะซอฟต์แวร์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
2. ไม่อนุญาตให้นักเรียนในเครื่องแบบตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ถึง ระดับมัธยมศึกษา ใช้บริการก่อนเวลา 14.00 นาฬิกา โดยไม่มีผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ร่วมอยู่ด้วย
3. ไม่อนุญาตให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ใช้บริการหลังเวลา 22.00 นาฬิกา โดยไม่มีผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ร่วมอยู่ด้วย
4. ไม่จำหน่ายบุหรี่ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และสารเสพติดทุกชนิด
5. ไม่อนุญาตให้สูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และสารเสพติดทุกชนิด ในบริเวณที่ให้บริการ
6. ไม่ให้บริการเล่นเกมที่ใช้แผ่นซีดี
7. ต้องให้บริการอินเทอร์เน็ต ตลอดเวลาที่เปิดทำการ
8. กำหนดอัตราค่าบริการที่เป็นธรรมและ ตามที่คณะกรรมการ Good Net กำหนด

9. สนับสนุนให้ใช้ซอฟต์แวร์เพื่อการศึกษา
10. อนุญาตให้นำเด็กใช้เครื่องคอมพิวเตอร์นานเกินสมควร
11. อนุญาตให้นำนักเรียนใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในระหว่างช่วงเวลาเรียน

จากการกำหนดลักษณะสถานประกอบการ (ดูกล่องข้อความที่ 4) จะทำให้ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ที่เข้าร่วมโครงการเป็นสถานที่ที่มีความโปร่งใสมากขึ้น ช่วยลดปัญหาการใช้บริการเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมของผู้ใช้บริการเนื่องจากสามารถมองเห็นคอมพิวเตอร์ทุกตัวในร้านได้อย่างชัดเจน อีกทั้งในด้านเงื่อนไขการบริการยังมีการควบคุมผู้ใช้บริการที่เป็นเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าใช้บริการนานหรือในเวลาที่ไม่เหมาะสม และมีการสนับสนุนการใช้ซอฟต์แวร์เพื่อการศึกษา⁴⁰ อันเป็นการขยายทางเลือกในการให้บริการเนื้อหาที่เหมาะสมแก่ผู้ใช้บริการ

2.3.2 สมาพันธ์ผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ตแห่งประเทศไทย

สมาพันธ์ผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ตแห่งประเทศไทยเกิดจากการรวมตัวกันของร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในปี พ.ศ. 2544 เพื่อต่อรองเกี่ยวกับเรื่องลิขสิทธิ์ สมาชิกหลักของสมาพันธ์จึงประกอบด้วยร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ โดยแบ่งออกเป็นร้านที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตอย่างเดียว ร้านที่ให้บริการอินเทอร์เน็ต และเกม และร้านที่ให้บริการเกมอย่างเดียว ในส่วนของคณะกรรมการของสมาพันธ์ได้รับการคัดเลือกมาจากสมาชิกแบ่งออกเป็นภาคต่าง ๆ ได้แก่ กรุงเทพฯ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ มีหน้าที่ช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่สมาชิกในภาคนั้น ๆ

แนวทางในการกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตปัจจุบันของสมาชิกสมาพันธ์ เป็นไปในลักษณะการช่วยดูแลผู้ใช้บริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน เช่น ไม่ให้มีการเปิดเว็บไซต์ลามกอนาจารภายในร้าน ไม่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าร้านหลังจาก 22.00 น.

ในด้านความร่วมมือกับโครงการ good net ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทางสมาพันธ์ไม่ได้มีการเข้าร่วมโครงการแต่ทำหน้าที่เสนอความเห็นร้านอินเทอร์เน็ตที่ดี และส่งผ่านข่าวสารการสมัครโครงการ good net ให้สมาชิกทราบ โดยเกณฑ์ที่นำเสนอต่อกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่พัฒนามาจากความคิดเห็นของกรรมการสมาพันธ์

⁴⁰ ซอฟต์แวร์การศึกษาได้รับการสนับสนุนจากสมาคมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทยในการรวบรวมบริษัทซอฟต์แวร์ทางการศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้ร้านในโครงการ Good Net ใช้ซอฟต์แวร์การศึกษาในราคาพิเศษ โดยผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตในโครงการ Good Net ที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์มากกว่า 20 เครื่อง ต้องมีซอฟต์แวร์ของสมาคมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทย

ทั้งในกรุงเทพฯภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ และนำเสนอต่อสมาชิกผ่านทางเว็บไซต์ของสมาพันธ์ <http://www.vrgodgame.com> มีรายละเอียดดังต่อไปนี้⁴¹

1.เวลาทำการ

- ให้บริการสำหรับประชาชนทั่วไปได้ ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง (ไม่กำหนดเวลาปิด-เปิด)
- ให้บริการ สำหรับ ผู้ที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ไม่เกินเวลา 22.00 น (ยกเว้น จะได้รับการอนุญาต จากผู้ปกครอง เป็นลายลักษณ์อักษร)
- ให้บริการ สำหรับเด็กและเยาวชน มีอายุไม่เกิน 15 ปี ตั้งแต่เวลา 13.00 น ถึงเวลา 22.00 น. (ยกเว้น วันหยุดเรียนของสถานศึกษา และ การใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อการ ศึกษา)

2.สถานที่ประกอบการ

- สถานที่ ต้องมีความสะอาด ไม่แออัด มีแสงสว่างเพียงพอ
- มีความปลอดภัย โดยเฉพาะความปลอดภัยในด้านกระแสไฟฟ้า
- มีห้องน้ำไว้บริการ ตามความเหมาะสม
- ปลอดภัยจากมลภาวะทางเสียง

3.คุณสมบัติอื่นๆ

- ต้องจดทะเบียนกับทางราชการอย่างถูกต้อง
- ให้บริการ และใช้โปรแกรมซอฟต์แวร์ที่มีลิขสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย
- ให้บริการ สำหรับด้านการศึกษา เทียบเท่า การให้บริการทางด้านเกมส์คอมพิวเตอร์ (กรณี ให้บริการทั้งสองประเภท)
- ดูแล และสอดส่อง ไม่ให้เด็กและ เยาวชน ใช้บริการนานเกินสมควร
- ไม่สนับสนุน ให้เด็ก และเยาวชน ที่หนีเรียน มาใช้บริการ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม
- ไม่มีสิ่งเสพติด ของมีเงินเมา หรืออบายมุขใดๆอยู่ในสถานประกอบการ
- ไม่อนุญาตให้มีการสูบบุหรี่ ในสถานประกอบการ
- ไม่มีสื่อลามกอนาจารใดๆ ในสถานประกอบการ
- ไม่ให้มีการพนัน เกิดขึ้น ในสถานประกอบการ

⁴¹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน <http://www.vrgodgame.com>

- มีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และให้ความร่วมมือกับ ผู้ปกครอง/โรงเรียน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
- เป็นแหล่งสนับสนุนการศึกษา และค้นคว้าหาความรู้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป

2.3.3 เว็บไซต์ <http://www.2poto.com> : เว็บไซต์โพโต้กับวิสัยทัศน์ของคนรุ่นใหม่อินเทอร์เน็ตวิถีชีวิตคนไซเบอร์

เว็บไซต์ <http://www.2poto.com> ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2544 โดยผู้ดูแลเว็บไซต์ คือ คุณอำนาจ เวียงคำ เพื่อเป็นแหล่งรวมผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เว็บไซต์ <http://www.2poto.com> โดยประเด็นหลักที่รุนแรงที่เป็นปัจจัยหลักให้เกิดการรวมตัวกันขึ้นผ่านเว็บไซต์ ก็คือปัญหาในเรื่องลิขสิทธิ์ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น

ในด้านมาตรการการกำกับดูแลเนื้อหานั้น นอกจากมาตรการที่กล่าวมาแล้วในขั้นต้นคือการจัดทำโครงการ white net แล้ว ทางเว็บไซต์ได้จัดให้มีส่วนเว็บบอร์ดมูมมีดของไซเบอร์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับภัยของอินเทอร์เน็ตแก่ผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่เพื่อนำไปใช้ในการสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนที่เข้ามาใช้บริการได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งทางผู้ดูแลเว็บไซต์กล่าวว่า หากมีการพิมพ์เนื้อหาไปติดบนบอร์ดภายในร้านก็จะเป็นการช่วยเผยแพร่และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีว่าร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ก็มีส่วนในการระวังดูแลความปลอดภัยในเรื่องนี้ด้วย

นอกจากนั้นทางเว็บไซต์ยังมีโปรแกรมที่ช่วยควบคุมการทำงานของเครื่อง PC ให้ดาวน์โหลดโดยไม่เสียค่าบริการใด ๆ อันได้แก่ โปรแกรม NetCost ซึ่งเป็นโปรแกรมสำหรับตัวเซิร์ฟเวอร์ โดยทำงานร่วมกับโปรแกรม NetClient ที่ติดตั้งในเครื่องลูกข่าย ทำหน้าที่ช่วยนับชั่วโมงและคิดราคาลูกข่ายเป็นหลัก แต่โปรแกรมนี้นี้ยังมีความสามารถในการตรวจสอบการใช้งานในเครื่องลูกข่ายช่วยป้องกันการเล่นเกมก็ได้ นอกจากนี้ยังมีโปรแกรม PcLock และ AppLock ที่ใช้ควบคุมการทำงานของเครื่อง pc ป้องกันการเรียกใช้โปรแกรมที่ไม่ต้องการได้

2.4 การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider)

ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในเชิงพาณิชย์ (Internet Service Provider หรือISP) รวมทั้งสิ้น 19 ราย ได้แก่

1. บริษัท ทรู คอมมูนิเคชั่นส์ เซอร์วิสเซส (ประเทศไทย)
2. บริษัท เคเอสซี คอมเมอร์เชียล อินเทอร์เน็ต จำกัด
3. บริษัท อินโฟแอส จำกัด
4. บริษัท ชมะนันท์ เวิลด์เน็ต จำกัด
5. บริษัท ซีเอส ล็อกซอินโฟ จำกัด⁴²
6. บริษัท ดาต้าลายไทย จำกัด
7. บริษัท ฟาร์อีสต์ อินเทอร์เน็ต จำกัด
8. บริษัท รอยเน็ต อินเทอร์เน็ต จำกัด
9. บริษัท ล็อกซเลย์ อินฟอร์เมชัน เซอร์วิสเซส จำกัด
10. บริษัท เวิลด์เน็ต แอนด์ เซอร์วิสเซส จำกัด
11. บริษัท อินเทอร์เน็ต เซอร์วิสเซส โพรไวเดอร์ จำกัด
12. บริษัท สามารถอินโฟเน็ต จำกัด
13. บริษัท อินเทอร์เน็ต ประเทศไทย จำกัด
14. บริษัท อีซีเน็ต จำกัด
15. บริษัท เอเชียอินโฟเน็ต จำกัด
16. บริษัท เอเน็ต จำกัด
17. บริษัท ไอเดียเน็ต จำกัด
18. บริษัท ไออีซี อินเทอร์เน็ต (ไอเน็ต) จำกัด
19. Internet Services Center, กองสื่อสารข้อมูลการสื่อสารแห่งประเทศไทย

ลักษณะการให้บริการของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในเชิงพาณิชย์ มีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งรองรับกับความต้องการของผู้ใช้ที่แตกต่างกัน มีทั้งรูปแบบส่วนบุคคล ซึ่งจะให้บริการกับประชาชนทั่วไปที่ความต้องการใช้งานอินเทอร์เน็ต และบริการในรูปแบบขององค์กร หรือบริษัท ซึ่งให้บริการกับบริษัทห้างร้าน หรือองค์กรต่าง ๆ ที่ต้องการให้พนักงานในองค์กรได้ใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

---

⁴² เกิดจากการรวมกันของซีเอสและล็อกซอินโฟ

ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกรายจะต้องได้รับสิทธิการให้บริการจากกสท. ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่ทำการผูกขาดการให้บริการวงจรอินเทอร์เน็ตต่างประเทศ และทุกรายต่างมีกสท. เข้าไปถือหุ้นด้วยอย่างน้อยร้อยละ 35 ซึ่งทำให้ กสท.มีอำนาจในการเข้าไปกำกับดูแลผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตได้ง่ายและต่อกรณีการวางมาตรฐานในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตก็เช่นเดียวกัน

สำหรับการดำเนินการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทั้ง 19 รายมีลักษณะสรุปโดยรวมดังตารางหน้าถัดไป

ชื่อบริษัท	การปิดกั้นเว็บไซต์ตามรายชื่อ ของกระทรวงไอซีที		การปิดกั้นเว็บไซต์หรือกั้น กรองเพิ่มเติมจากรายชื่อ กระทรวงไอซีที		การให้บริการ hotline แจ้งเนื้อ หาที่ไม่เหมาะสม		การระบุในสัญญาบริการลูกค้าว่า ไม่ให้ใช้อินเทอร์เน็ตไปใน ทางที่ไม่เหมาะสม	
	บุคคล	องค์กร	บุคคล	องค์กร	hotlineเฉพาะ	ผ่านส่วนรับ แจ้งอื่น	บุคคล	องค์กร
บริษัท ริช คอมมูนิเคชั่นส์ เซอร์วิส เซส (ประเทศไทย) จำกัด	☒	X	☒	X	X	X	X	X
บริษัท เคเอสซี คอมเมอร์เชียล อินเทอร์เน็ต จำกัด	■	■	☐	■	☐	■	X	X
บริษัท อินโฟร์ แอดเซส จำกัด	■	■	☐	☐	☐	☐	X	X
บริษัท ชมนันทน์ เวิลด์เน็ต จำกัด	■	■	☐	■	☐	☐	X	X
บริษัท ซีเอส ล็อกซอินโฟ จำกัด	■	●	X	■	☐	■	X	X
บริษัท ดาต้าลายไทย จำกัด	X	X	X	X	X	X	X	X
บริษัท ฟาร์อีสต์ อินเทอร์เน็ต จำกัด	■	■	☐	■	☐	■	X	X
บริษัท รอยเน็ต อินเทอร์เน็ต จำกัด	■	■	☐	■	☹	■	■	■
บริษัท ล็อกซเลย์ อินฟอร์เมชั่น เซอร์วิส จำกัด	■	■	☐	■	☐	☐	X	X
บริษัท เวิลด์เน็ตแอนด์เซอร์วิส จำกัด	■	■	X	X	☐	☐	X	X
บริษัท อินเทอร์เน็ต เซอร์วิส โพรวายเดอร์ จำกัด	■	■	☐	☐	☐	☐	X	X
บริษัท สามารถอินโฟเน็ต จำกัด	■	■	■	■	☐	■	■	■
บริษัท อินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด	■	■	X	X	X	X	X	X
บริษัท อีซีเน็ต จำกัด	■	☒	☐	☒	☐	☐	☐	☒
บริษัท เอเชียอินโฟเน็ต จำกัด	■	■	X	X	☐	☐	X	X
บริษัท เอเน็ต จำกัด	■	■	☐	■	☐	■	☐	☐
บริษัท ไอเดียเน็ต จำกัด	■	■	☐	☐	☐	☐	X	X
บริษัท ไอซีซี อินเทอร์เน็ต (ไอเน็ต) จำกัด	■	■	☐	■	☐	☐	☐	■
Internet Services Center กองสื่อสารข้อมูลการสื่อสาร	■	■	■	■	■	☐	X	X

X ไม่มีข้อมูล ■ มีการดำเนินการ ● มีการดำเนินการบางส่วน ☹ เคยมีแต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว ไม่มีการดำเนินการ ไม่มีบริการอินเทอร์เน็ตสำหรับบุคคลหรือองค์กรอย่างใดอย่างหนึ่ง

ตารางที่ 3 แสดงมาตรการในการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมของ ISPs

จากการพิจารณาตามตารางที่ 3 แนวทางหลักในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ปัจจุบันคือการปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมตามรายชื่อเว็บไซต์ของคณะ Cyber Inspector สังกัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งการปิดกั้นดังกล่าวให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกรายจะต้องปฏิบัติตามมิฉะนั้นทางกสท.จะดำเนินการเพิกถอนสัมปทานผู้ให้บริการที่ไม่ปฏิบัติตาม และส่วนใหญ่สำหรับกรณีบุคคลทั่วไปทางผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจะไม่มีกัการปิดกั้นเพิ่มเติมจากรายชื่อของคณะ Cyber Inspector นอกจากกรณีลูกค้าประเภทองค์กรที่แสดงความจำนงค์ขอจัดทำตัวปิดกั้นเป็นพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากอาจทำให้ผู้ใช้บริการเปลี่ยนไปใช้บริการของเจ้าอื่นที่ไม่ได้มีการปิดกั้นแทน⁴³ และทั้ง ๆ ที่แนวทางการปิดกั้นดังกล่าวมีผลบังคับใช้สำหรับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) ทุกรายและเจ้าหน้าที่บริการอินเทอร์เน็ตทุกรายต่างระบุว่ามีการปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมตามรายชื่อจากกระทรวงไอซีที แต่ยังคงมีการกล่าวขานกันว่ามีผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตบางรายยังเปิดให้เข้าใช้บริการเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมได้เป็นปกติ⁴⁴ รวมทั้งผู้ใช้บริการยังสามารถหลบการปิดกั้น proxy server ของทาง ISP ได้โดยการตั้งค่า proxy ที่ไม่มีการ ปิดกั้น (block) เว็บไซต์ได้

นอกจากการปิดกั้นเว็บไซต์แล้ว ก่อนหน้านั้นทางกสท.ยังกำหนดให้เติมข้อความลงในสัญญาระหว่างผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตกับลูกค้าทั้งที่เป็นองค์กรและบุคคลเพื่อระบุหน้าที่รับผิดชอบของลูกค้าในเรื่องของการใช้อินเทอร์เน็ตไปในทางที่ไม่เหมาะสมในแนวทางเดียวกับข้อความที่ปรากฏอยู่ในสัญญาระหว่างการสื่อสารแห่งประเทศไทยกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และสำหรับการเฝ้าระวัง ทางการสื่อสารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ทุกผู้ให้บริการ (ISP) ต้องตั้งเวลาให้ตรงกันเพื่อจะได้ทำการบันทึกข้อมูลการเข้าใช้อินเทอร์เน็ตของลูกค้าเพื่อการสืบจับผู้กระทำผิดจะสามารถทำได้โดยง่ายอีกด้วย ซึ่งจากการสำรวจส่วนใหญ่จะเน้นการทำสัญญากับลูกค้าที่เป็นเอกชนมากกว่าลูกค้าบุคคล

นอกจากแนวทางที่รัฐกำหนดแล้ว ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต คือบริษัท กสท. โทรคมนาคม มีการให้บริการพิเศษชุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต (internet kit) cleannet สำหรับเด็กและเยาวชน โดยผู้ใช้งานจะสามารถเข้าได้เฉพาะเว็บไซต์ในประเทศไทยที่คัดเลือกมาแล้วว่ามีเนื้อหาเหมาะสมเท่านั้น⁴⁵ และกรณีการร้องเรียนเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมทางผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ไม่ได้มี

⁴³ สัมภาษณ์ ตฤณ ตันตพรเศรษฐี, กรรมการผู้จัดการบริษัทอินเทอร์เน็ตประเทศไทยจำกัด, 13พฤศจิกายน 2546 .

⁴⁴ ความคิดเห็นจากการสุบการเสวนาเรื่องธุรกิจบนระบบอินเทอร์เน็ต : ศึกษากรณีประกอบธุรกิจสื่อลามกบนอินเทอร์เน็ต ของ ศูนย์วิจัย คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทางเว็บเพจ http://thailandkid.com/01_b/webboard/show.php?Category=&No=825

⁴⁵ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ <http://www.cat.net.th/cleannet/>

ศูนย์เฉพาะโดยตรงแต่จะเป็นการรับแจ้งผ่านฝ่ายที่คอยตอบคำถามผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของบริษัท ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ฝ่ายบริการลูกค้าทั่วไป (customer service) และฝ่ายดูแลลูกค้าเชิงเทคนิค (technical support)

แนวทางต่อมาของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ริเริ่มจัดทำคือการสร้างความรู้เท่าทันสื่อให้แก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ตัวอย่างแรกคือ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตเพื่อประเทศไทย ซึ่งมูลนิธิดังกล่าวถือกำเนิดจากแนวคิดของผู้บริหาร Internet Thailand ที่ปรารถนาจะคืนกำไรให้แก่สังคม โดยมูลนิธิฯ มีการเน้นด้านการอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในแง่การใช้ประโยชน์และโทษภัยของอินเทอร์เน็ตแก่ประชาชนทั่วไป โครงการที่เพิ่งจัดอบรมผ่านไปได้แก่ โครงการ กิจกรรมฝึกอบรม ครอบครัวอินเทอร์เน็ต หรือ Cyber Parents มีการอบรมความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ตและการใช้งาน

ผู้บริหารมูลนิธิปัจจุบันประกอบด้วย

4. ดร.ไพรัช ธัชยพงษ์ ผู้อำนวยการสวทช. ทำหน้าที่ประธานมูลนิธิฯ
5. คุณตฤณ ตัณฑะเศรษฐี กรรมการผู้จัดการบริษัทอินเทอร์เน็ตประเทศไทย ทำหน้าที่ กรรมการมูลนิธิฯ
6. ดร.ทวีศักดิ์ กออนันตกูล ผู้อำนวยการเนคเทค ทำหน้าที่กรรมการมูลนิธิฯ

นอกจากนั้น บริษัท ซีเอส ล็อกซอินโฟ จำกัด (มหาชน) (CS LOXINFO) ยังได้จัดทำโปสเตอร์ “กฎเหล็กป้องกันภัยล่อลวงออนไลน์” เพื่อร่วมรณรงค์สนับสนุนโครงการอินเทอร์เน็ตสีขาวเพื่อเยาวชนของสมาคมผู้ดูแลเว็บไทยที่มีความประสงค์ให้เยาวชนตระหนักถึงภัยจากการติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตและรู้จักแนวทางในการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น โดยนำเสนอในรูปแบบของการ์ตูน “อาวัฒน์” หรือนายวัฒน์ เพ็ชรสุวรรณ นักเขียนการ์ตูนชั้นนำของเมืองไทย

อย่างไรก็ดี สำหรับจุดยืนของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้บริการรายหนึ่งมองว่าผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเป็นแค่ทางผ่านในการเชื่อมต่อเข้าสู่อินเทอร์เน็ตไม่ใช่ผู้สร้างเนื้อหาแต่อย่างใดดังนั้นผู้ให้บริการไม่มีอำนาจตัดสินว่าเว็บไซต์ใดเหมาะสมหรือทำการปิดกั้นเว็บไซต์ใดๆ

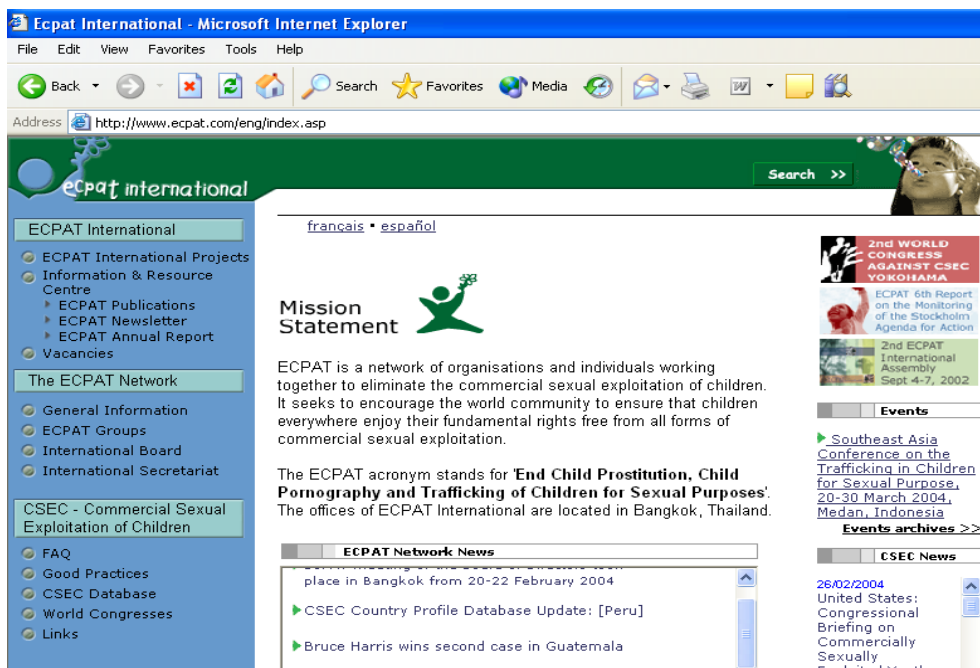
2.5 การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Network Provider)

บทบาทในด้านมาตรการในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เห็นได้ชัดเจนคือ บทบาทของหน่วยงานกสท. โทรคมนาคม และบริษัทเทเลคอม เอเชีย จำกัด (มหาชน) โดยบทบาทของกสท.ในฐานะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงไอซีทีจึงต้องทำการตอบสนองต่อมาตรการต่าง ๆ ของกระทรวงไอซีที เช่นกรณีความร่วมมือในการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมผ่านทาง ISPs การให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่คณะทำงาน Cyber Inspector การออกชุดอินเทอร์เน็ต Cleannet เป็นต้น

ในส่วนของบริษัทที่เอนันพบว่า บริษัทได้มีแนวทางในการสนับสนุนด้านการรณรงค์ต่าง ๆ เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต เช่น การสนับสนุนด้านเงินทุนแก่โครงการพ่อแม่หนูอินเทอร์เน็ตของเนคเทค เป็นต้น

3. การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาคประชาสังคม

3.1 End Child Prostitution and Trafficking of Children for Sexual Purposes (ECPAT) : องค์การพัฒนาเอกชนต่างประเทศที่มีบทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาในสื่ออินเทอร์เน็ต

งานของ ECPAT เน้นภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับเด็กจากสื่อทางอินเทอร์เน็ต ใน 4 ประเภทดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ต เช่นเนื้อหาที่มีความรุนแรง เนื้อหาลามกอนาจาร
2. การพบปะกับคนที่ไม่เหมาะสมในห้องสนทนาอันจะนำไปสู่การถูกล่อลวงไปในทางที่มีชอบ
3. การเผยแพร่ภาพลามกอนาจารของเด็กทางอินเทอร์เน็ต
4. การค้าประเวณีเด็กโดยอาศัยอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการค้า

ในต่างประเทศ ECPAT มีบทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตอยู่ 4 แนวทาง ได้แก่

1. การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ทาง ECPAT จะเข้าไปมีส่วนในการ lobby กฎหมายเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตให้ขยายความคุ้มครองเด็กให้มากขึ้น
2. รณรงค์ให้มีการจัดตั้งระบบของกรมตำรวจที่มีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะและสามารถที่จะคอยติดตามคดีที่เกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ตได้

3. ธรรมนูญให้ ISP มีการร่างจรรยาบรรณ (code of conduct) เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม

4. ธรรมนูญให้ความรู้ให้การศึกษา แก่เด็ก และผู้ปกครอง

สำหรับกิจกรรมของ ECPAT ในประเทศไทยจะอยู่ในขอบเขตที่แคบกว่าแนวทางที่กล่าวไปข้างต้น ด้วยข้อจำกัดทางกำลังคนและทรัพยากรอุดหนุนอื่น ๆ จึงได้มุ่งเป้าหมายไปในแนวทางการธรรมนูญให้ความรู้ ให้การศึกษาแก่เด็กและผู้ปกครอง โดยกิจกรรมที่ทาง ECPAT ทำจะเน้นไปทางด้านการผลิตสื่อต่าง ๆ เช่น โปสเตอร์ หนังสือคู่มือสำหรับครูในการจัดกิจกรรมฉายซีดีให้เด็กเล็ก คู่มือปกป้องน้องน้อยออนไลน์ที่มีการแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและพิมพ์เผยแพร่ในช่วงเดือน ก.พ. 2545 วีซีดี e-baby ที่นำเสนอวิธีการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับเด็กเวลาที่เล่นอินเทอร์เน็ต คู่มือสถานศึกษาเพื่อการพัฒนา เพื่อให้โรงเรียนทำหลักสูตรการสอนเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งทาง ECPAT จะยังคงยึดแนวทางและมาตรการในการธรรมนูญให้ความรู้ แต่จะมีการขยายกิจกรรมให้กว้างขวางมากขึ้น เช่น การทำเวิร์คชอปกับผู้ปกครอง การธรรมนูญให้โรงเรียนมีระบบอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัย เป็นต้น

3.2 เครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มนักวิชาการไทย

องค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้ามามีบทบาทต่อมาตรการด้านเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญหรือเกี่ยวข้องเป็นพิเศษกับการใช้งานอินเทอร์เน็ต องค์กรพัฒนาเอกชนขององค์กรแรกที่มีบทบาทอย่างมากต่อมาตรการเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตคือ กลุ่มศิลปินวัฒนธรรมกระเจงกา โดยมีคุณสมบัติ บุญงามอนงค์ เป็นผู้อำนวยการกลุ่ม คุณสมบัติมีบทบาทอย่างต่อเนื่องในการวิพากษ์ลักษณะบางอย่างที่ไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นในอินเทอร์เน็ต เช่นกรณีการรณรงค์ไม่ให้อินเทอร์เน็ตของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตบริษัทสามารถอินโฟเน็ต จำกัด เนื่องจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต(ISP) ดังกล่าว มีเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศอยู่ เป็นต้น

นอกจากนั้น คุณสมบัติ บุญงามอนงค์ ในนามกลุ่มศิลปินวัฒนธรรมกระเจงกาได้เข้าไปมีส่วนร่วมจัดทำประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) กำหนดการจัดเรตติ้งของเนื้อหาสื่อทางเพศบนอินเทอร์เน็ต ร่วมกับกองทุนศาสตราจารย์หญิง ภาไชย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อทำเป็นข้อเสนอแก่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งเกณฑ์ในการจัดแบ่งประเภทเนื้อหาสื่อทางเพศในการวิจัยดังกล่าวได้รับการพัฒนามาจากงานวิทยานิพนธ์เรื่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบการสื่อทางเพศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ของอิทธิพล ปรีดีประสงค์ นักวิจัยในโครงการศึกษาปัญหาเรื่องพฤติกรรมนอกระบบของมนุษย์ในสังคมไทยบนอินเทอร์เน็ต⁴⁶ และงานวิจัยสัมมนาที่ทำร่วมกับศูนย์วิจัยคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในโครงการวิจัยเรื่องธุรกิจนอกระบบบนอินเทอร์เน็ต : ศึกษาเฉพาะกรณีการประกอบธุรกิจสื่อลามกบนอินเทอร์เน็ต

ผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการในเบื้องต้นได้สร้างเกณฑ์ในการกำหนดระดับความรุนแรงของเนื้อหาทางเพศทางอินเทอร์เน็ต โดยแบ่งประเภทเนื้อหาออกเป็นเนื้อหาที่ยอมรับได้กับเนื้อหาที่ยอมรับไม่ได้ ซึ่งในส่วนเนื้อหาที่ยอมรับได้ การเผยแพร่จะขึ้นกับการพิจารณาเงื่อนไขเรื่องเพศ อายุ สำหรับส่วนเนื้อหาที่ยอมรับไม่ได้ ต้องมีมาตรการในการจัดการอย่างจริงจังและเด็ดขาดได้แก่เนื้อหา 5 ประเภท คือ

1. ภาพหรือข้อความที่เป็นการร่วมเพศระหว่างคนกับสัตว์
2. ภาพหรือข้อความที่เป็นการร่วมเพศแบบหมู่ (swinging)
3. ภาพหรือข้อความที่เป็นการร่วมเพศกับคนในครอบครัว (family incest)

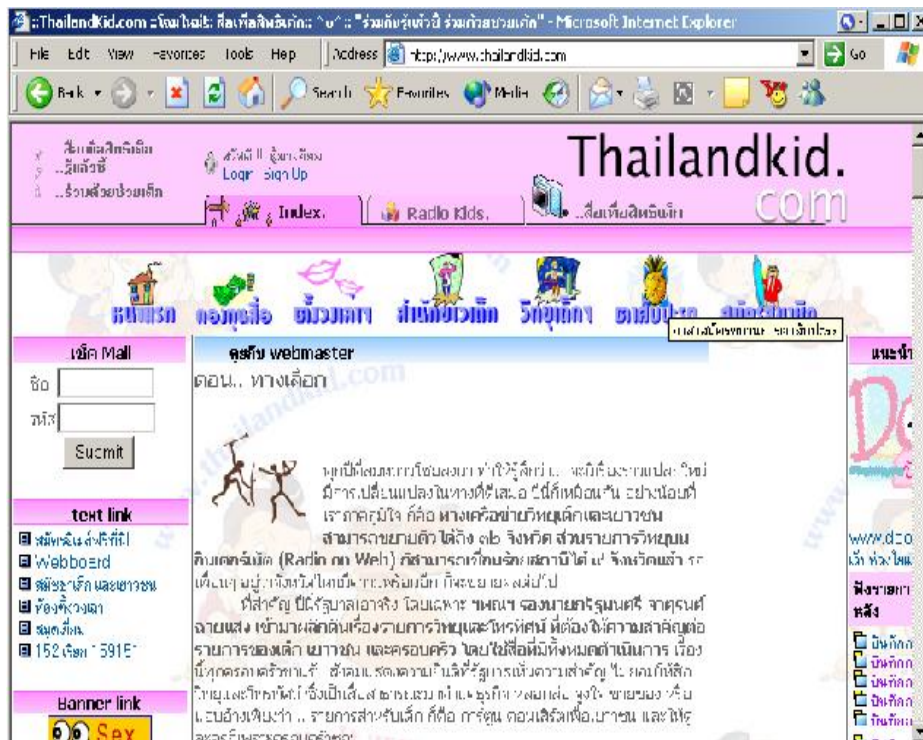
⁴⁶ โครงการดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาสถานการณ์การประกอบธุรกิจผิดกฎหมายบนอินเทอร์เน็ตในสังคมไทย

4. สื่อลามกอนาจารเด็ก
5. ภาพแอบถ่าย

จากเกณฑ์ดังกล่าวจะได้มีการพัฒนาเพื่อนำเสนอมาตรการการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม ภายในปี 2546 นี้ โดยจะมีการวางแผนทางโครงสร้างว่าใครควรจะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดูแล จัดแบ่งประเภทเนื้อหา มีเกณฑ์ที่แน่ชัด มีการสร้างเครือข่ายทางสังคมซึ่งในระยะแรกอาจจะต้อง อาศัยเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มศิลปินวัฒนธรรมกระเจกเงาในโครงการ ICT ระดับรากหญ้า และเด็ก ๆ จากขบวนการตาสับปะรด เพื่อช่วยกันตรวจสอบ จากนั้นจะทำการประชาสัมพันธ์โครงการให้เป็นที่รับรู้และเข้าใจในวงกว้าง

เว็บไซต์ thailandkid.com :เครือข่ายเด็ก

เว็บไซต์ thailandkid.com จัดทำขึ้นโดยกลุ่มเด็กและเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายการจัดทำวิทยุบนอินเทอร์เน็ต (radio on net) จากการจัดสื่อวิทยุในรูปแบบเดิม และใช้พื้นที่เว็บไซต์เป็นสื่อกลางในการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องอินเทอร์เน็ตแก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งนำเสนอทางเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายแก่เด็กและเยาวชนเพื่อทดแทนการใช้เวลาอยู่กับอินเทอร์เน็ตมากเกินไป

ปัจจุบัน thailandkid.com มีฐานสมาชิกกว่า 3,000 คนในนามของ “ขบวนการตาสับปะรด” เป็นกลุ่มเด็กที่คอยสอดส่องดูแลความเป็นไปในชุมชนและเมื่อพบเห็นอะไรที่ไม่ชอบมาพากลก็จะแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านทางเว็บไซต์ thailandkid.com ซึ่งการสอดส่องภัยอินเทอร์เน็ตก็ถือเป็นภารกิจส่วนหนึ่งของขบวนการตาสับปะรด ขบวนการตาสับปะรดจึงกลายเป็นเครือข่ายที่มีบทบาทอย่างมากในการเป็นตัวแทนของเด็กที่จะบอกกล่าวแก่ผู้ใหญ่ว่าเด็ก ๆ อย่างพวกเขาคิดอะไรบ้างเกี่ยวกับสื่อใหม่นี้และจะเป็นหูเป็นตาให้กับผู้ใหญ่เมื่อเจอเรื่องราวที่ไม่เหมาะสมในอินเทอร์เน็ตได้เป็นอย่างดี

สำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต อีกร่องค์กรหนึ่งคือ เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน (ThaiNGOs) ซึ่งได้ทำการเก็บรวบรวมรายชื่อเว็บไซต์อันตรายไว้ และในส่วนของเว็บไซต์ archanwell.org ได้มีการจัดทำเนื้อหาที่มีทั้งงานวิจัย และงานสัมมนาเกี่ยวกับภัยของอินเทอร์เน็ตทั้งในส่วนบทความทั่วไปบนหน้าเว็บไซต์และส่วนห้องสมุดเทคโนโลยีสารสนเทศภายในเว็บไซต์ archanwell.org

4. การกำกับดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ตสำหรับเด็กและเยาวชน

ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยมีหลายกลุ่มอายุ แต่กลุ่มที่สังคมเป็นห่วงที่สุดก็คือกลุ่มเด็ก และเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่ยังไม่ควรเข้าถึงเนื้อหาบางประเภทที่ไม่เหมาะสม หรืออาจถูกละเมิดผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วยวัยที่ยังรู้เท่าไม่ถึงการณ์

จากการออกแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของ ECPAT ในหัวข้อการสำรวจเด็กไทยกับภัยออนไลน์⁴⁷ พบว่าเด็กและเยาวชนมีการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในอินเทอร์เน็ต ดังตารางข้างล่างนี้

---

⁴⁷ เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล. (2546). ผลการสำรวจเด็กไทยกับภัยออนไลน์ กรณีศึกษาประเทศไทย. กรุงเทพฯ : เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล, หน้า 16-41.

ตารางที่ 4 การเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน

บริการเว็บไซต์			
1.การเข้าถึงเว็บไซต์ลามก	เด็กอายุ7-11 ปี	เด็กอายุ 12-18 ปี	เด็กอายุ 19-25 ปี
- เข้าอย่างน้อย 1 ครั้ง	ไม่มีข้อมูล	58%	71%
- บางครั้งหรือบ่อยครั้ง	ไม่มีข้อมูล	38%	45%
2. การเข้าถึงเว็บไซต์ที่ทำให้ ตื่นเต้นตกใจ	เด็กอายุ7-11 ปี	เด็กอายุ 12-18 ปี	เด็กอายุ 19-25 ปี
- เคยเจอ	43%	64%	63%
- ภาพโป๊เปลือย	21%	28%	20%
- เนื้อหาเกี่ยวกับเพศ	14%	17%	15%
- เนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรง	7%	6%	10%
- ถูกชักจูงให้มีเพศสัมพันธ์	7%	8%	8%
- ใช้ภาษาที่หยาบคาย	14%	6%	13%
- มีภาพน่าเกลียด	37%	34%	34%
บริการสายแช็ต			
1. เรื่องเพศในสายแช็ต			
- เคยถูกชวนให้พูดคุยเรื่องนี้	36%	59%	55%
2. สายแช็ตที่ทำให้ตกใจ			
- เคยประสบ	9%	39%	36%

ที่มา : ผลการสำรวจเด็กไทยออนไลน์ของ ECPAT International

จากการพิจารณาตามตารางที่ 4 พบว่าในการใช้บริการอินเทอร์เน็ตเด็กส่วนใหญ่มีโอกาสในการรับรู้เนื้อหาทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นจากบริการเว็บไซต์ และบริการสายแช็ต สำหรับกรณีเว็บไซต์ การสอบถามพบว่าเด็กอายุ 12-18 ปี จำนวน 58% มีโอกาสเข้าถึงเว็บไซต์ลามกอย่างน้อย 1 ครั้งและในกลุ่มอายุเดียวกันมีเด็กจำนวนหนึ่งที่ตัดสินใจเข้าเว็บลามกในครั้งต่อ ๆ ไป จำนวน 38% นอกจากนั้นจากสอบถามเกี่ยวกับเว็บที่ทำให้เด็กตกใจยังพบเพิ่มเติมอีกว่าเด็กมีโอกาสในการเข้าถึงเว็บไซต์ที่มีเนื้อหา ภาพโป๊เปลือย เนื้อหาเกี่ยวกับเพศ เนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรง ถูกชักจูงให้มีเพศสัมพันธ์ ใช้ภาษาที่หยาบคาย มีภาพน่าเกลียด สำหรับกรณีสายแช็ตในกลุ่มเด็กอายุ 7-11 ปี จำนวน 36 % และเด็กอายุ 12-18 ปี จำนวน 59 % ตอบแบบสอบถามว่าตนเคยถูกชวนให้พูดคุยในเรื่องนี้

เมื่อเด็กและเยาวชนได้เข้าสู่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ตามที่กล่าวมาแล้ว พวกเขาบางส่วน เลือกที่จะเข้าสู่เนื้อหานั้นอีกครั้ง นอกจากนี้จากการทำวิจัยของเอแบคโพลล์เรื่องวันรุ่นไทยกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเมื่อปีพ.ศ. 2542 พบว่า เด็กจำนวน 48 % เคยไปพบกับคู่สนทนาที่คุยกันทางอินเทอร์เน็ตมาแล้ว⁴⁸ และจากการสำรวจของ ECPAT ในปีพ.ศ.2545 พบว่าเด็กอายุ 7-11 ปี จำนวน 24 % เคยพบเพื่อนทางเน็ตอย่างน้อย 1 ครั้ง และเด็กอายุ 12-18 ปี จำนวน 29 % เคยพบ อีกทั้งยังระบุว่าไม่เคยแต่อยากพบ ในกลุ่ม อายุ 7-11 ปี จำนวน 42 % และเด็กอายุ 12-18 ปี จำนวน 16 %⁴⁹

กลไกและแนวทางกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของผู้ปกครอง

อย่างไรก็ตาม แม้เด็กและเยาวชนจะมีความเสี่ยงในการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม แต่เด็กและเยาวชนก็ยังมีเกราะป้องกันด่านแรกที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดคือผู้ปกครอง ดังนั้นผู้ปกครองควรจะต้องมีหน้าที่คอยดูแลสอดส่อง ให้แนะนำการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างถูกวิธีให้กับบุตรหลาน แต่จากการวิจัยโดยการใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานใช้อินเทอร์เน็ตในปี พ.ศ. 2543 พบว่าผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ได้ดูแลการใช้งานอินเทอร์เน็ตของบุตรหลานเป็นสัดส่วนค่อนข้างสูง⁵⁰ และแม้ว่าผู้ปกครองบางกลุ่มมีการเลือกใช้โปรแกรมล็อกปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจากการสำรวจในปีพ.ศ. 2543 ผู้ปกครองร้อยละ 15 มีการติดตั้งและใช้งานซอฟต์แวร์ในการกั้นกรองเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมก่อนให้บุตรหลานเข้าใช้งานอินเทอร์เน็ต⁵¹ และจากงานวิจัยของ ECPAT ในปีพ.ศ. 2545 พบว่ามีผู้ปกครองมีการติดตั้งซอฟต์แวร์ในการกั้นกรองเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมร้อยละ 28⁵² โดยผู้ปกครองเหล่านั้นต่างยังมีความมั่นใจว่าสามารถควบคุมบุตรหลานของตนได้ แต่จากงานวิจัยขึ้นเดียวกันกลับพบว่าเด็กอายุ 7-11 ปี จำนวน 50 % ต่างระบุว่าตนมีวิธีการจัดการนำตัวกั้นกรองนั้นออกได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองยังตามบุตรหลานไม่ทันในเรื่องของอินเทอร์เน็ต

⁴⁸ เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล.(2543).คู่มือปกป้องน้องน้อยจากภัยออนไลน์.(กรุงเทพฯ : เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล),หน้า43.

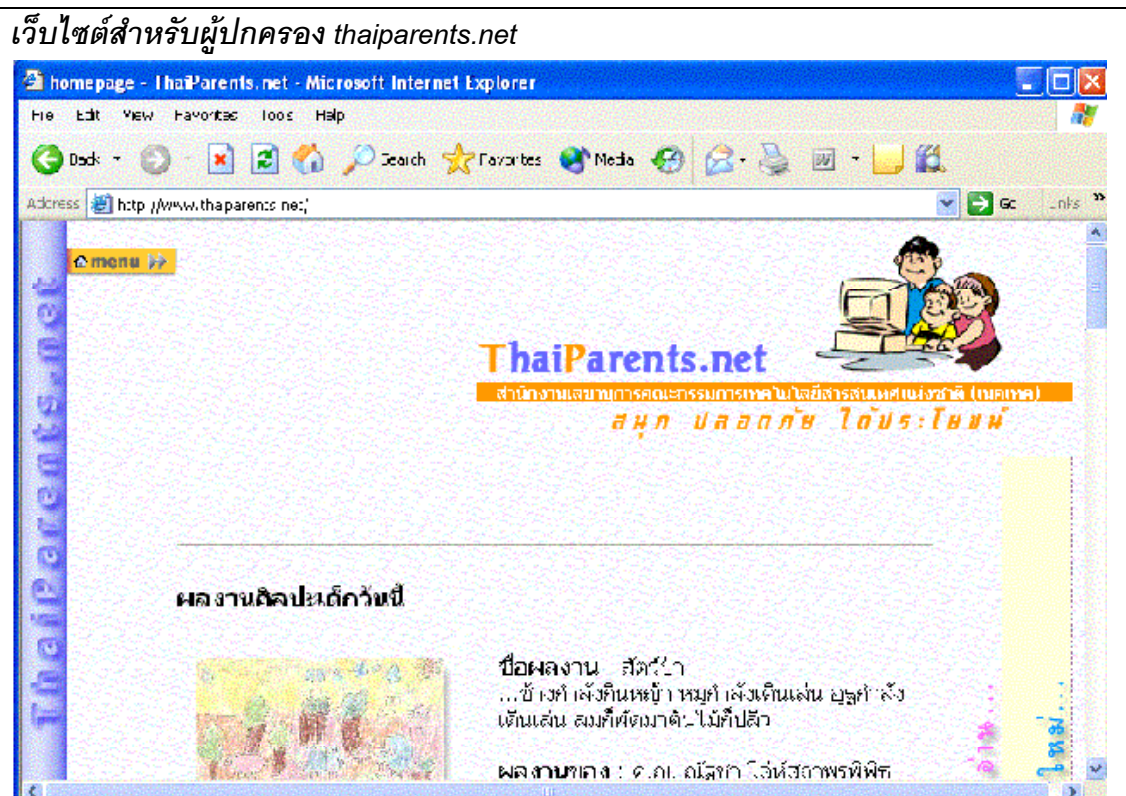
⁴⁹ เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล.(2546). ผลการสำรวจเด็กไทยกับภัยออนไลน์ กรณีศึกษาประเทศไทย.(กรุงเทพฯ : เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล),หน้า 33.

⁵⁰ ศรีดา ดันทะอภิพานิช.(2537). ใช้อินเทอร์เน็ตปลอดภัยและได้ประโยชน์.(กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2544),หน้า 58.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน

⁵² เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล.(2546). ผลการสำรวจเด็กไทยกับภัยออนไลน์ กรณีศึกษาประเทศไทย.(กรุงเทพฯ : เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล),หน้า40.

ท่ามกลางสภาพการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องอินเทอร์เน็ตของผู้ปกครอง คุณศรีดา ต้นทะอทิพานิช ในฐานะผู้ปกครองคนหนึ่งได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวนี้เป็นอย่างดี ภายหลังจากลาออกจากงานประจำที่เนคเทคจึงได้คิดริเริ่มจัดทำเว็บไซต์ ThaiParents.net ขึ้นมาเพื่อสร้างความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตและสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ตามรายละเอียดของเว็บไซต์ที่ปรากฏอยู่ในกรอบข้างล่างนี้

การก่อตั้งเว็บไซต์ thaiparents.net เริ่มจากแรงบันดาลใจของผู้ก่อตั้งคุณศรีดา ต้นทะอทิพานิช ครั้งยังทำงาน ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภัยของอินเทอร์เน็ต และการจัดอบรมและสัมมนาผู้ปกครองที่ทำให้พบว่าผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตและยังตามเด็กไม่ทัน ดังนั้นเมื่อออกจากงานประจำที่ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) เมื่อปี 2543 จึงริเริ่มสร้างเว็บไซต์ thaiparents.net โดยมุ่งเน้นในการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย (Internet Safety) แก่ผู้ปกครอง ในปี 2545 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ได้เข้ามาสนับสนุนและถือว่าเว็บไซต์ thaiparents.net เป็นเว็บไซต์ของ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC)

การจัดทำเว็บไซต์ ThaiParents.net เริ่มต้นด้วยการสื่อสารลักษณะทางเดียวคือมีบทความที่ให้ความรู้ให้ผู้ปกครองได้อ่าน อาทิ การให้ความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมในการกั้นกรอง (filter) เว็บไซต์ ต่อมาจึงเริ่มมีการรับสมัครสมาชิกและมีกระดานข่าวให้กลุ่มผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น มีการจัดอบรมสัมมนากลุ่มผู้ปกครอง จัดกิจกรรมค่ายต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างให้เกิดเป็นเครือข่ายผู้ปกครองขึ้น โดยค่ายที่จัดขึ้นเน้นไปที่การให้ผู้ปกครองและบุตรหลานได้มีกิจกรรมร่วมกันเป็นค่ายครอบครัว ในการอบรมจะมีการให้ความรู้กับผู้ปกครองและเด็กถึงส่วนดีและส่วนไม่ดีของอินเทอร์เน็ต โดยในด้านส่วนดีจะมีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองและเด็กว่าส่วนดีและประโยชน์ของอินเทอร์เน็ตมีอะไรบ้าง มีการแนะนำเว็บไซต์ที่มีสาระประโยชน์และมีเนื้อหาสาระที่เหมาะสมแก่การใช้งานร่วมกันทั้งครอบครัว ส่วนในส่วนที่ไม่ดี กิจกรรมค่ายจะให้ความรู้แก่ผู้ปกครองว่าเนื้อหาแบบใดที่ควรระวังป้องกันและผู้ปกครองจะดูแลบุตรหลานในการใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างไร

ปัจจุบันทางเว็บไซต์มีสมาชิกรวมทั้งสิ้นประมาณ 500-600 คน โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ปกครอง และมีสมาชิกบางส่วนเข้ามาช่วยตอบกระทู้ข้อคิดเห็นต่างๆภายในกระดานความคิดเห็นของเว็บไซต์ ดังนั้นเพื่อเป็นการกระจายความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตไปในวงกว้างยิ่งขึ้น ทางเว็บไซต์จึงได้มีการรวบรวม ข้อมูลที่มีประโยชน์ที่เกิดจากการถามตอบในกลุ่มสมาชิก(FAQ) และจะจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเผยแพร่ในอนาคตโดย ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC)

บทบาทสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่มีส่วนเข้าไปกำกับดูแลการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับเด็กและเยาวชน คือสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นสถานที่ ๆ เด็กใช้เวลาอยู่เท่าเทียมกับบ้าน สถาบันการศึกษาแบ่งเป็นระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย ซึ่งแต่ละสถาบันการศึกษาต่างมีกลไกในการปกป้องเด็กนักเรียน ตลอดจนนิสิตนักศึกษาในทิศทางที่แตกต่างกันไปด้วย

กลไกดูแลแนวทางกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตในโรงเรียน

ในอดีต แนวทางหรือวิธีที่นำมาใช้ในโรงเรียนจำนวน 4,860 โรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา คือการปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมจากทาง schoolnet ต่อมาในปีพ.ศ.2546 กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาระบบเครือข่ายเพื่อการศึกษา (ED net) ขึ้นมาเพื่อรองรับงานทางด้านเครือข่ายการศึกษา โดยมีเป้าหมายที่จะขยายเครือข่ายการให้บริการอินเทอร์เน็ตแก่โรงเรียนทั่วประเทศจำนวน 38,000 โรงเรียน เนคเทคจึงได้ดำเนินการส่งมอบภารกิจในการให้บริการอินเทอร์เน็ตแก่โรงเรียนแก่กระทรวงศึกษาธิการให้ทำหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบ

ต่อไป ซึ่งในขณะนี้อยู่ในช่วงระหว่างการรอกกระทรวงศึกษาธิการ ติดตั้งระบบ leased line ให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้การปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมจากส่วนกลางที่ทำหน้าที่คอยปิดกั้นเช่นที่เคยมีในโครงการ shoolnet จึงยังไม่มีในปัจจุบัน ดังนั้นจึงขึ้นกับมาตรการและนโยบายที่แต่ละโรงเรียนได้วางระบบไว้

จากการสอบถามครูผู้ดูแลระบบอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัด เพชรบุรี ได้ให้ข้อมูลว่าปัจจุบันระบบปฏิบัติการ linux มีตัวกั้นกรองปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมอยู่แล้ว ในระดับหนึ่ง ส่วนต่อมาก็คือการดูแลจากครูภายในโรงเรียนและมีการจัดวางคอมพิวเตอร์ในตำแหน่งที่ครูสามารถเห็นได้โดยง่ายอันจะเป็นการบังคับไปในตัวให้เด็กไม่กล้าเปิดเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม นอกจากนี้ก็จะมีการควบคุมเรื่องเวลาคือให้เด็กใช้อินเทอร์เน็ตได้ในเวลาทำการเท่านั้น

สรุปโดยภาพรวมแนวทางหลักที่นำมาใช้กำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในแต่ละโรงเรียนที่นำมาใช้ ได้แก่⁵³

1. ผู้แนะนำและควบคุม ส่วนใหญ่จะเป็นครูและหัวหน้านักเรียนมีหน้าที่สอดส่องการใช้อินเทอร์เน็ตและให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่เด็ก
2. การจัดสถานที่ ส่วนใหญ่จะมีการจัดวางคอมพิวเตอร์ให้ผู้แนะนำและควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตสามารถมองเห็นได้ง่าย
3. การจัดเวลา โรงเรียนต่าง ๆ จะมีการกำหนดช่วงวัน เวลาในการเล่น ตลอดจน จำนวนชั่วโมงต่อครั้งในการเล่น
4. การปิดกั้นกั้นกรองเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจจะทำจากการปิดกั้นในระดับ proxy server หรือทำการติดตั้งภายในเครื่องคอมพิวเตอร์แต่ละเครื่อง
5. การสร้างกฎ กติกา มารยาทในการใช้อินเทอร์เน็ต (netiquette) โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีการกำหนดกติกามารยาทในการใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นกติกาสากลพื้นฐานสำหรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และนำกฎ กติกา มารยาทเหล่านั้นมาตีตราประกาศในที่ ๆ เห็นได้ชัดเจนในโรงเรียน เช่น บอร์ดประกาศของโรงเรียน หรือข้างฝาห้องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น กฎกติกามารยาทในการใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นที่นิยมและมีการรณรงค์ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและ ECPAT คือ กฎของการท่องเน็ตอย่างปลอดภัย (NetSmart Rules) 10 ประการ⁵⁴ ได้แก่

⁵³ Kids On-Line ,p. 246-248.

⁵⁴ เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล. (2543).คู่มือปกป้องน้องน้อยจากภัยออนไลน์ .(กรุงเทพฯ : เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล),หน้า28.

- ไม่ให้ที่อยู่ที่บ้าน เบอร์โทรศัพท์ หรือชื่อโรงเรียนกับใคร ก่อนที่จะได้รับอนุญาตจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง
- ไม่ส่งรูปภาพ รายละเอียดของบัตรเครดิตหรือบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ โดยไม่ถามพ่อแม่หรือผู้ปกครองก่อน
- ไม่บอกรหัสผ่าน (password) ให้แก่ใครแม้แต่เพื่อนสนิทที่สุด
- ไม่นัดกับใครโดยไม่ขออนุญาตจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และพาพ่อแม่ไปด้วยในการพบกันครั้งแรก ซึ่งควรเป็นการนัดกันในสถานที่เปิดเผย
- ไม่อยู่ในห้องสนทนาหรือในการประชุมทางเน็ตที่มีคนพูดหรือเขียนในสิ่งที่ทำให้ตนรู้สึกไม่สบายใจหรือเป็นกังวล และแจ้งให้พ่อแม่รับทราบถึงเหตุการณ์เหล่านั้นเสมอ
- ไม่ตอบโต้อีเมลล์หรือพูดคุยในห้องสนทนาที่มีลักษณะก้าวร้าว
- บอกพ่อแม่หรือผู้ปกครองเสมอหากไปเจอภาษาที่ไม่สุภาพหรือภาพที่ไม่น่าดูระหว่างการใช้อินเทอร์เน็ต
- เป็นตัวของตัวเองและไม่แก้มงปดอมเป็นคนอื่น
- อย่าเชื่อถ้ามีคนเสนอให้ทำอะไรที่ดูดีเกินจริง

อย่างไรก็ตามแม้จะมีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ต หากแต่โรงเรียนจำนวนมากยังขาดการอบรมเกี่ยวกับภัยของอินเทอร์เน็ตและการใช้อินเทอร์เน็ตไปในทางที่เหมาะสม จากการสำรวจโดยการสอบถามครูและนักเรียนของโรงเรียน 30 แห่งในเขตกรุงเทพมหานครที่เข้าร่วมโครงการ Schoolnet พบว่า การสอนวิชาคอมพิวเตอร์ไม่ได้มีการสอดแทรกเนื้อหาเพื่อสร้างความรู้เท่าทันในการใช้อินเทอร์เน็ต แต่เป็นการสอนที่เน้นการสอนด้านเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว⁵⁵ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าเด็กนักเรียนอาจจะไม่เข้าสู่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมภายในห้องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนด้วยข้อกำหนดต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้วางไว้แต่ไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นนอกโรงเรียน

กลไกและแนวทางกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตในมหาวิทยาลัย

การกำกับดูแลระดับมหาวิทยาลัยมีมาตรการที่แตกต่างจากโรงเรียนเนื่องจาก

1. เครือข่ายอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยมีศูนย์กลางการควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมดของมหาวิทยาลัย
2. ผู้ให้บริการเป็นนิติคนมหาวิทยาลัย อาจารย์และบุคลากร

⁵⁵ ดูเพิ่มเติมรายงานการสำรวจโดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ใน Kids On-Line ,p. 249.

3. มหาวิทยาลัยมีภารกิจด้านการวิจัย

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายระบบเครือข่าย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระบุว่า ทีมฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของทางจุฬาฯ ดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมต่าง ๆ เหล่านี้เอง โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ที่เจ้าหน้าที่จะทำการปิดกั้นคือ เนื้อหาภาพลามก การก่อการร้าย ลัทธิที่มีความรุนแรง และ บางส่วนที่ได้รับการร้องขอมาเช่น ช่วง APEC มีการระบุให้ทำการปิดกั้นเว็บไซต์บางเว็บไซต์ ส่วนเว็บไซต์เกมส์นั้นไม่ได้มีการปิดกั้น

การพิจารณาปิดกั้นของทีมนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำได้โดย

1. เจ้าหน้าที่จะสังเกตเว็บไซต์ที่มีผู้เข้าใช้เข้ามาผิดปกติ หากพบว่ามีเนื้อหาไม่เหมาะสม เช่น การ download ภาพลามกก็จะทำการปิดกั้นทันที
2. เจ้าหน้าที่พิจารณาปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีคนร้องเรียน
3. เจ้าหน้าที่พิจารณาปิดกั้นเว็บไซต์ตามรายชื่อเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมของต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาปิดกั้นแล้ว อาจมีการขอให้เปิดเว็บไซต์ใช้เพื่อการต่างๆ เช่น ใช้เพื่อการวิจัย ซึ่งทางเจ้าหน้าที่จะได้พิจารณาและดำเนินการต่อไป

นอกจากมาตรการของแต่ละสถาบันการศึกษาแล้ว ผลพวงจากการรวมตัวกันของสถาบันการศึกษาเป็นเครือข่ายต่าง ๆ ยังก่อให้เกิดมาตรการในการดูแลปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมเช่นโครงการ Thai Smart Kids ซึ่งเกิดการรวมตัวกันของกลุ่มโรงเรียนแคทอลิกที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ในการนำเทคโนโลยีสื่อสาร สารสนเทศ (Information and Communication Technology หรือ ICT) มาใช้พัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้หลักการการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งทรัพยากรในด้านอุปกรณ์ (Hardware) ด้านโปรแกรม (Software) และบุคลากร (Peopleware) การร่วมกันใช้ทรัพยากรในระบบเครือข่ายที่จุดศูนย์กลาง จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพที่สูงขึ้นด้วยค่าใช้จ่ายที่ประหยัดมากขึ้น ThaiSmartKids จึงเป็นการสร้างชุมชนแห่งองค์ความรู้ที่เข้มแข็งบนโลกไซเบอร์สเปซ⁵⁶

โครงการดังกล่าวมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีเครือข่ายที่เป็นมาตรฐานทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นการนำระบบเครือข่ายภายใน (Intranet หรือ LAN) ของสมาชิกมาเชื่อมต่อกันภายในประเทศ (WAN) หรือการนำเครือข่ายภายในของสมาชิกเชื่อมต่อเข้ากับระบบอินเทอร์เน็ต โดยการร่วมกันใช้ทรัพยากรในระบบเครือข่ายที่จุดศูนย์กลางอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและเพื่อ

⁵⁶ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ <http://www.thaismartkids.org/>

ให้ได้ประสิทธิผลสูงสุดทางการศึกษา ขณะนี้ได้มีโรงเรียนเข้าร่วมเป็นสมาชิกประมาณ 10 โรงเรียน ซึ่งระบบเครือข่ายกลางดังกล่าวจะมีการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมโดยการรวบรวมจากรายชื่อเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมทั้งภายในและภายนอกประเทศซึ่งปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 10,000 เว็บไซต์

นอกจากนั้น ในปัจจุบันได้มีกลุ่มคนไทยพัฒนาเว็บเบราว์เซอร์ปลาวาฟ⁵⁷ขึ้น เพื่อใช้เป็นทางผ่านเข้าสู่โลกอินเทอร์เน็ต ภายใต้คำขวัญ "ท่องเน็ตปลอดภัย ห่วงใยเยาวชน" โดยได้รับการสนับสนุนจาก 3 หน่วยงานคือ กระทรวงไอซีที สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย ลักษณะการใช้งานทั่วไปของเบราว์เซอร์ปลาวาฟมีลักษณะเช่นเดียวกับเว็บเบราว์เซอร์ชั้นนำอื่นๆ อย่าง Microsoft Internet Explorer Netscape Navigator และ Opera และยังสามารถปิดกั้น(block) เว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม สำหรับเด็กและเยาวชนได้ด้วยการตั้งค่าในเมนูตัวเลือกของอินเทอร์เน็ตในเมนูย่อย Content เพื่อให้ผู้ใช้สามารถกำหนดค่าในการกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในเว็บไซต์ต่างๆ ได้⁵⁸ และเพื่อสนับสนุนเด็กและเยาวชน ในด้านการเรียนรู้การใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างถูกวิธีและปลอดภัย ผู้จัดทำเว็บเบราว์เซอร์ ปลาวาฟได้จัดทำ "โครงการชวนเพื่อนท่องเว็บ" ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและบริษัท บัณฑิต เซ็นเตอร์ จำกัด เปิดรับสมัครอายุระหว่าง 6-18 ปี สมัครเป็นทีม ๆ ละไม่เกิน 4 คนและต้องมีผู้ใหญ่ร่วมเป็นสมาชิกด้วยทีมละ 1 คน และเมื่อสมัครเข้าร่วมกิจกรรมเรียบร้อยแล้วสมาชิกในทีมจะต้องร่วมกันค้นหาและวิเคราะห์วิจารณ์เว็บไซต์ต่างๆ ที่ได้เข้าไปชมว่ามีประโยชน์ และมีเนื้อหาเหมาะสมต่อการรับรู้และเรียนรู้ของประชาชนหรือไม่ แล้วส่งรายชื่อเว็บไซต์ที่มีประโยชน์ พร้อมทั้งคำอธิบายบอกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเว็บไซต์ดังกล่าวเพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบและให้คะแนน โดยเกณฑ์การคัดเลือกผู้ชนะจะคัดเลือกจากความถูกต้องของเว็บไซต์ คำอธิบายตรงตามเนื้อหา และสามารถบรรยายประโยชน์ของเว็บไซต์ที่ส่งเข้ามาได้อย่างถูกต้อง โครงการดังกล่าวเป็นความพยายามให้เด็กและเยาวชนฝึกฝนการใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์สื่อด้วยตนเองได้

⁵⁷ สัญลักษณ์ของโปรแกรม เป็นรูปปลาวาฟตัวใหญ่ใจดี ซึ่งเปรียบได้กับ ผู้ปกครอง ที่คอยเอาใจใส่ดูแลและห่วงใยเจ้าปลาวาฟวัยเยาว์ตัวเล็กที่ประสบการณ์ยังน้อย วัยนี้ไม่เก่งและจำต้องมี ห่วงยาง สวมใส่เพื่อความปลอดภัย และแม้จะเป็นปลาวาฟตัวเล็กเยาว์วัยแต่ก็เต็มเปี่ยมไปด้วยความกระตือรือร้นพร้อมที่จะเรียนรู้และเผชิญบนโลกมหาสมุทรอันกว้างใหญ่ไพศาล ซึ่งก็เปรียบได้กับมหาเครือข่ายไซเบอร์สเปซนั่นเอง

⁵⁸ ดูเพิ่มเติมที่ <http://www.plawan.com>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ขอเชิญชวนครอบครัวผู้สนใจเข้าร่วมโครงการชวนเพื่อนท่องเว็บ เพื่อให้เด็กและผู้ปกครองสามารถเรียนรู้ร่วมกันในด้านการวิเคราะห์และค้นหาเว็บไซต์ที่เป็นประโยชน์ และร่วมกันส่งรายชื่อและคำอธิบายเว็บเข้ามาประกวด โดยผู้สนใจหรือครอบครัวสามารถจัดกลุ่มทีม เพื่อเข้าร่วมโครงการชวนเพื่อนท่องเว็บโดยสามารถ สมัครเข้าร่วมโครงการ คลิกที่นี่ [คลิกที่นี่](#)

ภาพบรรยากาศงานเปิดตัวโครงการ "ชวนเพื่อนท่องเว็บ"

งานเปิดตัวโครงการ "ชวนเพื่อนท่องเว็บ" เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 26 กุมภาพันธ์ ที่ผ่านมา เป็นภาพเปิดตัวโครงการกิจกรรมที่จะช่วยเสริมสร้างกระบวนการคิดและทัศนคติที่ถูกต้องของเยาวชนที่มีต่ออินเทอร์เน็ต นำไปสู่การสร้างเครือข่ายเยาวชนและผู้ปกครองที่สนใจ เพื่อร่วมมือกันทำงานด้านแนะนำเว็บไซต์สำหรับเด็ก เพื่อการใช้อินเทอร์เน็ตที่ถูกต้องและปลอดภัยต่อไป

โครงการนี้เกิดขึ้นจากความร่วมมือของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สกว. และ Plawan.com โดยนายปรเมศวร์ มินศิริ, นางสาว ณัฐษา พรหมพลีวรรณ และบริษัท บินทิก เซ็นเตอร์ จำกัด ซึ่งต้องการที่จะเสนอแนวทางการป้องกันสื่อที่ไม่เหมาะสมจากอินเทอร์เน็ต โดยอาศัยแนวทางการป้องกันเรื่องความรู้ในลักษณะเยาวชนพิจารณาและวิเคราะห์สื่อด้วยตนเอง เป็นการสนับสนุนให้มินิวิจัยรุ่นเยาว์เกิด

ทีมงาน **ปลาวานคตคอม** ขอเชิญร่วมสมัครเป็นสมาชิกกับ **"PlawanGang"** และคุณอาจมีสิทธิ์โชคได้รับ **Giftset** น่ารักๆ จากทีมงาน **"ปลาวานคตคอม"** ที่นี้ครับ

Download โปรแกรมปลาวาน ขวาวเซอร์ ที่นี้ครับ

ได้รับการสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาตลอดจนการเผยแพร่โดย

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

หน่วยงาน / กลุ่มผู้มีบทบาท	รูปแบบหลักในการกำกับดูแล	กลไกในการกำกับดูแล	ขอบเขตเนื้อหาที่กำกับดูแล	ข้อจำกัด
Cyber Inspector	การปิดกั้นและการกีดกันกรอง	- Hotlines - การร่วมมือกับ law enforcement - เทคโนโลยีกีดกันกรอง	เนื้อหาลามกอนาจาร เนื้อหาข้อโกงโดยสื่ออินเทอร์เน็ต อาชญากรรม คอมพิวเตอร์ Hacker Virus	- ดุลพินิจของคณะกรรมการพิจารณาเนื้อหาอาจไม่ครอบคลุมและเป็นตัวแทนของทุกกลุ่มสังคม - ความร่วมมือจาก ISPs บางราย
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	การปิดกั้นและการกีดกันกรอง	- Hotlines - Law enforcement - Media literacy	เนื้อหาลามกอนาจาร การละเมิดลิขสิทธิ์ สิ่งผิดกฎหมาย ขยายบริการทางเพศ การพนัน เนื้อหาที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติและสถาบัน	- พลวัตอันสูงของอินเทอร์เน็ต - ความร่วมมือจาก ISPs บางราย
NECTEC	การเปิดกว้างและสร้างอำนาจในการเลือกให้ผู้ใช้	- Media literacy	เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทุกประเภท	- สถานภาพของ NECTEC ยังไม่แน่นอน
สมาคมผู้ดูแลเว็บไซต์ไทย (TWA)	การกำกับดูแลตนเอง	- Codes of conduct	เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทุกประเภท	- การดูแลทำได้เฉพาะเว็บไซต์ในไทย - การดูแลทำได้เฉพาะผู้ลงนามรับร่างจริยธรรม
ชมรมผู้ดูแลเว็บไซต์อินตามัน	การกำกับดูแลตนเอง	- Codes of conduct	เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทุกประเภท	- การดูแลทำได้ในระดับท้องถิ่น - การจำกัดเขตแดนของผู้ดูแลเว็บไซต์ทำได้ยาก
ผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่	การกำกับดูแลตนเองและการร่วมมือกับภาครัฐ (สนองนโยบาย)	- Codes of conduct	เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทุกประเภท	- การดูแลทำไม่ได้โดยอิสระยังต้องมีรัฐเข้ามาควบคุมอีกชั้นหนึ่ง
ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs)	การปิดกั้นและการกีดกันกรอง	- เทคโนโลยีกีดกันกรอง - Media literacy	เนื้อหาลามกอนาจาร เนื้อหาข้อโกงโดยสื่ออินเทอร์เน็ต อาชญากรรม คอมพิวเตอร์ Hacker Virus	- การปิดกั้นกระทำโดยการควบคุมของรัฐ ไม่สามารถโต้แย้งได้ - การแข่งขันทางการตลาดระหว่าง ISPs ด้วยกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้แนวทางในการจัดการกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม
ECPAT	การให้ความรู้และรณรงค์ในระดับสากล	- การส่งเสริม Codes of conduct - Media literacy	เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับเด็ก	- ไม่สามารถขยายบทบาทได้มากเท่ากับที่ทำในต่างประเทศ
NGO และนักวิชาการไทย	การสร้างเครือข่ายและนำเสนอนโยบายแก่ภาครัฐ	- การสร้างระบบ self -rating - Media literacy	เนื้อหาทางเพศ	- กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นยังอยู่ในช่วงทดลอง - ต้องอาศัยความร่วมมือของรัฐบาลในการออกนโยบาย
ผู้ปกครอง โรงเรียน มหาวิทยาลัย	- การปิดกั้นและการกีดกันกรอง - การให้ความรู้และรณรงค์ภัยแก่ผู้ใช้ - การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	- เทคโนโลยีกีดกันกรอง - Codes of conduct - Media literacy	เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทุกประเภทสำหรับเด็กและเยาวชน	- ผู้ปกครองยังขาดความรู้ด้านเทคโนโลยี - โรงเรียนขาดกรอบรอมเกี่ยวกับภัยของอินเทอร์เน็ตและการใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่เหมาะสม - ความสมดุลระหว่างการวิจัยการแสวงหาความรู้กับการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม

ตารางที่ 5 ตารางสรุปบทบาทของแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ต

แผนภาพที่ 11

1. อุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต				2. การจัดอันดับเนื้อหาด้วยตนเอง/การกลั่นกรอง	
TWA ร่างจริยธรรมผู้ดูแลเว็บไซต์	ISP ปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม	INTER NET CAFÉ ดูแลผู้ใช้	TA สนับสนุนด้านการเงิน	MICT ปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม	NGO - นักวิชาการ พัฒนาเกณฑ์การจัดอันดับเว็บไซต์
<p>5. ความรู้เท่าทันสื่อ NECTEC TWA POLICE NGO</p>					
3. ผู้บังคับใช้กฎหมาย			4. สายด่วน		
POLICE จับกุมผู้กระทำความผิดด้านเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต ร่วมมือเป็นเครือข่ายการแจ้งเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมแก่กระทรวงไอซีที สนับสนุนความพยายามในการกำกับดูแลตนเองของภาคเอกชน			MICT	POLICE	CAT

จากงานวิจัยกรณีการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ต สามารถสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามแผนภาพที่ 11 ได้ดังนี้

1. อุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต แบ่งเป็น

ผู้ให้บริการเครือข่าย (network provider) บริษัท ทีเอ ซึ่งถือว่าเป็น network provider รายหนึ่งได้เข้ามามีบทบาทร่วมในการสนับสนุนด้านการเงิน (financing self regulation) เพื่อรณรงค์ให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีความรู้ความเข้าใจในการใช้อินเทอร์เน็ตไปในทิศทางที่เหมาะสม นอกจากนั้น กสท. โทรคมนาคมเองยังมีสายด่วน (hotline) เพื่อแจ้งเว็บที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมอีกด้วย

ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (internet service provider) ได้ทำการปิดกั้นในระดับ proxy server โดยรับรายชื่อจากกระทรวงไอซีทีที่เป็นลักษณะของการ notice and take down

ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ (internet cafes) เข้ามามีบทบาทด้านความร่วมมือ (co-operation) กับรัฐในการจัดทำโครงการอินเทอร์เน็ตที่ดี (good net) การจัดทำโครงการในลักษณะดังกล่าวถือกำเนิดมาจากกลไกการสร้างแรงจูงใจจากทางรัฐที่ทางผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่จะได้รับการยอมรับจากชุมชนหากเข้าสู่โครงการ นอกจากนั้นภายในกลุ่มของร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่เพียงมีความพยายามสร้างมาตรฐานกลางในการเป็นร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ที่ดีเช่นโครงการ white net ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะหนึ่งของความพยายามในการกำกับดูแลตนเองของผู้ประกอบการ

ผู้ดูแลเว็บไซต์ (internet content provider) รูปแบบหลักที่ใช้คือการกำกับดูแลตนเอง ซึ่งสมาคมผู้ดูแลเว็บไทยได้เข้ามามีบทบาทในรูปแบบนี้อย่างเข้มแข็ง ทางสมาคมมีการวางจริยธรรมผู้ดูแลเว็บไซต์ อันเป็น codes of conduct เพื่อให้ผู้ดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ในประเทศไทยปฏิบัติตาม

2. การจัดอันดับเนื้อหาด้วยตนเองและการกลั่นกรอง

ปัจจุบันทางกระทรวงไอซีทีได้เข้ามารับบทบาทหลักในการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ พร้อม ๆ กับนั้นได้เกิดเครือข่าย NGOs และนักวิชาการเข้ามาร่วมมีบทบาทในการจัดตั้งเกณฑ์และระบบการกลั่นกรองเนื้อหาที่รัฐจะทำในอนาคต

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องจากหลากหลายองค์กรมีทัศนะตรงกันว่ารัฐควรมีบทบาทหลักในการกำกับดูแลเนื้อหาที่เป็นปัญหาในสังคม จึงไม่น่าแปลกใจที่แม้ว่าการปิดกั้นเว็บไซต์จะถือเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงข่าวสารแต่คนหลาย ๆ กลุ่มในสังคมก็ยังยอมรับได้ ดังนั้น หากพิจารณาว่าเป็นเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมสำหรับสังคมแล้วการปิดกั้นสามารถทำได้โดยง่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการปิดกั้นโดยรัฐซึ่งถือว่ามีสิทธิอันชอบธรรมในการกำหนดแนวทางต่าง ๆ สำหรับสังคมไทย ข้อควรคำนึงถึงจึงกลายเป็นเรื่องความโปร่งใสในการปิดกั้นหรือการทำหน้าที่รัฐที่ดีมากกว่าการนำเสนอกลไกการกำกับดูแลตนเองแต่เพียงอย่างเดียว

3. ผู้บังคับใช้กฎหมาย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถือเป็นผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งต่อกรณีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ต ตำรวจมีหน้าที่จับกุมผู้กระทำผิดด้านเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต นอกจากนั้นยังให้ความร่วมมือเป็นเครือข่ายการแจ้งเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมแก่กระทรวงไอซีที

และสนับสนุนความพยายามในการกำกับดูแลตนเองของภาคเอกชนโดยเข้าไปมีบทบาทเป็น
ประธานสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย

4. สายด่วน

สำหรับกรณีประเทศไทยสายด่วนส่วนใหญ่เป็นการจัดตั้งขึ้นโดยรัฐไม่ว่าจะเป็นสายด่วน
1315 ของกระทรวงไอซีที⁵⁹ และกสท.⁶⁰ โดยสายด่วนต่าง ๆ มีหน้าที่หลักในการรับแจ้งเว็บไซต์ที่ไม่
เหมาะสมเป็นหลักไม่ได้มีการแนะนำเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาดังเช่นสายด่วนที่มีในต่างประเทศ
นอกจากนั้นยังมีความร่วมมือระหว่างกระทรวงต่างๆ โดยมีกระทรวงสาธารณสุขเป็นตัวกลางใน
การบริการสายด่วน childline 1387 ที่จัดทำขึ้นเพื่อรับปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับเด็กในทุก ๆ เรื่อง
รวมถึงเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตที่อาจส่งผลกระทบต่อเด็ก

5. การสร้างความรู้เท่าทันสื่อ

ด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อใหม่ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยจำนวนมากยังขาดความเข้าใจถึงภัยของอินเทอร์เน็ต ดังนั้นผู้ที่มีบทบาทในการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตในหลาย ๆ ส่วนจึงพยายามที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อเป็นเกราะป้องกันตัวให้แก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ เนคเทค สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สมาคมผู้ดูแลเว็บไทยซึ่งได้จัดทำเว็บไซต์สีขาวเพื่อเยาวชนเพื่อดูแลเรื่องนี้ เป็นการเฉพาะ นอกจากนี้ยังมี NGO ต่างประเทศอย่าง ECPAT และเครือข่ายนักวิชาการและ NGO ในไทยที่มีความพยายามในการสร้างความรู้เท่าทันสื่อให้แก่ประชาชนเช่นเดียวกัน

⁵⁹ ปัจจุบันยกเลิกบริการไปแล้ว และจะใช้สายด่วน 1111 แทนในอนาคต

⁶⁰ ในอดีตบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงไอซีทีที่เปิดศูนย์รับแจ้งเหตุ การเผยแพร่สื่อลามกอนาจารและข้อมูลที่ไม่เหมาะสมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อป้องกันผู้ไม่หวังดีใช้อินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ โดยการแจ้งเรื่องร้องเรียนทำได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การแจ้งผ่านเว็บไซต์ของ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) คือ <http://www.cattelcom.co.th> หรือ <http://www.cat.net.th/watch-dog> อีเมล watch-dog@cat.net.th หรือแจ้งผ่านทางโทรศัพท์ ได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดย เวลา 08.30 - 16.30 น. แจ้งได้ที่ โทร. 0-26142514-5 โทรสาร 0-26142746 และเวลา 16.30 - 8.30 น. แจ้งได้ที่ โทร. 0-22374301 โทรสาร 0-26142270

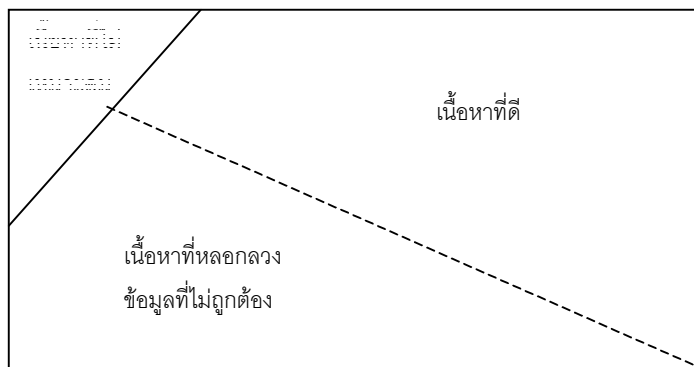
บทที่ 5 ปัญหาในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

ปัญหาที่พบจากเนื้อหาประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทย

ปัญหาที่บุคคลในวงการอินเทอร์เน็ตระบุว่า เป็นปัญหาสำคัญด้านเนื้อหาได้แก่

1. เนื้อหาที่ไม่ได้มีความไม่เหมาะสมอย่างโจ่งแจ้ง เนื้อหาประเภทนี้ได้แก่เนื้อหาที่หากไม่ได้มีการใช้วิจารณญาณจะไม่สามารถล่วงรู้ได้เลยว่าเนื้อหาภายในเว็บไซต์นั้นประกอบด้วยเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง โดยทั่วไปแล้วเนื้อหาของอินเทอร์เน็ตที่มีมากมายอาจมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมอย่างชัดเจน เช่น เว็บไซต์ลามก อนาจาร เว็บไซต์ที่รุนแรง ขยายอาชุก เป็นต้น ซึ่งมีสัดส่วนอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น หากแต่เนื้อหาส่วนใหญ่ยังประกอบด้วยเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องซ่อนอยู่อีกมากมาย เว็บไซต์เหล่านี้มีความน่ากลัวว่าและยังไม่มีมาตรการใดๆ มากำกับดูแล ต่างกับเว็บไซต์จำพวกที่หลายๆ คน หลายๆ หน่วยงานเน้นการกำกับดูแล ดังรูป

แผนภาพที่ 12 : สัดส่วนของเนื้อหาในรูปแบบต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต

เว็บไซต์ที่ไม่ได้มีเนื้อหาไม่เหมาะสมอย่างชัดเจนได้แก่

1.1 เว็บไซต์ที่มีข้อมูลเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น เว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพ ให้คำปรึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพ ทว่าผู้ใช้จะรู้ได้อย่างไรว่าข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความจริง นำเสนอโดยผู้ที่เชี่ยวชาญมีความรู้ในด้านนั้นๆ จริงหรือไม่ (ดูแผนภาพที่ 12 ประกอบ)⁶¹

1.2 เว็บไซต์ที่สอดแทรกเนื้อหาทางเพศ ได้แก่ เว็บไซต์ที่มีเรื่องราวทางเพศแบบแอบซ่อน เช่นการเข้าไปดูภาพผู้หญิงหน้าตาดีโดยต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับทางเว็บไซต์ เป็นต้น

2. ปัญหาเนื้อหาทางเพศแบบวิตถาร เช่น การมีเพศสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งเนื้อหาลักษณะดังกล่าวอาจสร้างให้เกิดการเลียนแบบโดยการทำให้ผู้เข้าชมคล้อยตามว่าการปฏิบัติเช่นนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่ใคร ๆ ก็ทำกัน

3. ปัญหาเนื้อหาขู่ข่มให้มีการเกลียดชังกัน เช่น การขู่ข่มให้ศาสนาต่อศาสนาเป็นปรปักษ์กัน เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการกำกับดูแลเนื้อหาในประเทศไทย

อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อสารสนเทศที่ทำการกำกับดูแลได้ยากเนื่องจากเป็นเครือข่ายที่ถูกออกแบบมาให้มีลักษณะกระจายทั่วไป เครือข่ายไม่กระจุกตัวในแวนดิงหรือกระจุกตัวรอบศูนย์กลางที่ง่ายแก่การควบคุม รวมทั้งยังไม่มีกำกวดเรื่องพื้นที่และขอบเขตระดับชาติ ในขณะที่กฎหมายที่ออกมาควบคุมอินเทอร์เน็ตยังเป็นการจำแนกภายใต้เขตแดนที่จำกัดและเป็นไปตามเกณฑ์กายภาพ ลักษณะต่าง ๆ เป็นปัญหาพื้นฐานก่อให้เกิดปัญหาต่อกลไกการดูแลกำกับเนื้อหา⁶² โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยที่เพิ่งเริ่มที่จะตระหนักและเคลื่อนไหวในเรื่องนี้ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยสามารถประมวลได้คร่าว ๆ ดังนี้

1. การปิดกั้น (block) เว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม

ในเชิงเทคนิคไม่สามารถปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ทั้งหมด เนื่องจากเจ้าของเว็บไซต์สามารถหลีกเลี่ยงการปิดกั้นโดยการจดทะเบียนใหม่หรือเปลี่ยนบริการ hosting เพื่อหลบ IP Address ได้ นอกจากนี้ การปิดกั้นยังต้องทำการรวบรวมรายชื่อ ซึ่งต้องมีการปรับปรุงข้อมูลใหม่อยู่ตลอดเวลา และการปิดกั้นด้วย proxy server ดังที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) ทำอยู่ในปัจจุบันจะยังมีปัญหาหากจำนวนเว็บต้องห้ามเพิ่มมากขึ้นจะส่ง

⁶¹ สัมภาษณ์ วันฉัตร ผดุงรัตน์, เจ้าของเว็บไซต์ pantip.com , พฤศจิกายน 2546

⁶² เลอสร รณสุกาญจน์.(2541). กฎหมายสำหรับบริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม ,หน้า100-101

ผลให้ตัว proxy server ใช้เวลาในการตรวจสอบนานขึ้นทำให้ผู้ใช้บริการสิ้นเปลืองเวลาในการตรวจสอบนานยิ่งขึ้น ซึ่งผลกระทบนี้จะเกิดขึ้นทั้งต่อผู้ที่ต้องการใช้บริการเนื้อหาที่เหมาะสมและผู้ให้บริการเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เท่ากับว่าการปิดกั้นได้เข้าไปละเมิดสิทธิของผู้ใช้บริการที่ดีไปโดยไม่สามารถเลือกปฏิบัติได้ ซึ่งก็เป็นประเด็นเดียวกับการที่การปิดกั้นเข้าไปส่งผลกระทบต่อผู้คนทุกกลุ่มโดยไม่ได้มีการคัดสรรตามความเหมาะสม เช่นสิทธิในการเข้าถึงเว็บไซต์ที่ถูกจำกัดเนื่องจากการปิดกั้นโดยไม่เลือกหน้า เป็นต้น

2. การกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulation)

ปัจจุบันได้มีความพยายามในการจัดการกำกับดูแลตนเองในด้านเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตของสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย อย่างไรก็ตามการกำกับดูแลดังกล่าวยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัดเพียงผู้ดูแลเว็บไซต์ในประเทศไทยและผู้ที่เกี่ยวข้องนามรับรางวัลจริยธรรมผู้ดูแลเว็บไทยเท่านั้น การขยายขอบเขตไปสู่เว็บไซต์ต่างประเทศจึงยังต้องอาศัยเวลาในการสร้างความเข้มแข็งในการดูแลภายในสาขาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยและขยายขอบเขตสาขาวิชาชีพให้ครอบคลุมผู้ดูแลเว็บไซต์ไทยให้ได้หมดเสียก่อนจึงจะสามารถประสานงานไปยังหน่วยงานผู้ดูแลเว็บไซต์ในต่างประเทศเพื่อสร้างเครือข่ายการกำกับดูแลเว็บไซต์ในระดับนานาชาติได้ ซึ่งการกำกับดูแลในปัจจุบันเป็นเพียงการเริ่มต้นยังต้องดูแลแนวโน้มการกำกับดูแลที่จะเกิดขึ้นจริงเสียก่อน

3. โครงการ Good Net

โครงการดังกล่าวเป็นความพยายามในการกำกับดูแลเนื้อหาผ่านร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ทั่วประเทศ แต่ทว่าจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการมีเพียง 300 ร้านซึ่งยังไม่ครอบคลุมร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ทั่วประเทศ นอกจากนั้น โครงการดังกล่าวยังมิได้มีการทดลองใช้จริงจึงอาจเกิดปัญหาที่ไม่คาดคิดตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนโครงการของฝ่ายธุรกิจเอกชนซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาการจัดการที่ไม่ลงตัวทางธุรกิจและเปิดโอกาสให้กลุ่มธุรกิจเข้ามามีอิทธิพลต่อร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ที่เข้าร่วมโครงการ อีกทั้งตามกฎหมายของร้าน Good Net ที่ทางกระทรวงไอซีทีได้กำหนดไว้นั้นชมรมผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ซึ่งจะพิจารณาได้จากสัดส่วนของคณะกรรมการที่มีส่วนกำหนดรายละเอียดในโครงการมาจากตัวแทนของรัฐเป็นส่วนใหญ่ คณะกรรมการที่มาจากชมรมผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตมีเพียงประธานชมรมเป็นตัวแทนเพียงคนเดียวเท่านั้น จึงไม่อาจแน่ใจได้ว่าการผลักดันนโยบายต่าง ๆ ของร้าน Good Net จะเป็นไปตามหลักการการกำกับดูแลตนเองโดยภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐคาดหวังให้ Good Net เป็นช่องทางในการติดต่อถึงประชาชนรูปแบบหนึ่ง รัฐจึงต้องเข้าไปมีบทบาทในการกำกับดูแล

4. การจัดอันดับเนื้อหาเว็บไซต์ (rating)

ในปัจจุบันการจัดอันดับเนื้อหาเว็บไซต์ยังเป็นปัญหาที่เป็นข้อถกเถียงกันโดยทั่วไป ว่าใครควรจะเป็นผู้จัดอันดับเนื้อหา การจัดอันดับเนื้อหานั้นจะจัดสำหรับใคร และควรมีเกณฑ์อย่างไร นอกจากนี้การจัดอันดับเนื้อหาในกรณีเป็นเว็บต้องห้ามไม่สามารถยอมรับให้เผยแพร่ได้จะต้องทำควบคู่ไปกับการปิดกั้นซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาในเชิงเทคนิคดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และแม้ว่าในกรณีเว็บไซต์ที่ต้องการควบคุมเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าใช้ การจัดอันดับเนื้อหาจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ดูแลเว็บไซต์ที่จะยอมจัดอันดับเนื้อหาเว็บไซต์ของตนเองตามนั้นซึ่งในทางปฏิบัติจะเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร นอกจากนี้ แนวทางการจัดเรตติ้งเนื้อหาที่พัฒนาโดยเครือข่ายภายในประเทศอาจไม่สอดคล้องกับแนวทางที่ใช้ปฏิบัติกันในระดับสากล เช่น ระบบของ ICRA จึงจำเป็นที่ผู้รับผิดชอบในเรื่อง self – rating จะต้องแสวงหาระบบ rating ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลและในขณะเดียวกันก็สะท้อนความสนใจและปัญหาที่ประสบในชุมชนอินเทอร์เน็ตไทยด้วย

5. การสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง

ปัจจุบันมีความพยายามในการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองของทางเว็บไซต์สีขาวต่าง ๆ และแม้ว่าจะเกิดผลขึ้นจริงในปัจจุบัน หากแต่ในเรื่องความเข้มแข็ง การรวมตัวอย่างต่อเนื่อง และการเคลื่อนไหวต่อกิจกรรมในโลกของความเป็นจริงยังคงเป็นปัญหาที่คงต้องมีการพัฒนาการกันในอนาคตต่อไป

6. กฎหมายในการกำกับดูแล

ปัจจุบันขอบเขตของกฎหมายอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตครอบคลุมเพียงภาพลามกอนาจารต่าง ๆ ส่วนการลงโทษอื่น ๆ จะต้องมีการนำกฎหมายมาปรับใช้ อย่างไรก็ตามเป็นเรื่องยากที่จะทำให้กฎหมายสามารถพัฒนาอย่างรวดเร็วเพื่อรองรับสภาพเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างก้าวกระโดด นอกจากนี้ต่อประเด็นอ่อนไหวในเรื่องเด็กและเยาวชน ยังไม่ได้มีกฎหมายออกมาแน่นอนในการปกป้องเด็กจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

บทที่ 6

แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

ข้อเสนอแนะในภาพรวม

จากการศึกษารูปแบบการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่ใช้กันในประเทศต่างๆ และประสบการณ์การกำกับดูแลที่ผ่านมาในประเทศไทยทำให้ได้ข้อสรุปว่ารูปแบบที่น่าจะจัดการกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุดในประเทศไทยในระยะยาว คือ รูปแบบของการกำกับดูแลร่วมกันของทุกฝ่ายโดยอยู่บนพันธกิจแห่งการสร้างวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบ (culture of responsibility) ในการใช้อินเทอร์เน็ต และมีความพยายามในการกำกับดูแลตนเอง (self-regulation initiative) ของแต่ละฝ่ายเป็นองค์ประกอบหลัก ทั้งนี้ระบบแห่งการรับผิดชอบร่วมกันในการกำกับดูแลจะไม่สามารถสร้างได้ในชั่วข้ามวันข้ามคืน แต่จะเป็นระบบแห่งการเรียนรู้ (learning system) ที่จะเป็นโครงการระยะยาว อย่างไรก็ตาม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาครัฐจะต้องให้โอกาสและสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดขึ้นของระบบวัฒนธรรมใหม่ดังกล่าว เพราะหากไม่มีการส่งเสริมจริงจัง ความตั้งใจและความตระหนักของผู้ใช้ในหมู่่มากก็จะไม่เกิดขึ้น และการกำกับดูแลก็ต้องหันไปพึ่งรูปแบบเดิม คือ การปิดกั้นซึ่งมีแต่จะยุ่งยากและสิ้นเปลืองในทางปฏิบัติเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่ำลงเรื่อยๆ

วัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบร่วมกันในการใช้อินเทอร์เน็ตมีองค์ประกอบและขั้นตอนต่างๆพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

- 1.) กฎ กติกา มารยาท (codes of conduct) ควรจะได้พัฒนาและนำไปใช้อย่างกว้างขวางโดย ICPs และ ISPs เพื่อจะเป็นตัวกำกับดูแลว่าภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตมีการปฏิบัติตามกฎหมายและในแนวทางที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้การพัฒนา codes of conduct ดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและชุมชนต่างๆ และสามารถทำหน้าที่เป็นระบบที่สร้างความโปร่งใส โดยจะช่วยตรวจสอบระบบในเรื่องของความน่าเชื่อถือและคุณภาพของข้อมูลที่ไหลเวียนอยู่ในระบบอินเทอร์เน็ต
- 2.) เพื่อสร้างให้ codes of conduct มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง การพัฒนา codes และการนำไปบังคับใช้ควรจะทำโดย **หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการกำกับดูแลตนเอง** โดยตรง แนวทางของสมาคมเว็บมาสเตอร์ไทย (Thai Webmaster

Association) ที่มีการพัฒนาและรับรองจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ webmaster เป็นตัวอย่างที่ดีในทิศทางดังกล่าว

อย่างไรก็ดี องค์กรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulation Agencies หรือ SRAs) น่าจะได้มีการตั้งอย่างถาวรมากกว่าในลักษณะของสมาคมเว็บมาสเตอร์ไทย (TWA) เนื่องจากสมาชิก TWA เองก็มีงานประจำและสามารถจะแบ่งเวลาให้กับสมาคมฯ ได้เพียงครั้งคราวเท่านั้น โดยตัวขององค์กร SRA ที่ควรจะได้จัดตั้งขึ้นนี้น่าจะมาจากความร่วมมือในภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตด้วยกันเอง เพื่อช่วยเป็นกลไกในการสร้างและบังคับใช้กฎ กติกา มารยาท และมาตรฐานทางเนื้อหา องค์กรประกอบของ SRAs น่าจะมาจากทั้ง ICPs และ ISPs ตลอดจนเจ้าหน้าที่ให้บริการเครือข่ายโทรคมนาคม (telecommunication carriers) ในกรณีของประเทศไทย SRAs จำเป็นต้องมีคณะกรรมการบริหารที่ชัดเจน สามารถมีความเชื่อมโยงกับรัฐบาลในแง่ที่ปรึกษา (advisor) และผู้ให้ข้อมูล ขณะเดียวกันก็ต้องมีความมั่นคงทางองค์กรและมีความเป็นเอกเทศทางการเงินและการบริหารองค์กร

- 3.) เนื่องจากลักษณะอันข้ามชาติข้ามพรมแดนของอินเทอร์เน็ต การประสานงานกันระหว่างกิจกรรมของหน่วยงานหรือกลุ่มที่ส่งเสริมกำกับดูแลตนเองจึงจำเป็นต้องทำใน **ระดับข้ามอาณาเขตทางกฎหมายของชาติ** การแสวงหาความร่วมมือในลักษณะดังกล่าวตลอดจนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการกำกับดูแลที่ปฏิบัติกันในต่างประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็น
- 4.) การกำกับดูแลตนเองของแต่ละภาค แต่ละหน่วยในสังคมอินเทอร์เน็ตจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้จำเป็นต้องอาศัย **กระบวนการทางกฎหมาย** และการกำกับดูแลที่สอดคล้องและช่วยเพิ่มพลังให้แก่กระบวนการกำกับดูแลตนเอง การร่างและออกกฎหมายเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตในอนาคตจึงต้องคำนึงถึงประเด็นดังกล่าวด้วย
- 5.) ควรจะมีการส่งเสริมการแพร่กระจายของเทคโนโลยีหรือแนวทางในการ **จัดเรตติ้งและกลั่นกรองเนื้อหา** ในวงกว้าง ในระดับประเทศควรจะได้มีการรณรงค์ให้ ICPs ตีดาบ่ายอริบายเนื้อหาของตนโดยสมัครใจ ขณะเดียวกัน ISPs ควรจะได้จัดหาโปรแกรมกลั่นกรองให้กับสมาชิกที่ต้องการ (และกระทรวง ICTs จัดทำให้กับผู้ใช้ทั่วไปที่ต้องการ) เพื่อที่ผู้ใช้จะสามารถเลือกเปิดรับเฉพาะเนื้อหาที่ต้องการได้
- 6.) **สายด่วน** เป็นอีกปัจจัยสำคัญหนึ่งที่จะช่วยเสริมพลังให้แก่ระบบการดูแลตนเองร่วมกัน เนื่องจากจะเป็นตัวกลางในการรับคำร้องเรียนจากผู้ใช้และส่งต่อไปให้ฝ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

- 7.) ในระดับสังคมในวงกว้าง ควรจะได้มีการรณรงค์และให้ความรู้แก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับวิธีการในการกลั่นกรองและปิดกั้นเนื้อหา การร้องเรียนเรื่องเนื้อหา และขอบเขตของกฎ กติกา มารยาทที่ทางอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตได้ให้สัญญาไว้ว่าจะดูแลให้เป็นไปตามนั้น การให้การศึกษาและความรู้แก่ประชาชนในแง่มุมดังกล่าวจำเป็นจะต้องทำอย่างต่อเนื่องโดยภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างความตระหนักรู้
- 8.) ควรจะมีวิธีการหรือเทคนิคที่ช่วยวัดหรือประเมินว่ากลไกต่างๆ ที่สร้างขึ้นมาเพื่อส่งเสริมการกำกับดูแลร่วม (อันมีการกำกับดูแลตนเองของแต่ละภาคเป็นฐาน) นั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด และเพื่อดูว่าจำเป็นต้องนำมาตรการระดับชาติ และระดับนานาชาติเพื่อทดแทนหรือชดเชยกับจุดอ่อนของกลไกที่มีอยู่หรือไม่

ข้อเสนอแนะในแต่ละภาคและกลไกที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

- ส่งเสริมและให้แรงจูงใจแก่ภาคอุตสาหกรรมในการริเริ่มการกำกับดูแลตนเองด้านเนื้อหา โดยใช้กลไกที่มีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่น และคุ้มค่าการลงทุน
- พิจารณาให้มีการรับรอง (ratification) สำหรับ codes of conduct ที่พัฒนาโดยภาคอุตสาหกรรม หากเป็นไปได้รับอาจพิจารณาที่จะสนับสนุนในแง่ของการบังคับใช้
- สร้างความตระหนักแก่ผู้ใช้โดยผ่านทางการศึกษาและการให้ข้อมูลสาธารณะเกี่ยวกับกลไกการกำกับดูแลตนเองต่างๆ ตลอดจนการร้องเรียนแจ้งเบาะแสและบทบาทที่เหมาะสมของผู้เกี่ยวข้อง (พ่อแม่ ครู โรงเรียน สถานบริการอินเทอร์เน็ต) ในการช่วยกำกับดูแลการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติการมีความรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกต่างๆ และสามารถดำเนินการต่างๆ ไปในทิศทางที่สอดคล้องกันในภาพรวมในการกำกับดูแลตนเองด้านเนื้อหา เพื่อจะได้มีทัศนคติที่ดีต่อแนวทางดังกล่าว
- ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและโปรแกรมการกลั่นกรองเนื้อหา โดยให้แรงจูงใจต่างๆ เช่น การลดหรือละเว้นภาษี เป็นต้น ขณะเดียวกัน รัฐไม่ควรใช้มาตรการทางอาญา หาก ICPs ไม่ได้เรทเว็บไซต์ และควรละเว้นจากการปิดกั้นหรือกลั่นกรองเนื้อหาที่ไม่ผิดกฎหมาย

ข้อเสนอแนะสำหรับภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

- รมว. ให้ ICPs เบทและอธิบายเนื้อหาของตนเองโดยสมัครใจ
- บริษัทหรือธุรกิจทางด้านคอมพิวเตอร์และในโทรคมนาคมควรส่งเสริมระบบการกลั่นกรองแบบ 3 ชั้น ดังที่อธิบายไว้ในข้างต้น โดยพยายามผนวกระบบดังกล่าวเข้าไปใน browser, search engine และเครื่องมือในการเขียนเว็บต่างๆ
- ภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะ ISPs ควรให้ความรู้แก่ผู้บริโภคว่ามีระบบกลั่นกรองเนื้อหาไว้ในกรณีที่ต้องการ ตลอดจนควรสอนวิธีใช้ระบบดังกล่าวแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ครู และผู้ใหญ่ที่มีความกังวลเกี่ยวกับการเข้าถึงเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน
- ภาคธุรกิจซอฟต์แวร์ควรที่จะส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีกลั่นกรองเนื้อหาโดยออกแบบให้ใช้งานในรูปแบบ interface หรือ wizard เพื่อให้ผู้ใช้สามารถติดตั้งโปรแกรมการกลั่นกรองหรือปรับเปลี่ยนเกณฑ์ในการกลั่นกรอง ตลอดจนเพิ่มรายการของเว็บไซต์ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ได้โดยง่าย ทั้งนี้เมนูที่ใช้สำหรับติดตั้งการกลั่นกรองเนื้อหาหรือปรับเปลี่ยนเกณฑ์เพื่อการเลือกสรรการกลั่นกรองควรอยู่ที่แถบเครื่องมือของ browser เพื่อให้เห็นได้โดยง่าย ไม่ใช่ซ่อนอยู่ในเมนูข้างในลึกๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย

- เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ควรจะมีความรู้และทักษะทางเทคนิคที่เพียงพอและสามารถตามความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ทัน ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการจัดการอบรมให้ความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ
- ในกรณีการดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายควรมุ่งพยายามไปที่การติดตาม ICPs ที่ทำผิดกฎหมายมาดำเนินคดี และควรมองว่า ISPs ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งเสริมการกำกับดูแลตนเองเป็นพันธมิตรในการบรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตให้เหมาะสม
- ในการดำเนินการตามกฎหมาย ไม่ควรที่จะกำหนดโทษหรือความรับผิดชอบตามกฎหมายให้แก่ผู้ให้บริการการเข้าถึงเครือข่าย (ISPs) และผู้ให้บริการ

เครือข่ายในกรณีที่มีการส่งต่อข้อมูลจากฝ่ายบุคคลที่สามในเวลาจริง(real-time) ผ่านเครือข่ายดังกล่าว

- ผู้ให้บริการระดับ server ซึ่งมีการเก็บข้อมูลของฝ่ายบุคคลที่ 3 ให้อาจจะสามารถถูกเอาผิดทางกฎหมาย (liable) ได้ถ้าเขาเกี่ยวข้องกับเนื้อหาผิดกฎหมายที่ได้มีเก็บไว้ใน server หรือถ้าสามารถจะเอาข้อมูลออกจาก server ได้แต่ไม่ทำ ทั้งนี้กระบวนการ “notice and take down” ควรจะมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าจะมีการแจ้งไปยังผู้ให้บริการได้อย่างไรบ้างให้เหมาะสม
- ขอบเขตอำนาจของหน่วยงานทางกฎหมายอย่างตำรวจในการตรวจตราอินเทอร์เน็ตหรือในการปลอมตัวสืบสวนตลอดจนในการมีส่วนร่วมในการสนทนาติดต่อ (ผ่าน chatroom เป็นต้น) กับผู้ต้องสงสัย ควรจะได้มีการกำหนดอย่างชัดเจนและมีข้อจำกัดไว้เพื่อให้บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อรักษาสิทธิในความเป็นส่วนตัวของประชาชนพลเมือง
- เนื้อหาประเภทที่ควรจะได้รับการจัดลำดับความสำคัญไว้ต้นๆ คือเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย เช่น ภาพโป๊เปลือยของเด็กหรือเนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งการจัดการทางกฎหมายต่อเนื้อหาประเภทดังกล่าวจำเป็นต้องทำอย่างครบวงจร เริ่มจากการป้องกันการสืบหากรณีการละเมิดและการดำเนินคดี ซึ่งทั้งหมดนี้ สามารถทำได้โดยหน่วยผู้ปฏิบัติงานกลางที่สามารถประสานงานกับหน่วยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ให้บริการสายด่วนทางอินเทอร์เน็ต

- สายด่วนเป็นสิ่งที่จะต้องจัดให้มี โดยสาธารณชนต้องรับรู้ถึงการมีอยู่ (existence) ของสายด่วนนั้นๆ ผู้ให้บริการจะต้องประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปรู้ว่าเข้าถึงสายด่วนได้โดยช่องทางใดบ้าง (ควรจะมีทั้งผ่านอินเทอร์เน็ตเองและผ่านสื่อเก่าด้วย)
- โสมเพจของเว็บท่าและ ISPs ควรจะมีลิงค์ถึงระบบของสายด่วน ควรจะมีสื่อที่รองรับสายด่วนอย่างหลากหลาย เช่น อีเมล ที่อยู่ไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร และควรจะมีจัดตั้งระบบที่สามารถจะตอบกลับผู้ร้องเรียนได้ภายใน 24 ชม. หากใช้ระบบตอบกลับอัตโนมัติก็ควรมีทีมงานเสริมที่เป็นตัวบุคคลอยู่ด้วย
- สายด่วนต้องมีความโปร่งใส กล่าวคือ ผู้ใช้จะต้องรู้ว่าใครหรือองค์กรใดเป็นผู้บริหารจัดการสายด่วน และต้องมีการอธิบายกฎเกณฑ์ตลอดจนกระบวนการ

ต่างๆ ในการรับเรื่องร้องเรียนอย่างละเอียดที่หน่วยที่รับแจ้งข้อร้องเรียน นอกจากนี้ ผู้ร้องเรียนควรที่จะสามารถติดตามความคืบหน้าของการร้องเรียนของตนได้ และควรมีช่วงเวลา (timeframe) ที่เหมาะสม สำหรับการประมวลหรือจัดการแต่ละข้อร้องเรียนที่เข้ามา ทำที่ที่สุด ผู้ให้บริการสายด่วนควรจะต้องมีการตีพิมพ์ หรือ เปิดเผยต่อสาธารณชนเป็นวาระๆ ถึงสถิติของข้อมูลการร้องเรียน ตลอดจนประสบการณ์ที่ได้รับจากข้อร้องเรียน

- สายด่วนจะต้องมีความน่าเชื่อถือ และควรมีการประเมินหรือสอดส่องดูแลจากหน่วยงานที่เป็นอิสระอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ระบบของสายด่วนควรจะต้องมีมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมสำหรับบังคับใช้เพื่อสร้างหลักประกันในแง่ความเป็นส่วนตัว (privacy) และความปลอดภัยของข้อมูลผู้ใช้ (data security)

บรรณานุกรม

- ชวลิต อัดตศาสตร์ . (2544) . กฎหมายกับอินเทอร์เน็ต . กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์.
- เลอสรร ธนสุกาญจน์.(2541). กฎหมายสำหรับบริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล.(2546). ผลการสำรวจเด็กไทยกับภัยออนไลน์ กรณีศึกษาประเทศไทย
กรุงเทพฯ : เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล.
- เอกแพท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล.(2543) .คู่มือปกป้องน้องน้อยจากภัยออนไลน์. กรุงเทพฯ : เอกแพท
อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล.
- ศรีดา ตันทะอธิพานิช.(2544). ท่องอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและได้ประโยชน์ . กรุงเทพฯ : ศูนย์
เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- สัมภาษณ์ ดร.ชฎามาศ ฐวเศรษฐกุล, รองผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ, 7
พฤศจิกายน 2546
- สัมภาษณ์ อำนาจ เวียงคำ, ผู้ดูแลเว็บไซต์ <http://www.2poto.com>, 28 พฤศจิกายน 2546
- สัมภาษณ์ ปรีดา นันต์ธนะ กรรมการชมรมผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตแห่งประเทศไทย, 8
พฤศจิกายน 2546
- สัมภาษณ์ ชัยณรงค์ บุษปะบุตร, ประธานสมาพันธ์ผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตแห่งประเทศไทย
, 29 ตุลาคม 2546
- สัมภาษณ์ จิตรภรณ์ วนัสพงศ์, ผู้ประสานงานโครงการ องค์กรพัฒนาเอกชนเอกชนเอกแพท อินเทอร์เน็ต
เนชั่นแนล, 27 ตุลาคม 2546
- สัมภาษณ์ ศรีดา ตันทะอธิพานิช, ประธานสมาพันธ์ผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตแห่งประเทศไทย
ไทย, 5 พฤศจิกายน 2546
- สัมภาษณ์ ฉัตรชัย เชื้อรามัญ, เว็บไซต์ thailandskid.com, 12 พฤศจิกายน 2546
- สัมภาษณ์ พ.ต.อ.ญาณพล ยิ่งยี่น, รองผู้บัญชาการศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ, 21 พฤศจิกายน 2546
- สัมภาษณ์ ดร.วุฒิพงศ์ พงศ์สุวรรณ, ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและ
การสื่อสาร, 29 พฤศจิกายน 2546
- สัมภาษณ์ พันเอก นาฬิกาอดิศักดิ์ แสงสนิท, ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ
และการสื่อสาร, 4 พฤศจิกายน 2546
- สัมภาษณ์ ตฤณ ตัณฑเศรษฐี, กรรมการผู้จัดการบริษัทอินเทอร์เน็ตประเทศไทยจำกัด, 13
พฤศจิกายน 2546
- สัมภาษณ์ วันฉัตร ผดุงรัตน์, เจ้าของเว็บไซต์ pantip.com , 14 พฤศจิกายน 2546

สัมภาษณ์ ดร.สุรพันธ์ เมฆนาวิน, ผู้บริหารเว็บไซต์ siamguru.com , 10 พฤศจิกายน 2546

สัมภาษณ์ ศิวินทร์ เขาวรียวงศ์, รองเลขาธิการสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย, 28 ตุลาคม 2546

Andrew L. Shapiro (2001). The Control Revolution : How The Internet is Putting Individuals in Charge and Changing the World We Know. New York : Public Affairs.

Jens Watermann, Marcel Machill (eds). (2000). Protecting our children on the Internet : towards a New Culture of Responsibility, Gutersloh : Bertelsman Foundation Publishers.

Kids On-Line

Lawrence Lessig. (1999) .Code and Other Laws of Cyberspace .New York : Basic Books

Sonia Livingstone. User empowerment and media competence: combining protection and education.

Available:<http://www.lse.ac.uk/depts/media/people/slivingstone/index.html>

Thomas Hardt. (2003). The Challenges of Regulating the Web: After ICANN, what? . powerpoint presentation, Rethinking Media Policy in the Internet Age Workshop, Singapore, 10-11 March 2003.

Ulrich Engelen. (2003). Panel discussion on “Expanding Horizon in Germany, Europe and Asia” at the Workshop on Rethinking Media Policy in the Internet Age.

<http://www.ictlaw.thaigov.net>

<http://www.mict.go.th>

<http://www.police.go.th>

<http://www.plawan.com>

<http://www.thaicleannet.com>

<http://www.thainetclub.com>

<http://www.vrgodgame.com>

<http://www.thailandkid.com>

<http://www.inhope.org>

<http://www.sba.gov.sg/netreg/govgaz/clnotif.htm>

<http://www.sba.gov.sg/netreg/govgaz/code.htm>

<http://www2.echo.lu/iap/position/de.html>

ภาคผนวก

ก.ร่างจริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย

โดยที่เจ้าของ ผู้ประกอบการ และผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บทั้งหลายได้พร้อมใจกันสถาปนาสภาวิชาชีพ ผู้ดูแลเว็บไทยให้เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ควบคุมตนเอง เพื่อส่งเสริมเสรีภาพ ความรับผิดชอบ สถานภาพผู้ประกอบวิชาชีพและกิจการเว็บไทยตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนสิทธิการให้เว็บไซต์เพื่อการรับรู้ข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เว็บไซต์ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ ประชาชนรวมทั้งยึดถือความยุติธรรมและความเที่ยงธรรมเป็นหลักในการประกอบวิชาชีพพวกเขาเป็นเจ้าของ บุคคลที่ลงนามทำจริยธรรมฉบับนี้เห็นชอบร่วมกันให้ตราจริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย ไว้ดังต่อไปนี้

หมวด 1

หมวดทั่วไป

ข้อ 1 จริยธรรมนี้เรียกว่า จริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย

ข้อ 2 จริยธรรมนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ได้มีการลงนามตกลงร่วมกันเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้

เว็บไซต์ หมายถึง แหล่งข้อมูลในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ โดยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ หมายถึง เจ้าของเว็บไซต์หรือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายและ รูปแบบเพื่อการจัดทำเว็บไซต์ ซึ่งได้จดทะเบียนโดเมนเนมกับผู้ให้บริการจดทะเบียนโดเมนเนม ทั้งนี้ให้ หมายรวมถึง ผู้แทนเว็บไซต์และนักพัฒนาเว็บไซต์ที่เจ้าของเว็บไซต์ได้ลงนามรับรองแล้ว

กระดานข่าว หมายถึง พื้นที่บนเว็บไซต์ที่ผู้ดูแลเว็บเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นใช้ในการแสดงข้อมูลหรือความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ของตนเอง บุคคลอื่น หรือเจ้าของเว็บไซต์และให้ถือว่ากระดานข่าวเป็นส่วนหนึ่งของเว็บไซต์ที่ผู้ดูแลเว็บจะต้อง ระมัดระวังมิให้มีการกระทำใดๆ ที่เป็นการละเมิดข้อบังคับจริยธรรมฉบับนี้

หมวด 2

จริยธรรมของเว็บไซต์

ข้อ 4 เว็บไซต์ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารจนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง

ข้อ 5 เมื่อมีการคัดลอกข้อความ รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายใดๆ จากเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เว็บไซต์ต้องบอกที่มาของข้อความ รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายนั้น ทั้งนี้ การคัดลอกดังกล่าว จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาวิจัยอันมิใช่การกระทำเพื่อแสวงหากำไร เว้นแต่จะมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่นกับแหล่งข้อมูลนั้นๆ

ข้อ 6 การเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีการพาดพิงอันอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ต้องแสดงถึงความพยายามในการเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดงข้อเท็จจริงด้วย

ข้อ 7 ในกรณีที่มีการเสนอข้อมูลข่าวสารผิดพลาดเว็บไซต์ต้องแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

ข้อ 8 เว็บไซต์ต้องไม่เสนอข้อมูลข่าวสารโดยเลื่อนลอยปราศจากแหล่งที่มาที่ระบุชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ หรือให้ข้อมูลข่าวสารอย่างเปิดเผยเว้นแต่จะมีเหตุอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของ ผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร และต้องเป็นประโยชน์ต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน

ข้อ 9 ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือภาพใด ๆ เว็บไซต์ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็กสตรีและผู้ด้อยโอกาส

ข้อ 10 เว็บไซต์ต้องไม่เสนอภาพที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือนำหวาดเสียวโดยไม่คำนึง ถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถ้อยวันแต่ภาพที่น่าเสนอในเว็บไซต์นั้น จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะและได้มีการแจ้งเตือนต่อผู้เยี่ยมชมโดยชัดเจนแล้ว

ข้อ 11 เว็บไซต์ต้องไม่เป็นแหล่งเผยแพร่ไวรัสคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลอื่นใดที่เป็นการทำลายหรือสร้างความเสียหายแก่เครื่องคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลบนเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้เรียกดู

ข้อ 12 เว็บไซต์ต้องไม่เผยแพร่ข้อมูลหรือแหล่งข้อมูลที่น่าเสนอวิธีการสร้างความเสียหายแก่บุคคลอื่น

ข้อ 13 ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์เว็บไซต์ต้องให้ความเที่ยงธรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ

ข้อ 14 หากเว็บไซต์ใดมีความประสงค์ในการนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เรียกดูไปใช้เพื่อการใดการหนึ่ง เว็บไซต์นั้น ต้องแสดงประกาศไว้โดยชัดเจนถึงนโยบายเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล

หมวด 3

จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ

- ข้อ 15 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติการใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- ข้อ 16 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ ต้องไม่ทอดทิ้งหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเรียกรับสิทธิหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ไม่ชอบธรรม
- ข้อ 17 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ ต้องทำงานสอดคล้องกับความสงบสุขความเป็นอยู่ที่ดี และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสาธารณะ
- ข้อ 18 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ ต้องหลีกเลี่ยงการใส่ร้ายป้ายสีเพื่อนร่วมวิชาชีพ
- ข้อ 19 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ ต้องใช้วิจารณญาณในการรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะ ความต้องการของผู้ว่าจ้าง ความเป็นวิชาชีพและตนเอง อย่างสม่ำเสมอ

หมวด 4

แนวปฏิบัติของเว็บไซต์และผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ

- ข้อ 20 การเสนอข้อมูลข่าวสารของเว็บไซต์พึงตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนและ ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารในทำนองชวนเชื่อในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ
- ข้อ 21 การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารเว็บไซต์พึงใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์
- ข้อ 22 ในการแสดงความคิดเห็น เว็บไซต์พึงกระทำโดยบริสุทธิ์ใจและไม่มีพันธะกรณีอื่นใด นอกจากมุ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณชนโดยไม่ยอมให้อิทธิพลอื่นใดมาครอบงำความคิดเห็น
- ข้อ 23 เว็บไซต์ พึงละเว้นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ
- ข้อ 24 เว็บไซต์พึงใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบให้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ภายในขอบเขต ของศีลธรรมและวัฒนธรรมเว็บไซต์พึงระมัดระวังที่จะไม่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่น่าสงสัยว่าจะเป็นภัยแก่สังคมหรือสาธารณชน
- ข้อ 25 ข้อความที่เป็นประกาศโฆษณาที่ปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ควรแสดงให้เห็นว่าเป็นประกาศโฆษณา จะแอบแฝงเป็นการเสนอข้อมูลข่าวสารหรือความคิดเห็นมิได้
- ข้อ 26 เว็บไซต์พึงหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่มีเหตุให้น่าเชื่อว่าเจ้าของประกาศโฆษณานั้น เจตนาจะทำให้ผู้อ่านหลงเชื่อในสิ่งที่มกมาย
- ข้อ 27 เว็บไซต์พึงระบุแหล่งที่อยู่ของผู้จัดทำหรือผู้ดูแลเว็บเสมอ
- ข้อ 28 ภาษาที่ใช้ในเว็บไซต์พึงหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพหรือมีความหมายเหยียดหยาม

ข. ร่างธรรมนูญสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย พ.ศ.2546

โดยที่เห็นเป็นการสมควรให้จัดตั้งสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยขึ้นในประเทศไทยให้เป็น องค์การอิสระทำหน้าที่ ควบคุมตนเองในหมู่ผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยเพื่อส่งเสริมเสรีภาพ ความรับผิดชอบ สถานภาพผู้ประกอบการวิชาชีพและกิจการเว็บไทยตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนสิทธิการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อ การรับรู้ข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็นของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เว็บไซต์ทำหน้าที่ให้ การศึกษาแก่ประชาชนรวมทั้งยึดถือความยุติธรรม และความเที่ยงธรรมเป็นหลักในการประกอบวิชาชีพเจ้าของผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บทั้งหลาย ซึ่งได้ลงทำธรรมนูญฉบับนี้ได้ยินยอมพร้อมใจกันยึดถือและปฏิบัติตามธรรมนูญสภาวิชาชีพ ผู้ดูแลเว็บไทยทุกประการ จึงให้ตราธรรมนูญสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยไว้ ดังต่อไปนี้

หมวด ๑ ธรรมนูญทั่วไป

ข้อ ๑ ให้มีองค์กรอิสระควบคุมตนเอง เรียกชื่อว่าสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย ชื่อย่อว่า ส.ผ.ว. ชื่อภาษาอังกฤษว่า The Webmaster Council of Thailand ชื่อย่อว่า WCT

ข้อ ๒ องค์กรสมาชิกตามรายชื่อทำธรรมนูญนี้ซึ่งเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยรวมทั้งผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บในสังกัดองค์กรสมาชิก ยอมรับ ผูกพันและปฏิบัติตามธรรมนูญฉบับนี้

ข้อ ๓ ในธรรมนูญนี้

เว็บไซต์ หมายถึง ฐานข้อมูลในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ โดยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

สภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ หมายถึงสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย

คณะกรรมการ หมายถึงคณะกรรมการสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย

กรรมการ หมายถึงกรรมการสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย

สมาชิก หมายถึงองค์กรสมาชิกสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ หมายถึงเจ้าของเว็บไซต์หรือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายและรูปแบบเพื่อการจัดทำเว็บไซต์ ซึ่งได้จดทะเบียนโดเมนเนมกับผู้ให้บริการจดทะเบียนโดเมนเนมทั้งนี้ให้หมายรวมถึงผู้แทน เว็บไซต์และนักพัฒนาเว็บไซต์ที่เจ้าของเว็บไซต์ได้ลงนามรับรองแล้ว

ข้อ ๔ สภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (๑) ส่งเสริมผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บให้มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

(๒) ส่งเสริมเสรีภาพ และสนับสนุนสิทธิการรับรู้ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๓) ส่งเสริมและพัฒนาการประกอบวิชาชีพและกิจการเว็บไทย

ข้อ ๕ สมาชิวิชาชีพผู้ดูแลเว็บมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกและผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บในสังกัดสมาชิกให้เป็นไปตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย ซึ่งตราขึ้นตามธรรมนูญนี้

(๒) เผยแพร่ ประกาศ รายงานการประชุม งาน คำวินิจฉัย และคำสั่งของสมาชิวิชาชีพผู้ดูแลเว็บต่อสาธารณะเป็นประจำ

(๓) ให้สมาคมผู้ดูแลเว็บไทยทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการของสมาชิวิชาชีพ

หมวด ๒ สมาชิก

ข้อ ๖ สมาชิกมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) สนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

(๒) ส่งเสริมและควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บในสังกัดให้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย

ข้อ ๗ สมาชิกและผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย โดย เครื่องครัดสมาชิกหรือผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บฝ่าฝืนจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ ถือว่าประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพและให้บังคับตามหมวด ๕

หมวด ๓ คณะกรรมการสมาชิวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ

ข้อ ๘ ให้สมาชิวิชาชีพผู้ดูแลเว็บมีกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่าคณะกรรมการสมาชิวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย จำนวนไม่เกินสิบเจ็ดคน ประกอบด้วยกรรมการที่มาจากผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไม่เกินแปดคน กรรมการที่มาจากองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคไม่เกินสามคนและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอาชีพต่าง ๆ ทั้งนี้กรรมการจะต้องไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่นพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ยกเว้นข้าราชการบำนาญ อีกหกคนกรรมการที่มาจากผู้ประกอบวิชาชีพผู้ดูแลเว็บให้ถือเกณฑ์สัดส่วนดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าของเว็บไซต์หรือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายและรูปแบบเพื่อการจัดทำเว็บไซต์ ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน

(๒) ผู้แทนเว็บไซต์และนักพัฒนาเว็บไซต์ที่เจ้าของเว็บไซต์ได้ลงนามรับรองแล้วซึ่งเลือกกันเองให้ เหลือสามคนให้กรรมการตาม (๑) และ (๒) มาจากกลุ่มผู้ประกอบการเว็บไซต์ไม่เกิกลุ่มละหนึ่งคน ให้กรรมการที่มาจากผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอาชีพต่าง ๆ อีกหกคนในจำนวนนี้ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอาวุโสและประสบการณ์สูงด้านกฎหมายอินเทอร์เน็ต อย่างน้อยหนึ่งคนให้คณะกรรมการดำเนินการเลือกกันเองเพื่อดำรงตำแหน่งประธานสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บคนหนึ่ง รองประธานสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บสองคน และเลขาธิการคนหนึ่งกับกรรมการตำแหน่งอื่นตามความจำเป็น และ เหมาะสมวิธีการได้มาซึ่งกรรมการในวรรคสองให้เป็นไปตามข้อบังคับสภาสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ

ข้อ ๙ กรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งสองปีนับแต่วันที่ได้รับการเลือกตั้งตามข้อ ๙ วรรคสาม แต่จะดำรงตำแหน่งเกินกว่าสองวาระติดต่อกันไม่ได้

ข้อ ๑๐ กรรมการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๙

(๕) องค์กักรที่สังกัดหยุดดำเนินกิจการเฉพาะกรณีกรรมการที่มาจากข้อ ๙ (๑) (๒) และ

(๓)

(๖) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงและคณะกรรมการมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

(๗) ถูกศาลสั่งให้เป็นบุคคลล้มละลาย

(๘) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่ความผิดอันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๙) เป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถหรือเป็นผู้วิกลจริต จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

ข้อ ๑๑ กรณีที่มีกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระให้ดำเนินการให้มีผู้มาดำรง

ตำแหน่งแทน ตามประเภทของกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งในข้อ๙ เว้นแต่วาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงหกสิบวันและให้กรรมการที่ได้รับเลือกใหม่อยู่ในตำแหน่งตามวาระของกรรมการซึ่งตนแทน

ข้อ ๑๒ ให้มีการประชุมคณะกรรมการตามที่กรรมการบริหารสมาคมผู้ดูแลเว็บไทยร้องขอและกรรมการ จะมอบหมายให้บุคคลอื่นเข้าประชุมแทนมิได้ประธานสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บอาจเรียกประชุมเมื่อ มีเหตุผลสมควรหรือโดยคำร้องขอของกรรมการไม่น้อยกว่ากึ่ง

หนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดก็ได้ใน การประชุมคณะกรรมการทุกครั้งให้เชิญผู้แทน จากสมาคมผู้ดูแลเว็บไทยอย่างน้อย 1 คนเข้าร่วมประชุมด้วย การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงถือเป็นองค์ประชุมและให้ ประธานสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บทำหน้าที่ประธานการประชุม

ข้อ ๑๓ คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) บริหารกิจการของสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บตามวัตถุประสงค์
- (๒) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อช่วยทำกิจการหรือพิจารณาเรื่องที่ได้รับ มอบหมายตามวัตถุประสงค์ของสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บเว้นแต่กิจการที่มีลักษณะหรือ สภาพที่สภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไม่อาจมอบหมายให้กระทำแทนได้
- (๓) ออกข้อบังคับสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บและข้อ บังคับอื่น ตามที่กำหนดในธรรมนูญนี้
- (๔) พิจารณาและวินิจฉัยปัญหาและข้อขัดแย้งหรือปัญหาใดที่มีได้ตราไว้ในธรรมนูญนี้ หรือปัญหาการบังคับใช้ธรรมนูญนี้คำวินิจฉัยดังกล่าวให้เป็นที่สุด

หมวด ๔ การพิจารณาเรื่องร้องเรียน

ข้อ ๑๔ ผู้ได้รับความเสียหายจากข้อความหรือภาพที่ปรากฏในเว็บไซต์ที่เป็นสมาชิกหรือ จากพฤติกรรม ของผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บที่สังกัดสมาชิกซึ่งผู้เสียหายเห็นว่าขัดต่อจ ริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทย ให้แจ้งเป็นหนังสือพร้อมด้วยพยานหลักฐานต่อเว็บไซต์ นั้นโดยตรงเสียก่อนเพื่อให้เว็บไซต์นั้น ดำเนินการบรรเทาความเสียหายตามควรแก่กรณี

ข้อ ๑๕ เมื่อผู้เสียหายได้ดำเนินการตามข้อ ๑๔ แล้วถูกปฏิเสธหรือเพิกเฉยที่จะดำเนินการ ใด ๆ จากเว็บไซต์ซึ่งเป็นมูลเหตุให้เกิดความเสียหายหรือเมื่อผู้เสียหายเห็นว่าการบรรเทา ความเสียหายของเว็บไซต์ ตามข้อ ๑๔ ไม่เป็นที่พอใจจนเห็นได้ชัดจึงมีสิทธิร้องเรียนเป็น หนังสือพร้อมด้วยพยานหลักฐานต่อสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บได้ ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันได้รับความเสียหายนั้นการยื่นเรื่องร้องเรียนให้ทำตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๑๖ ให้คณะกรรมการควบคุมจริยธรรมของสมาคมผู้ดูแลเว็บไทยทำหน้าที่เป็นคณะ อนุกรรมการ รับเรื่องร้องทุกข์เพื่อรับเรื่องร้องเรียนตามข้อ ๑๕ ให้คณะอนุกรรมการตาม วรรคแรกมีอำนาจวินิจฉัยว่าจะรับเรื่องร้องเรียนนั้นไว้พิจารณาหรือไม่ ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับความเสียหายนั้นกรณีที่ยื่นเรื่องร้องเรียนตามวรรคแรกวินิจฉัยไม่รับ เรื่องร้อง เรียนต้องแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบโดยเร็วและผู้ร้องเรียนมีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อ คณะกรรมการ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความแจ้งจากคณะอนุกรรมการดังกล่าว กรณีที่คณะ กรรมการพิจารณาอุทธรณ์แล้ว วินิจฉัยไม่รับเรื่องร้องเรียนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้

เป็นที่สุด

ข้อ ๑๗ เมื่อคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์ได้รับเรื่องร้องเรียนแล้ว พิจารณาเห็นว่ากรณีมีมูล ให้ส่งเรื่องพร้อมความเห็นให้คณะกรรมการโดยไม่ชักช้าและแจ้งผลการวินิจฉัยให้ผู้ร้องเรียนทราบ

ข้อ ๑๘ เมื่อคณะกรรมการได้รับสำนวนเรื่องร้องเรียนจากคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์ตามข้อ ๑๗ หรือคำอุทธรณ์จากผู้ร้องเรียนตามข้อ ๑๖ แล้ววินิจฉัยว่าให้รับเรื่องร้องเรียน ไว้พิจารณาให้คณะกรรมการแจ้งเรื่องให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบ พร้อมทั้งนัดให้ผู้ถูกร้องเรียนมาชี้แจงแก้ข้อร้องเรียนด้วยวาจาหรือให้ทำเป็น หนังสือชี้แจงแก้ข้อร้องเรียนยื่นต่อคณะกรรมการโดยเร็ว

ข้อ ๑๙ ในการพิจารณาคำร้องเรียน คณะกรรมการหรือคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์อาจเรียก คู่กรณีมาชี้แจงด้วยวาจาหรือให้ส่งคำแก้ข้อร้องเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือให้ส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ได้ การที่ผู้ถูกร้องเรียนสละสิทธิไม่ชี้แจงย่อมไม่เป็นเหตุให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนนั้น

ข้อ ๒๐ ให้คณะกรรมการพิจารณาคำร้องเรียนที่แท้จริงจากพยานหลักฐานของคู่กรณีในการนี้ คณะกรรมการอาจ ตั้งคณะกรรมการสืบหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานแทนก็ได้ ให้คณะกรรมการพิจารณาพยานหลักฐานจากสำนวนการสอบสวน และวินิจฉัยว่ากรณีที่ร้องเรียนเกิดจาก การปฏิบัติฝ่าฝืนจริยธรรมแห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไทยหรือไม่

ข้อ ๒๑ คณะกรรมการต้องพิจารณาเรื่องร้องเรียนที่ได้รับจากคณะกรรมการ รับเรื่องราวร้องทุกข์ตามข้อ ๑๗ หรือคำอุทธรณ์ตามข้อ ๑๖ ในโอกาสแรกที่มีการประชุมและให้ดำเนินการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ให้เสร็จสิ้นโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันเริ่มดำเนินการตามข้อ ๑๘

ข้อ ๒๒ กรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยว่าสมาชิกหรือผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บในสังกัดสมาชิก ประพฤติผิดข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพต้องใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดและ ให้เป็นการประชุมลับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตามวรรคแรกให้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรและให้ดำเนินการตามข้อ ๒๑

ข้อ ๒๓ กรณีที่มีการร้องเรียนหลายเรื่องเกิดจากการกระทำของผู้ถูกร้องเรียนกรณีเดียวหรือหลายกรณีเกี่ยวเนื่องกันคณะกรรมการมีสิทธิรวมพิจารณาเป็นเรื่องเดียวกันก็ได้ **ข้อ**

๒๔ เมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการว่าสมาชิกหรือผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บในสังกัดสมาชิกละเมิด หรือประพฤติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพจนอาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพผู้ดูแลเว็บคณะกรรมการจะดำเนินการตามข้อ ๑๖ ข้อ ๑๗ ข้อ ๑๘ ข้อ ๑๙ ข้อ ๒๐ ข้อ ๒๑ ข้อ ๒๒ และข้อ ๒๓ โดยอนุโลมก็ได้

ข้อ ๒๕ สภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บมีสิทธิไม่รับเรื่องร้องเรียนที่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดีตามกฎหมาย กรณีที่ปรากฏว่าเรื่องร้องเรียนใดซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ ได้นำไปดำเนินคดีตามกฎหมายให้ถือว่าคำร้องเรียนนั้นตกไป

ข้อ ๒๖ คำวินิจฉัย หรือคำสั่งของคณะกรรมการ ให้เป็นที่สุด

ข้อ ๒๗ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการวินิจฉัยหรือวิธีการออกคำสั่งของคณะกรรมการ และจำนวนคณะกรรมการตามธรรมนูญนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๕ ความรับผิดชอบทางจริยธรรม

ข้อ ๒๘ เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกหรือผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บในสังกัดสมาชิกละเมิดหรือประพฤติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ให้คณะกรรมการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งเป็นหนังสือให้เว็บไซต์ที่ถูกร้องเรียนลงประกาศคำวินิจฉัยอันเป็นที่สุดของคณะกรรมการ ในตำแหน่งและขนาดตัวอักษรที่เห็นได้ชัดในหน้าแรกของเว็บไซต์ ภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับคำวินิจฉัยนั้นโดยสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

(๒) แจ้งเป็นหนังสือให้เว็บไซต์ที่ถูกร้องเรียนบรรเทาความเสียหายด้วยการประกาศข้อความคำขอโทษต่อผู้เสียหายตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ โดยสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

(๓) ในกรณีผู้ประพฤติผิดเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บให้ส่งคำวินิจฉัยไปยังเว็บไซต์ต้นสังกัดของผู้นั้น เพื่อดำเนินการลงโทษแล้วแจ้งผลให้สภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บทราบโดยเร็ว

(๔) ในกรณีที่เห็นสมควรสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บอาจเผยแพร่คำวินิจฉัยนั้นต่อสาธารณะได้ด้วย

หมวด ๖ การแก้ไขเพิ่มเติมธรรมนูญ

ข้อ ๒๙ การแก้ไขเพิ่มเติมธรรมนูญนี้จะกระทำได้จากการเสนอของกรรมการไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดโดยทำเป็นหนังสือเสนอต่อคณะกรรมการก่อนการประชุมตามข้อ ๑๓ วรรคสอง ไม่น้อยกว่าสามสิบวัน มติให้แก้ไขเพิ่มเติมธรรมนูญนี้ต้องใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

ข้อ ๓๐ ธรรมนูญนี้ ให้ใช้บังคับถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๓๑ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการชั่วคราวเพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการให้มีคณะกรรมการตามข้อ ๘ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศธรรมนูญนี้

(๒) ออกข้อบังคับ ข้อกำหนด หรือระเบียบอื่นที่จำเป็นเพื่อให้การเป็นไปตาม (๑)

ค.วัตถุประสงค์หลักของชมรมภูเก็ต-อันดามัน

1. บำเพ็ญสาธารณประโยชน์
2. เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น ระหว่างสมาชิก และส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา สังคม และวัฒนธรรม
3. ปกป้องและคุ้มครองสมาชิกของชมรมผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ
4. ส่งเสริมวิชาชีพผู้ดูแลและพัฒนาเว็บไซต์และยกระดับสมาชิกของชมรมให้สูงขึ้น ทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวิชาการ และ จริยธรรม
5. เป็นศูนย์กลางเพื่อประสานงานให้เกิดผลที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของสังคมสารสนเทศ รวมทั้งคุ้มครองผู้บริโภคด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
6. ผดุงไว้ซึ่งมาตรฐานอันดีงามและการบำเพ็ญตนของสมาชิกให้เป็นไปตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
7. ส่งเสริมความสามัคคี และกิจกรรมสาธารณกุศลในหมู่สมาชิก

ง. กฎ กติกา มรรยาทของเว็บไซต์ pantip.com

เนื่องจาก Website แห่งนี้ มีกิจกรรมให้ผู้เข้าเยี่ยมชมได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในกระทู้ต่างๆ การแสดงความคิดเห็นดังกล่าว เป็นการเสนอต่อกลุ่มคนซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นสาธารณชน และผู้บริหาร PANTIP.COM มีนโยบายที่จะเปิดกว้างต่อการนำเสนอความคิดเห็น โดยไม่มีการปิดกั้นใดๆ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะสังคมบน Internet ซึ่งเน้นความมีเสรีภาพในการเสนอ

ดังนั้น การเข้าร่วมในกิจกรรมของ PANTIP.COM ไม่ว่าจะเป็นการตั้งกระทู้ หรือการร่วมแสดงความคิดเห็นในกระทู้ต่างๆ ใน PANTIP.COM จึงจำเป็นต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม การควบคุมและดูแลอาจไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง เพราะทุกคนสามารถพิมพ์ข้อความต่างๆ เข้ามาได้โดยอิสระ ขึ้นอยู่กับสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ร่วมกิจกรรมว่าจะมีมากน้อยเพียงไร ดังนั้นผู้บริหาร PANTIP.COM จึงไม่อาจร่วมรับผิดชอบในข้อความทุกข้อความที่ส่งเข้ามา

อีกประการหนึ่ง เนื่องจากเนื้อที่ใน server ของ PANTIP.COM มีปริมาณจำกัด จึงได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่มีส่วนเกื้อหนุนจรจอลง และเป็นประโยชน์ต่อสังคมเป็นอันดับต้นๆ บางครั้งจึงจำเป็นต้องกำจัดข้อความบางข้อความ ที่ไม่มีส่วนเอื้ออำนวยอุปประสงค์ดังกล่าวออกไปก่อนในกรณีที่จำเป็น

อย่างไรก็ตาม เพื่อความสงบเรียบร้อยต่อสังคมส่วนรวม และต่อผู้ร่วมกิจกรรมทุกคน PANTIP.COM จึงจำเป็นต้องกำหนดกติกาขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ หรือห้ามปฏิบัติ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

กติกาและมรรยาท

คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการเข้าร่วมกิจกรรม

1. ตรวจสอบว่ามีกระทู้ที่มีเนื้อหาในทางเดียวกับที่กำลังจะตั้งกระทู้ เพื่อจะได้ไม่เป็นการซ้ำซ้อนกัน
2. ใช้ข้อความที่สุภาพ เพื่อเป็นการแสดงความจริงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่อสังคม
3. ตั้งกระทู้ให้ตรงกับเนื้อหาของแต่ละกลุ่มเพียงกระทู้เดียวเท่านั้น ดังนั้นจึงควรจะทำใจถึงถึงลักษณะของแต่ละกลุ่มให้ดีกว่าก่อนตั้งกระทู้
4. เปิดใจให้กว้าง ยินดีรับฟังและเคารพในเสรีภาพของการเสนอความคิดเห็นของผู้อื่น พึงตระหนักอยู่เสมอว่าเป็นเสมือนสังคมหนึ่งที่เปิดกว้างต่อสาธารณะ
5. การเสนอความเห็นต่อกระทู้ใดๆ พึงระลึกเสมอว่า มีผู้อ่านที่แตกต่างกันทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และวุฒิภาวะ ดังนั้นจึงควรระมัดระวังในการใช้ข้อความ เช่น ข้อความที่ส่งไปในทางอนาจารเกินกว่าเหตุ หรือมีผลร้ายต่อกามารมณ์ ข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ซึ่งอาจนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้ง ข้อความที่มีเนื้อหาขัดต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดี

ของสังคม ข้อความที่พาดพิงบุคคลที่สามในทางหมิ่นประมาท เป็นต้น

6. พึงตระหนักอยู่เสมอว่า การเสนอคำถามหรือความเห็นต่อสังคม ควรจะมีความรับผิดชอบ ต่อทุกข้อความที่ได้เสนอไป เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิด บรรทัดฐานอันดีต่อสังคมอินเทอร์เน็ตสืบไป
7. ไม่ใช่เว็บไซต์แห่งนี้ เสนอข้อความซึ่งเป็นการใส่ร้ายผู้อื่น ซึ่งไม่ใช่บุคคลหรือนิติบุคคล สาธารณะ อันข้อความเหล่านั้น แหล่งข้อมูลอ้างอิงที่ชัดเจน
8. ไม่ใช่นามแฝงของผู้อื่นโดยเจตนา อันอาจทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดในความเป็นเจ้าของข้อความ นั้น
9. หากมีความผิดพลาดในการตั้งกระทู้ เช่น ผิดพลาด ข้ำซ้ำซ้อน ข้อความไม่ครบหรือคลาดเคลื่อน ตั้งกระทู้ผิดกลุ่ม เจ้าของกระทู้สามารถแจ้งความขอถอนกระทู้ได้โดยคลิก ภาย ในกระทู้

การร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็นในกระทู้ ผู้เข้าร่วมพึงต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาอันเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ หรือพาดพิงสถาบันมหากษัตริย์ และราชวงศ์ เป็นอันขาด
2. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาที่ส่อไปในทางหยาบคาย ก้าวร้าว เกินกว่าที่บันทัดฐานของ สังคมจะยอมรับได้
3. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาที่ส่อไปในทางลามก อนาจาร
4. ห้ามเสนอข้อความอันมีเจตนาใส่ความบุคคลอื่น ให้ได้รับการดูหมิ่นเกลียดชังจากบุคคลอื่น โดยไม่มีแหล่งที่มาของข้อมูลอ้างอิงที่ชัดเจน
5. ห้ามเสนอข้อความอันเป็นการทำทนาย ชักชวน โดยมีเจตนาก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท หรือ ก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้น โดยมูลแห่งความขัดแย้งดังกล่าว ไม่ใช่การแสดงความคิดเห็น โดยเสรีเช่นวิญญูชน พึงกระทำ
6. ห้ามเสนอข้อความกล่าวโจมตี หรือวิพากษ์วิจารณ์ในทางเสียหายต่อ ศาสนา หรือคำสอน ของศาสนาใดๆ ทุกศาสนา
7. ห้ามใช้นามแฝงอันเป็นชื่อจริงของผู้อื่น โดยมีเจตนาทำให้สาธารณะชนเข้าใจผิด และเจ้า ของชื่อผู้นั้นได้รับความเสียหาย หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง
8. ห้ามเสนอข้อความอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในระหว่างสถาบันการศึกษา หรือ

ระหว่างสังคมใดๆ

9. ห้ามเสนอข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่น เช่น เบอร์เพจ, e-mail address หรือหมายเลขโทรศัพท์ โดยมีเจตนาถกเถียงกันแก่ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนรำคาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเบอร์เพจหรือโทรศัพท์ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีโอกาสผิดพลาดคลาดเคลื่อน และเป็นสื่อที่สามารถใช้ในการถกเถียงกันได้ง่ายกว่าชนิดอื่น PANTIP.COM จึงไม่มีวัตถุประสงค์ในการเป็นสื่อกลางในการนำเสนอ
10. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาอันเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของสังคม

หากตรวจพบข้อความใดเข้าข่ายดังกล่าวมาแล้ว ผู้บริหาร PANTIP.COM ขอสงวนสิทธิ์ในการใช้ดุลยพินิจที่จะลบกระทู้เหล่านั้นทั้งกระทู้ หรือข้อความเห็นเหล่านั้นออกไป โดยอาจแสดงเหตุผลหรือไม่แสดงเหตุผลก็ตาม รวมถึงการขยายผลในการดำเนินการอื่นๆ เพื่อปกป้องสิทธิของสาธารณชนตามสมควรจากผลแห่งความผิด หรือผลแห่งกิจกรรมนั้น ผู้ร่วมกิจกรรมที่ปฏิบัติผิด กฎ กติกา ของเว็บไซต์แห่งนี้ พึงตระหนักว่าจะต้องรับผิดชอบต่อความผิดนั้นด้วยตัวเอง และข้อความหรือข้อมูลที่เสนอดังกล่าว อาจนำมาซึ่งการเปิดเผยที่มาและรายละเอียดส่วนตัวของผู้เสนอข้อความนั้นได้ โดยไม่ถือว่าการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

กรณีที่กิจกรรมใดที่ผู้ร่วมกิจกรรมทำให้เกิดขึ้น เข้าข่ายหรือเป็นความผิดทางอาญา ผู้บริหารเว็บไซต์แห่งนี้ถือว่า ผู้ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวยินยอมให้ Internet Service Provider หรือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ที่เป็นแหล่งที่มาของกิจกรรมดังกล่าว เปิดเผยข้อมูลต่อผู้บริหารเว็บไซต์แห่งนี้ โดยไม่เป็นการผิดมารยาท หรือจรรยาบรรณ ของ ISP นั้นๆ และทาง PANTIP.COM จะดำเนินการตามที่เห็นสมควรกับข้อมูลที่ได้รับนั้น อนึ่ง เพื่อเป็นการใช้เนื้อที่ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงสุด PANTIP.COM จึงจำเป็นต้องสงวนสิทธิ์ในการลบข้อความหรือกระทู้ นอกเหนือจากข้อปฏิบัติข้างต้น อันได้แก่

1. กระทู้ที่มีผู้แจ้งความให้ลบ โดยทีมงาน PANTIP.COM ขอสงวนสิทธิ์พิจารณา ก่อนดำเนินการ และถือว่าการตัดสินนั้นเป็นอันสิ้นสุด
2. กระทู้ที่ผู้นำเสนอเจตนาให้มีซ้ำซ้อนในกลุ่มต่างๆ หลายกลุ่มโดยไม่จำเป็น
3. กระทู้ที่นำเสนอผิดกลุ่ม หรือซ้ำซ้อนในกลุ่มเดียวกัน
4. กระทู้ที่มีเจตนาในเชิงการค้า ซึ่งควรจะอยู่ในกลุ่มที่จัดไว้ให้คือ Pantip Classifieds ที่ได้เตรียมพื้นที่ไว้ให้แล้วเท่านั้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ท่านที่ร่วมกิจกรรมด้วยดี และใคร่ขอความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกท่าน ช่วยเป็นหูเป็นตาสอดส่องกระทู้ที่เข้าข่ายผิดกฎ กติกา มารยาทดังกล่าว หากพบก็โปรดแจ้งได้ภายในแต่ละกระทู้ได้ในทันที โดยทีมงาน

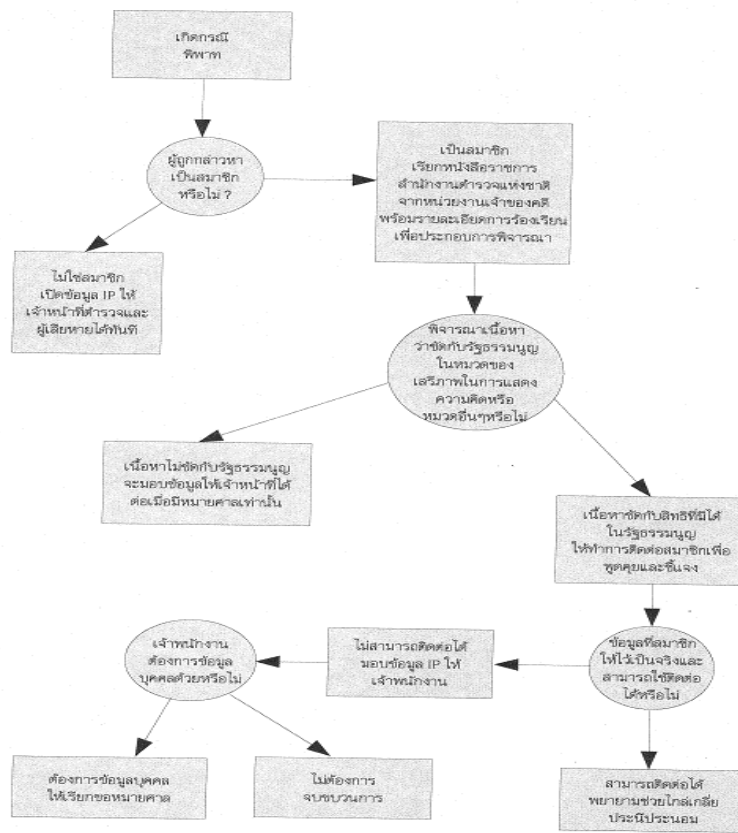
นอกจากนี้ ในแต่ละกลุ่ม จะมีสิ่งที่จะขอความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

- ศุภชลาศัย
  - พึงตระหนักอยู่เสมอว่า การขึ้นชอปก่อนนั้นก็พำนั้นเป็นความรู้สึกร่วมของคน ซึ่งอาจล่อแหลมต่อการทะเลาะเบาะแว้งได้ หากมีการใช้ข้อความที่สื่อไปในทางเย้ยหยัน เสียดสี ดูหมิ่นดูแคลน ก้าวร้าว หยาบคายต่อบุคคลดังกล่าว
  - PANTIP.COM ไม่สนับสนุนให้การพนันทุกรูปแบบ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกีฬาอย่างเด็ดขาด
- สอนหลุมพินี
  - พึงตระหนักอยู่เสมอว่า อาจมีผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะอันควร เช่น เด็กหรือเยาวชนเข้ามาอ่าน ดังนั้น การตั้งคำถามหรือตอบคำถามจึงควรระมัดระวังเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเปิดเผยและให้ความรู้ต่อบุคคลทุกเพศและทุกวัย
- ราชดำเนิน
  - พึงตระหนักอยู่เสมอว่า การเสนอคำถามหรือความเห็นต่อสังคม ควรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อทุกข้อความที่ได้เสนอไป เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
  - พึงตระหนักอยู่เสมอว่า ความศรัทธาหรือความชื่นชมต่อบุคคลทางสังคมหรือการเมือง ทั้งด้านผลงานหรือตัวบุคคล เป็นความคิดเห็นและสิทธิส่วนบุคคล การเสนอความคิดเห็นที่พาดพิงต่อความศรัทธาดังกล่าว อาจล่อแหลมต่อการทะเลาะวิวาทได้โดยง่าย หากมีการใช้ข้อความที่สื่อไปในทางเย้ยหยัน เสียดสี ดูหมิ่นดูแคลน ก้าวร้าว หยาบคายต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าว
- เฉลิมไทย
  - พึงตระหนักอยู่เสมอว่า การเสนอคำถามหรือความเห็นต่อสังคม ควรจะมีความรับผิดชอบต่อทุกข้อความที่ได้เสนอไป เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
  - พึงตระหนักอยู่เสมอว่า ความชื่นชอปก่อนศิลปิน ทั้งด้านผลงานหรือตัว

บุคคล เป็นความคิดเห็น เป็นรสนิยม และสิทธิส่วนบุคคล การเสนอ
ความคิดเห็นที่พาดพิงต่อความชื่นชอบดังกล่าว อาจล่อแหลมต่อการ
ทะเลาะวิวาทได้โดยง่าย หากมีการใช้ข้อความที่สื่อไปในทางเย้ยหยัน
เสียดสี ดูหมิ่นดูแคลน ก้าวร้าว หยาบคาย ต่อบุคคลดังกล่าว

- ห้องสมุด
  - ฟังตระหนกอยู่เสมอว่า ความศรัทธาต่อศาสนาของแต่ละบุคคล เป็น
ความคิดเห็นและเป็นสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญ การเสนอความ
คิดเห็นที่พาดพิงต่อความศรัทธาดังกล่าว อาจล่อแหลมต่อการทะเลาะ
วิวาทได้โดยง่าย หากมีการใช้ข้อความที่สื่อไปในทางเย้ยหยัน เสียดสี ดู
หมิ่นดูแคลน ก้าวร้าว หยาบคาย หรือวิพากษ์วิจารณ์ต่อศาสนาดังกล่าว
- ถนนนักเขียน
  - ในพื้นที่ "ถนนนักเขียน" ขอสงวนไว้สำหรับเป็นสนามสำหรับนำข้อเขียน
ของท่าน มาลงเผยแพร่เท่านั้น หากต้องการสอบถาม หรือแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานเขียน การใช้ภาษา กรุณาตั้งกระทู้ในโต๊ะ
ห้องสมุด ตามกลุ่มย่อยที่เหมาะสม
  - หากข้อเขียนของท่าน มีความยาวมาก การนำเสนอโดยการแยกเป็น
หลายกระทู้ติดๆ กัน อาจสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ร่วมกิจกรรมท่าน
อื่นๆ ทั้งนี้เพราะกระทู้ของท่าน อาจจะไปเบียดบังกระทู้ของผู้อื่น ให้ตกไป
เร็วกว่าเวลาอันควร ดังนั้น จึงควรลงข้อเขียนต่อเนื่องไปในกระทู้เดิม
หรือเว้นช่วงเวลาที่เหมาะสม แล้วนำมาลงเป็นตอนต่อ ก็ยังสามารถ
สร้างความต่อเนื่องในการติดตามต่อผู้อ่านได้เช่นกัน
- BluePlanet
  - ในพื้นที่ "แกลเลอรี" ขอสงวนไว้สำหรับการนำภาพของท่าน มาลงเผยแพร่
เท่านั้น หากต้องการสอบถาม หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
ถ่ายภาพ กรุณาตั้งกระทู้ในโต๊ะ BluePlanet ตามกลุ่มย่อยที่
เหมาะสม

๑. ขั้นตอนการขอข้อมูลผู้ใช้บริการเว็บไซต์ pantip.com

จากแผนภูมิ ขั้นตอนการเปิดเผยข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่นำเสนอ ผมพยายามสร้างสมดุลระหว่างการใช้เสรีภาพ การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล, การให้ความเป็นธรรมกับผู้เสียหาย และ ความเป็นไปได้ในด้านการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ได้มีการแยกข้อมูลออกเป็นสองส่วนคือ IP และข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีความคิดที่อยู่เบื้องหลังกลไกดังนี้

1. หากผู้ถูกกล่าวหาไม่ใช่สมาชิก เราควรจะสามารถเปิดเผยข้อมูล IP ได้เลย เนื่องจากเป็นไปได้มากกว่าเป็นการใช้ Pantip เป็นเครื่องมือในการทำลายผู้อื่น และยังเป็นการยกคุณค่ากับผู้ที่ให้ข้อมูลกับเราในระบบสมาชิกด้วย ซึ่งจะช่วยให้ชัดเจนว่าสมาชิกที่ให้ข้อมูลกับเราจะได้รับ การปกป้องความเป็นส่วนตัวส่วนตัวดีกว่าผู้ที่ไม่ใช่สมาชิก
2. ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิก จากที่เราพบมาเห็นได้ชัดว่าหนังสือราชการจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่เพียงพอ เนื่องจากไม่ได้มีการบอกถึงรายละเอียดใดๆของกรณีพิพาทเลย ซึ่งเราไม่สามารถพิจารณาเพื่อตัดสินใจ ตัดเนิ่นการใดๆได้ ดังนั้นรายละเอียดของข้อร้องเรียน เราควรมีสิทธิที่จะได้รับทราบด้วย เพื่อตัดสินใจ ตัดเนิ่นการได้
3. เมื่อได้เอกสารจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นเอกสารเบื้องต้นแล้ว เป็นจุดที่เราจะต้องเริ่มขังใจว่าจะทำอย่างไรต่อไป โดยในขั้นนี้ผมคิดว่าเราควรจะมีเพียงกฎหมายเบื้องต้นคือรัฐธรรมนูญ มิฉะนั้นการตัดสินใจจะทำได้ยากมาก
4. หากสิ่งที่สมาชิกเขียนออกมาและกำลังจะถูกฟ้องร้องเนิ่น เราพิจารณาแล้วเห็นว่าอยู่ในขอบเขตของสิทธิที่กำหนดให้ทำได้ในรัฐธรรมนูญ เราควรจะให้การสนับสนุน สิ่งที่เราสามารถทำได้ นั่นคือการปกป้องข้อมูลของผู้เขียนไว้ให้สิ่งที่สุด คือจนกว่าจะได้รับการชดเชยเท่านั้น
5. หากสิ่งที่สมาชิกเขียนออกมาละเมิดสิทธิที่ได้ตามรัฐธรรมนูญ บทบาทของเราควรจะเปลี่ยนเป็นประณีประนอม และให้การช่วยเหลือทั้งสองฝ่ายเท่าๆกันตามสมควร

อย่างไรก็ตามขบวนการนี้อาจมีข้อเสียตรงที่ว่า หากผู้เสียหายดูแล้วว่าการฟ้องร้องไปยังผู้เขียนโดยตรงมีขั้นตอนซับซ้อนยุ่งยากอาจตัดสินใจฟ้องร้องวันเป็นจำเลยเดียวกันเป็นไม่ได้ ซึ่งทั้งนี้ก็อาจเป็นต้นทุนที่จำเป็นต้องจ่ายในธุรกิจที่เราทำอยู่

ขอเชิญให้ความเห็น